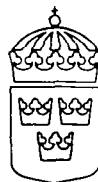

Regeringens proposition

1986/87: 146

om reglering av priserna på
jordbruksprodukter, m. m.

Prop.
1986/87: 146

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 23 april 1987.

På regeringens vägnar

Kjell-Olof Feldt

Mats Hellström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1987–den 30 juni 1988. Vidare lämnas förslag till prisregleringen på sockerbetor och socker för samma period.

Förslag lämnas till ett åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige. Sammanlagt föreslås 100 milj. kr. anvisas till detta särskilda program.

I propositionen behandlas även riktlinjerna för det fortsatta skördeskadskyddet samt vissa anslagsfrågor.

Lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä,
dels att lagen, som gäller till utgången av juni 1987¹, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1988,
dels att rubriken till lagen samt 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä.

Förelagen lydelse

Lag om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur och svin.

1 §²

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin *och fjäderfä* förbjuden intill utgången av juni *månad* 1987.

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur *och svin* förbjuden intill utgången av juni 1988.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 1986: 390.

² Senaste lydelse 1986: 390.

Jordbruksdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 1987

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbohm, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Hellström

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Regeringen uppdrog genom beslut den 22 januari 1987 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1987. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393).

Jordbruksnämnden skulle beakta vad regeringen har föreslagit riksdagen i proposition 1986/87: 100 bil. 11 om finansieringen av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård och kostnaderna för statistik på jordbrukets område.

Jordbruksnämnden skulle vidare beakta den överenskommelse som hösten 1986 träffats mellan företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation om att underlaget för uttag av förmalningsavgifter utvidgas till att omfatta havre och korn för human konsumtion med undantag för malt.

Jordbruksnämnden skulle vidare överväga en fortsatt tillämpning av det särskilda ränte- och etableringsstödet. Nämnden var vidare oförhindrad att inom den ram som tilldelas jordbruket föreslå andra åtgärder som kan främja en jämnare inkomstfördelning mellan olika kategorier av jordbrukare. Jordbruksnämnden skulle dessutom redovisa behovet av fortsatta åtgärder för produktionsanpassning.

I skrivelse den 8 april 1987 har jordbruksnämnden efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lagt fram förslag om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988. Jordbruksnämndens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog genom beslut den 18 december 1986 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt jordbruksnämndens konsumentde-

legation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988.

Nämndens förslag skulle bygga på att driften vid samtliga nu existerande sockerbruk skall upprätthållas. På sikt skall gälla att ett importutrymme på 10—15% av den totala sockerkonsumtionen skall skapas.

Överläggningarna skulle ske med utgångspunkt i riksdagens beslut om mål för livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393) och i den ordning som gäller för övriga jordbruksprodukter enligt nämnda riksdagsbeslut. Förslaget skulle vara så avvägt att något underskott inte beräknas uppkomma i sockerregleringsfonden.

I skrivelse den 27 februari 1987 har jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar lagt fram förslag till prisreglering på sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988.

Sveriges betodlares centralförening (SBC) har tillstyrkt nämndens förslag utom vad gäller framtida förhandlingsordning och produktivitetsavdragets storlek. Svenska sockerfabriksaktiebolaget (SSA) har gjort invändningar i fråga om produktivitetsavdrag och prisutjämning för den yrkesmässiga biodlingens användning av socker. SSA har av dessa skäl inte tillstyrkt nämndens förslag. Nämndens konsumentdelegation har förklarat sig beredd att biträda nämndens förslag om ersättning till betodlingen och sockertillverkningen om en överenskommelse därmed kunde uppnås.

Jordbruksnämndens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Riksdagen beslutade våren 1986 (JoU 1985/86: 24, rskr. 344) att ett åtgärdsprogram för norrlandsjordbruket skulle utarbetas. Inom regeringskansliet har utarbetats en promemoria med förslag till åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige. Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Efter remiss har yttranden över förslagen avgetts av överstyrelsen för civil beredskap, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens jordbruksnämnd, Sveriges lantbruksuniversitet, arbetsmarknadsstyrelsen, statens industriverk, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), länsstyrelserna i Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, glesbygdsdelegationen, Hushållningssällskapens förbund, Kooperativa förbundet, Lantbruksorganisationen i Sverige, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska kommunförbundet, Bräcke, Nordmalings och Pajala kommuner, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska livsmedelsarbetareförbundet, Sveriges livsmedelsindustriförbund, Tjänstemännens centralorganisation samt Jämtlands travsällskap.

Enligt den överenskommelse som träffats mellan företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation hösten 1986 skall ett nytt skördekadestydd införas om möjligt fr. o m. 1988 års skörd med Lantbrukarnas riksförbund som huvudman. En för staten och LRF gemensam arbetsgrupp har haft uppdraget att närmare utreda och lägga förslag om utformningen av det nya skördekadestyddet. Gruppen har den 22 april 1987 lagt fram sin rapport Överföring av skördekadestyddet till LRF, i vilken redovisas den överenskommelse som träffats mellan staten och

Lantbruksstyrelsen ingår i den försöksverksamhet med treåriga budgetramar som beslutats av regeringen. Med anledning härav erhöll styrelsen den 19 december 1985 särskilda direktiv för anslagsframställningen för budgetåren 1987/88–1989/90. Lantbruksstyrelsen avlämnade den 28 april 1986 en särskild rapport med underlag för anslagsframställningen 1987/88 inför perioden 1987/88–1989/90. Rapporten behandlas i det följande.

I prop. 1986/87: 100 (bil. 11) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1987/88 beräkna till Lantbruksstyrelsen ett förslagsanslag av 39 678 000 kr., till Lantbruksnämnderna ett förslagsanslag av 220 297 000 kr. och till Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder ett reservationsanslag av 2 577 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

Livsmedelsposten utgör ca en femtedel av den totala privata konsumtionen av varor och tjänster. Av de totala livsmedelsutgifterna avser över hälften produkter som huvudsakligen kan hänföras till den svenska jordbruksproduktionen. Maten intar också en viktig plats i vardagen. Hur vi framställer vår mat, vad den har för kvalitet och vad den kostar är centrala frågor för konsumenterna.

Riksdagen fastställde år 1985 riktlinjer för en samlad livsmedelspolitik (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393). Beslutet innebar en klar kursomläggning jämfört med 1977 års politik. Livsmedlens kvalitet och hänsynen till djur och miljö står i förgrunden på ett helt annat sätt än tidigare. Huvudmålet för livsmedelspolitiken skall enligt riksdagsbeslutet vara att trygga vår livsmedelsförsörjning såväl i fred som under avspärrning och krig. Under detta huvudmål finns två likställda delmål, nämligen konsumentmålet och inkomstmålet.

Därutöver finns ett miljö- och resursmål som innebär att jordbruket och livsmedelsproduktionen måste ta hänsyn till kravet på en god miljö och till behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser.

Det ekonomiska stödet till det svenska jordbruket skall liksom tidigare lämnas som ett prisstöd i huvudsak genom ett gränsskydd som vid behov kompletteras med marknadsreglerande åtgärder.

Jordbruksproduktionen i norra Sverige får med hänsyn till dess regionalpolitiska betydelse ett särskilt prisstöd. Stödet skall syfta till att kompensera jordbruket i norra Sverige för att dess produktionskostnader är högre än motsvarande kostnader i mellersta Sverige.

Riksdagsbeslutet innebär i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter att kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri för ökade kostnader samt jordbrukarnas inkomstföljsamhet skall bestämmas efter obundna överläggningar. Det är enligt riksdagsbeslutet angeläget att pris-

regleringen för jordbruksprodukter utformas så att den blir ett stöd för strävandena att sänka produktionskostnaderna och anpassa produktionens inriktning till marknadens efterfrågan. Prisregleringen skall fortlöpande ses över i syfte att förenkla och begränsa den så långt som möjligt.

Under år 1986 fortsatte den svenska ekonomin att förbättras i en rad avseenden. Den ekonomiska tillväxten uppgick till nära 2%. Bytesbalansen ändrades från ett underskott av 10 miljarder kr. år 1985 till ett överskott av drygt 8 miljarder kr. år 1986. Härigenom blev det möjligt att nettoamortera den statliga utlandsskulden.

Den inhemska räntenivån sjönk påtagligt under år 1986. Medan de totala investeringarna ökade endast långsamt, uppvisade däremot näringslivets investeringar en fortsatt god tillväxt.

Även reallöner och sysselsättning utvecklades gynnsamt år 1986. För första gången på åtskilliga år har reallönerna ökat markant de senaste två åren. Sysselsättningen ökade med drygt 30 000 personer och arbetslösheten fortsatte att sjunka till i genomsnitt 2,7% under år 1986.

Prisökningen uppgick under loppet av år 1986 till ca 3%. Detta skall jämföras med en prisökning år 1985 om knappt 6%, vilket i sin tur var klart lägre än under de föregående åren.

Konsumentpriserna på jordbruksprisreglerade livsmedel steg med 5,3% under år 1986 vilket skall jämföras med 1985 års prisökning på 8,1%. Prisregleringspriserna har ökat med ca 6% år 1985 och 5% år 1986. Avräkningspriserna ökade med 5% år 1985 och 4,3% år 1986.

Överskotten av animalieprodukter minskar på grund av att de marknadsreglerande åtgärder som regeringen medverkat till börjar få effekt. Beträffande spannmålsöverskottet är läget fortfarande besvärande. Världsmarknaden för spannmål karaktäriseras av dumpade priser till följd av stora överskott inom EG och USA. Detta har medfört mycket stora kostnader för den svenska spannmålexporten. Överskottsproduktionen av spannmål är olönsam såväl för jordbruket som från samhällsekonomisk synpunkt. Stora svårigheter föreligger att inom ramen för vårt nuvarande prisregleringssystem klara de problem som spannmålsöverskottet medför.

Mot den bakgrunden har jag inbjudit LRF till överläggningar om vissa jordbrukspolitiska frågor. Dessa överläggningar skall ses som ett led i arbetet med att anpassa produktionen till konsumenternas efterfrågan, införa fler marknadssignaler i prisregleringen samt åstadkomma ett mer miljövänligt jordbruk. Jag återkommer närmare till frågor om produktionsanpassningen i det följande.

Frågan om livsmedlens kvalitet är av mycket stor betydelse. Bland de frågor som diskuteras kan nämnas användningen av kemiska medel, produktassortimentet, livsmedlens färskhet som har aktualiserats genom den ökade storskaligheten inom livsmedelsindustrin samt strävandena till ett ökat kvalitetsmedvetande inom primärproduktionen t. ex. i fråga om slaktdjur.

Statens jordbruksnämnd utreder på regeringens uppdrag möjligheterna att utvidga kvalitetsbetalningen för jordbruksprodukter. Nämnden har nyligen inkommit med en delrapport Betalning för bra matkvalitet. Senare under våren väntas en slutrapport. Jag vill dock redan nu beröra ett förslag

av jordbruksnämnden som rör betalningen för slaktkroppar med sådana skador som tyder på att djuren inte fötts upp i en god miljö. Nämnden har angivit att den återkommer med närmare preciseringar i fråga om bl. a. vilka skador som bör föranleda prisavdrag och dettas storlek. Enligt min mening är det angeläget att en sådan kvalitetsbetalning införs för att påskynda ansträngningarna att åstadkomma en god djurmiljö. Det fortsatta arbetet i dessa frågor bör därför bedrivas så att det blir möjligt att genomföra en sådan betalning från den 1 januari 1988.

Livsmedelsverket undersöker hur märkningen av livsmedel skall vara utformad för att konsumenterna lättare skall kunna bedöma kvaliteten på en produkt.

Utredning pågår också om konkurrensförhållanden och prisbildning inom livsmedelsindustrin och handeln. Även här berörs kvalitetsfrågorna. Utredaren skall nämligen bl. a. analysera hur ägarkoncentrationen och den geografiska koncentrationen inom livsmedelsindustrin och livsmedelshandeln påverkar konkurrens, pris- och kostnadsutveckling samt livsmedelskvaliteten.

Vidare kan i sammanhanget nämnas att en särskild expertgrupp tillsatts med uppgift att lämna förslag till åtgärder för att minska intensiteten i jordbruksproduktionen. I avvaktan på expertgruppens förslag har regeringen beslutat förbjuda användningen av s. k. stråförkortningsmedel vid odling av stråsäd. Förbudet träder i kraft den 1 maj 1987 och gäller fram till årsskiftet.

1985 års beslut om prisreglering på sockerbetor och socker gäller t. o. m. den 30 juni 1987. Jordbruksnämnden har kommit in med förslag till utformningen av prisregleringen på dessa produkter för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988. Nämndens förslag bygger på att driften vid samtliga nu existerande sockerbruk skall upprätthållas. På sikt skall importutrymmet vara 10—15 %. Jag återkommer till prisregleringen på sockerbetor och socker i det följande.

Jordbruksnämnden har efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lämnat förslag om prisregleringen för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988. Kompensationsbeloppet för det första halvåret har bestämts i de nu avslutade överläggningarna och tas ut i form av prishöjningar fr. o. m. den 1 juli 1987. Den 1 januari 1988 föreslås en s. k. ventil som innebär att prisjusteringar skall ske om utvecklingen av produktionsmedelsprisindex (PM-index) under tiden januari—september 1987 överstiger 2,0 %. Jag återkommer till dessa frågor i det följande.

Ett förslag till åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige har utarbetats inom regeringskansliet. Förslaget innebär bl. a. att Norrlandsjordbruket får ytterligare 100 milj. kr. i extra stöd under tre år.

Åtgärdsprogrammet ger uttryck för en delvis ny syn på jordbrukspolitiken i de utpräglade glesbygderna och dess möjligheter att där främja landsbygdsutvecklingen. Det är en politik som bygger på att sysselsättningen i glesbygderna sätts i centrum och går före traditionella krav på storleksrationaliseringar. I programmet föreslås en rad insatser från sam-

hällets sida i syfte att stödja och uppmuntra tillkomsten av s. k. kombinationsföretag där jordbruk ingår som en del. Jag återkommer i det följande till åtgärdsprogrammet.

Företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation träffade den 10 november 1986 en principöverenskommelse om att LRF skall överta huvudmannaskapet för ett nytt skördeskadestydd. Senare har en för staten och LRF gemensam arbetsgrupp lämnat förslag till utformning av det nya skyddet. Förslaget har utmynnat i att en överenskommelse har träffats med LRF. Flera av de frågor som behandlas i överenskommelsen är av den arten att det ankommer på riksdagen att fatta beslut. Jag återkommer till skördeskadestyddet i det följande.

Sammantaget utgör de av regeringen vidtagna åtgärderna en strategi för att främja en god utveckling av jordbruket och en livsmedelsproduktion som i enlighet med 1985 års livsmedelspolitiska beslut ger konsumenterna tillgång till livsmedel av god kvalitet och bra näringsvärde till rimliga priser samtidigt som hänsyn tas till vår miljö och djurens välbefinnande.

2.2 Åtgärder för produktionsanpassning

2.2.1 Animalier

En rad åtgärder har de senaste åren vidtagits för att anpassa produktionen av jordbruksprodukter till den inhemska efterfrågan. I det följande redovisar jag vilka åtgärder som verkar för närvarande.

Ett tillfälligt investeringsförbud gäller sedan våren 1983 enligt beslut av riksdagen. Beslutet innebär ett temporärt förbud mot ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin eller fjäderfä. Lagens giltighetstid har förlängts ett år i sänder och gäller fram t. o. m. den 30 juni 1987.

Avvecklingsersättning kan utgå till mjölkproducenter, specialiserade nötköttsproducenter och smågrisproducenter. Avvecklingsersättning för mjölkproducenter utgår till producenter i åldern 60 till 65 år för att dessa skall upphöra med mjölkproduktionen. Enligt gällande beslut får nya producenter ansluta sig till systemet t. o. m. kalenderåret 1988. I fråga om specialiserade nötköttsproducenter utgår avvecklingsersättning till den som producerat minst motsvarande 20 ungnöt per år från inköpta kalvar. Produktionen skulle vara helt avvecklad den 31 december 1986. Avvecklingsersättning som utgår till smågrisproducenter betalas ut i tre år till producenter födda åren 1922–1926 och i ett år till producenter födda 1921 eller tidigare. Produktionen skulle upphöra under år 1986.

Under tiden den 1 juli 1985–den 30 juni 1988 pågår försöksverksamhet med tvåprissystem för mjölk. Systemet är frivilligt och innebär i princip att mjölkproducenten erhåller hemmamarknadspris för den andel av produktionen som kan avsättas på den svenska marknaden. För eventuell överskjutande kvantitet erhålls världsmarknadspris. Innan beslut om eventuell förlängning fattas skall försöksverksamheten utvärderas.

Mitt förslag: Förbudet mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur och svin skall förlängas med ett år.

Statens jordbruksnämnds förslag: Förbudet mot nybyggnad av djurstallar för svin skall förlängas med ett år.

Skälen för mitt förslag: Förbudet mot nybyggnad av djurstallar bör förlängas med ett år vad avser stallar för nötkreatur och svin. Det kan enligt min bedömning, även om marknadssituationen för mjölk- och nötköttsproduktionen förbättrats, finnas anledning att behålla förbudet under en övergångsperiod. En förlängning av förbudet är, även motiverad mot bakgrund av att jag har för avsikt att senare under år 1987 föreslå regeringen att lägga fram förslag till riksdagen om en ny djurskyddslag, som kan komma att få konsekvenser för nybyggnaden av djurstallar.

Vad gäller äggproduktionen är naturligtvis djurskyddsaspekten lika angelägen men jag delar jordbruksnämndens och lantbruksstyrelsens bedömning att vid nuvarande överkapacitet är motiven för en förlängning av förbudet mot nybyggnad svagare än för nötkreatur och svin. Därför föreslås att djurstallar för fjäderfä inte skall omfattas av lagens regler.

2.2.2 Vegetabilier

Mitt förslag: Det skall liksom för innevarande regleringsår ankomma på regeringen att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta de beslut som kan behövas för att minska jordbrukarnas, regleringens och samhällets kostnader för spannmålsöverskottet för 1988 års skörd.

Skälen för mitt förslag: Våren 1986 tillsattes den s. k. spannmålsgruppen med uppgift att lägga fram förslag till hur kostnaderna för spannmålsöverskottet kan minskas redan från 1987 års skörd. Gruppen hade inte presenterat några förslag vid den tidpunkt då regeringen lade fram prop. 1985/86: 166 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. För att möjliggöra finansiering av eventuella förslag från gruppen föreslogs i propositionen att det skulle ankomma på regeringen att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta de beslut som kan komma att behövas för näringens produktionsanpassning. Riksdagen beviljade regeringen det begärda bemyndigandet. Senare under våren redovisade spannmålsgruppen ett förslag om ersättning till jordbrukare i södra och mellersta Sverige som under år 1987 lägger åkermark i träda.

Regeringen har bemyndigat statens jordbruksnämnd att medge Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening att ingå avtal med jordbrukare som innebär att jordbrukaren åtar sig att mot ersättning från föreningen under år 1987 hålla vissa arealer i träda. Dessa avtal skulle i huvudsak överensstämma med spannmålsgruppens förslag.

Trädesavtal har för år 1987 tecknats för ca 12 500 brukningsenheter med sammanlagt drygt 120 000 ha trädad åkermark. Effekten på spannmålsöverskottet år 1987 beräknas ligga mellan 350–425 milj. kg. Nettoeffekten på regleringsekonomi beräknas till 150–200 milj. kr.

Spannmålsgruppen presenterade i december 1986 en rapport med redovisning av mer långsiktiga åtgärder. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Spannmålsgruppen arbetar vidare med att söka minska kostnaderna för överskottet dels för 1988 års skörd, dels med mer långsiktiga åtgärder. Ett exempel på en sådan åtgärd kan vara ett två-prissystem för spannmål.

Riksdagen uttalade våren 1986 att det är angeläget att de medel som staten under en övergångsperiod ställer till förfogande för att underlätta produktionsanpassningen utnyttjas för att stödja en inriktning av produktionen som så snart som möjligt minskar kostnadsbelastningen på samhället och på lantbrukets ekonomi.

För egen del finner jag det angeläget att framhålla att olika typer av alternativ produktion, som inte nödvändigtvis behöver avse produktion av livsmedel, bör kunna främjas inom ramen för de medel som staten ställer till förfogande för produktionsanpassning.

Det är därför av stor vikt att jordbruksnäringen själv redan inför nästa odlingssäsong tar initiativ till att sådana typer av åtgärder kan utvecklas och introduceras.

2.3 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker under regleringsåret 1987/88

Mitt förslag: Prisregleringsperioden skall omfatta tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988.

Kompensationsbeloppet för det första halvåret skall uppgå till 675 milj. kr. och fördelas ut i form av prishöjningar på olika produkter den 1 juli 1987.

Inför den 1 januari 1988 skall en s. k. ventil tillämpas som innebär att prisjusteringar skall ske om utvecklingen av det s. k. PM-index under tiden januari—september 1987 överstiger 2,0%. Överstiger indexutvecklingen nämnda procenttal skall jordbruket tillerkännas ett a contobelopp av 350 milj. kr.

Det skall ankomma på regeringen att besluta om de pris- och avgiftsändringar som kan bli aktuella med anledning av förslagen.

Jordbruksnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Jordbruksnämnden har efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lämnat förslag om en ettårig prisregleringsperiod för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker. Perioden omfattar tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988. Förslaget bygger på de riktlinjer som har angetts i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393).

Kompensationsbeloppet för det första halvåret har bestämts i de nu aktuella överläggningarna och fördelas i form av prishöjningar på olika produkter den 1 juli 1987. Den 1 januari 1988 föreslås en s. k. ventil som

innebär att prisjusteringar skall ske om utvecklingen av PM-index under tiden januari–september 1987 överstiger 2,0%.

Det belopp som jordbruket och förädlingsindustrin som en följd av detta förslag skall tillföras i form av prishöjningar den 1 juli 1987 uppgår till 675 milj. kr. Till grund för överläggningarna har legat uppgifter om bl. a. kostnadsutvecklingen i jordbruket under perioden september 1986–januari 1987 som enligt PM-index uppgått till 1,7%, motsvarande ett belopp av 286 milj. kr. Som utgångspunkt för inkomstkompensationen till jordbruket har legat bl. a. uppgifter om löneavtal och ändrade sociala avgifter under år 1987. Kostnadskompensationen till förädlingsindustrin har bl. a. baserats på kostnadsutvecklingen enligt mejeri- och slakteriindex. 160 milj. kr. avser preliminär kompensation för kostnaderna inom förädlingsindustrin. Vidare skall jordbruket tillerkännas 25 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för utbyteshandel med kött och fläsk.

Som föreslagits i budgetpropositionen 1987 (prop. 1986/87: 100 bil. 11) skall jordbrukets kompensationsram därutöver höjas med 25 milj. kr. fr. o. m. den 1 juli 1987 till följd av ändringarna i finansieringen av djurens hälso- och sjukvård.

Riksdagen beslutade (prop. 1985/86: 166, JoU 24, rskr. 344) i fjol att lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område skulle ändras så att det blir möjligt att ta ut förmalningsavgift även på korn och havre som används för human konsumtion. Jag ansåg emellertid att frågan behövde utredas ytterligare innan regeringen tog ställning till om och i vilken utsträckning som lagändringen borde utnyttjas. Jag avser nu att föreslå regeringen att basen för uttag av förmalningsavgift fr. o. m. den 1 juli 1987 utvidgas till att omfatta även korn och havre för human konsumtion med undantag av malt. Jag kommer att föreslå regeringen att nämnda förmalningsavgift bestäms till 25 öre/kg vilket beräknas motsvara en intäkt av ca 10 milj. kr.

Jordbruksnämnden lade i skrivelse i november 1986 fram förslag till ändring av priserna på vissa jordbruksprodukter fr. o. m. den 17 november 1986. Som jag tidigare har anmält för riksdagen (prop. 1986/87: 65) enades företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation om att dessa prisjusteringar skulle träda i kraft först den 1 juli 1987.

Tillsammans med det nu framlagda förslaget innebär detta att prisnivån i det jordbruksprisreglerade ledet stiger med drygt 1 100 milj. kr. den 1 juli 1987. Vid en bedömning av de prisjusteringar som skall ske den 1 juli 1987 bör beaktas att justeringar senast skedde i början av januari 1986.

Jordbruksnämnden har lagt fram förslag till de sammanlagda prisändringarna på olika produkter som skall ske fr. o. m. den 1 juli 1987. Det ankommer på regeringen att besluta härom. För riksdagens information vill jag nämna att jag har för avsikt att föreslå regeringen att besluta i enlighet med jordbruksnämndens förslag.

Inför den 1 januari 1988 föreslår jordbruksnämnden att en s. k. ventil tillämpas. Om kostnadsutvecklingen i jordbruket mätt enligt PM-index under perioden januari–september 1987 ej överstiger 2,0% skall inga prisjusteringar ske den 1 januari 1988. Överstiger indexutvecklingen 2,0% skall jordbruket tillerkännas ett acontobelopp av 350 milj. kr. avseende

kostnadskompensation till jordbruket och förädlingsindustrin för perioden januari–september 1987. Av detta belopp beräknas 300 milj. kr. som kompensation till jordbruket medan 50 milj. kr. avser kompensation för kostnaderna i förädlingsindustrin. Om den s. k. ventilen utlöses skall också en definitiv korrigerig göras den 1 januari 1988 för influtna fodermedelsavgifter under 1986/87. I annat fall skall en korrigerig göras inför den 1 juli 1988. Om korrigeringen görs per den 1 juli 1988 skall den eftersläpning som uppstått sedan den 1 januari 1988 beaktas i form av ett engångsbelopp.

Det bör få ankomma på regeringen att besluta om de pris- och avgiftsändringar som kan bli aktuella under perioden till följd av förslagen.

Jordbruksnämnden föreslår att de definitiva priser som gäller för *spannmål* under regleringsåret 1986/87 skall, med undantag för råg, gälla som preliminära priser under regleringsåret 1987/88. För råg föreslås en höjning av det preliminära priset med 4 öre/kg.

Jordbruksnämnden föreslår vidare att prisgränserna tas bort för *heläggpulver*. Gränsskyddet bör bibehållas för produkten.

Efter bemyndigande av riksdagen (prop. 1986/87: 65, JoU 13, rskr. 79) disponerade regeringen 250 milj. kr. för amortering av det s. k. historiska underskottet i spannmålsregleringen. Återstående del av underskottet inkl. räntekostnader skall jordbruket reglera inom ramen för en amorteringstid av fyra år. Jordbruksnämnden föreslår med anledning härav att det utgående underskottet i spannmålsregleringen får uppgå till högst 230 milj. kr. den 30 juni 1988.

Jag har inget att erinra mot dessa förslag. Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor.

I likhet med föregående år föreslår jordbruksnämnden att amortering och räntebetalning av *räntestödslån* senareläggs ytterligare ett år och börjar först regleringsåret 1988/89. Det fordras inga nya medel för räntestödet. Vidare föreslår jordbruksnämnden att medel för *etableringsstöd* ansås endast till de jordbrukare som redan har anslutits till stödformen. Etableringsstödet finansieras av regleringsmedel inom den ram som tilldelats jordbruket. För regleringsåret 1987/88 bedömer lantbruksstyrelsen vid oförändrad räntenivå medelsbehovet till knappt 30 milj. kr.

Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor. Jag har för avsikt att föreslå regeringen att jordbruksnämndens förslag godkänns.

Under anslagsposten *Låginkomstsatsning m. m.* inom jordbruket disponerar jordbruksnämnden 435 milj. kr. för budgetåret 1986/87. Regeringen har i budgetpropositionen 1987 under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område tagit upp oförändrat 435 milj. kr. under denna anslagspost. Jordbruksnämnden lämnar nu förslag till fördelning av posten på olika ändamål. Nämnden föreslår att 90 milj. kr. anvisas för leveranställag för mjölk, 150 milj. kr. för avbytarverksamhet, 21 milj. kr. för företagshälsosvård, 90 milj. kr. för socialförsäkringsskydd och 84 milj. kr. för produktionsanpassningsåtgärder m. m. Det ankommer på regeringen att besluta om denna fördelning.

Mitt förslag: Inflytande införselavgiftsmedel för regleringsåret 1987/88 skall disponeras i enlighet med redovisningen i tabell 2.4.1.

Tabell 2.4.1 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. reglerings-åren 1985/86, 1986/87 och 1987/88

	1985/86 1000-tal kr.	1986/87 1000-tal kr. prel.	1987/88 1000-tal kr. prognos
<i>Inkomster</i>			
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	2 254	16 370	0
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter			
exkl. fodermedel	403 681	474 000	498 000
fodermedel	272 635	200 000	200 000
Summa	678 570	690 370	698 000
<i>Utgifter</i>			
a) Av medel inom fördelningsplanen			
Svensk spannmålshandel	224 324	86 000	
Sveriges potatisintressenter	27 500	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk kötthandel	4 000	4 000	
Svensk kötthandel, utbyteshandel	0	0	
Föreningen för mejeriprodukter	30 000	161 000	
Svensk ägghandel	66 000	52 000	
Regleringskassan för fågelkött	3 000	3 000	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
– mjölk	45 500	45 500	
– kött	5 000	5 000	
– ägg	1 700	1 700	
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	0	500	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	13 000	13 500	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	29 300	32 300	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500	6 000	
Stöd till odling av bruna bönor	–	1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	2 000	2 000	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	72 731	14 220	
Summa	539 835	467 200	467 200¹
Härefter kvarstående införselavgiftsmedel	138 735	223 170	230 800

¹ Förslag till preliminär fördelning av medel inom fördelningsplanen lämnas våren 1987.

	1985/86 1000-tal kr.	1986/87 1000-tal kr. prel.	1987/88 1000-tal kr. prognos
b) Av medel utanför fördelningsplanen			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	34 000	40 000	40 000
Utbyteshandel kött och fläsk	45 519	75 000	50 000
Pristillägg får- och lammkött	17 027	17 000	17 000
Svensk matpotatiskontroll	5 684	6 038	6 148
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	250	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300	0	0
Minskning av mekaniska skador på matpotatis	0	500	500
Stöd till maltproduktionen	1 000	2 000	1 000
Sveriges exportråd	1 500	2 000	2 000
Ränta på lån i riksgäldskontoret	4 530	2 240	0
Djurhälsovård	—	—	17 000
Lantbruksstatistik	—	—	26 000
Summa	110 035	145 028	159 898
Summa utgifter	649 870	612 228	627 098
Återbetalning av lån från rörlig kredit	28 700	—	—
Årets saldo (prognos)	—	+78 142	+70 902

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: I tabell 2.4.1 redovisas användningen av införselavgiftsmedel m. m. under regleringsåret 1985/86 liksom en beräkning av och förslag till användning av införselavgiftsmedel som inflyter under regleringsåren 1986/87 och 1987/88. För en närmare redovisning av införselavgiftsmedlen hänvisas till *bilaga 1*.

Fördelningsplanen för *regleringsåret 1986/87* utgör 267,2 milj. kr. enligt riksdagens beslut våren 1986 samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten (prop. 1985/86: 166, JoU 24, rskr. 344). Med hänsyn till att inflytande avgifter för fodermedelsimporten för närvarande kan beräknas till 200 milj. kr. beräknar jag därmed fördelningsplanen till 467,2 milj. kr. Jag beräknar de disponibla inkomsterna av införselavgifter till 690,4 milj. kr., vilket innebär att 223 170 000 kr. beräknas återstå sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1986/87 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifterna för fodermedel är kända.

Sammanställningen avseende ändamål utanför fördelningsplanen för regleringsåret 1986/87 skiljer sig på några punkter från de preliminära beräkningar som låg till grund för riksdagens beslut våren 1986. Posten utbyteshandel med nötkött från öststaterna beräknas öka med 11 milj. kr. För utbyteshandel med kött och fläsk har inte utgått medel utanför fördelningsplanen de senaste åren på grund av brist på avgiftsmedel. Jordbruksnämnden bedömer att tillgången på införselavgiftsmedel nu åter gör det möjligt att anslå utomramsmedel till utbyteshandel med kött och fläsk. För regleringsåret 1986/87 föreslås att 75 milj. kr. avsätts för detta ändamål. Av beloppet föreslås 25 milj. kr. få överföras till regleringsåret 1987/88. Posten

pristillägg för får- och lammkött beräknas öka med 0,5 milj. kr. Bidraget till Svensk matpotatiskontroll (SMÅK) ökar med 248 000 kr. till följd av lönehöjningar för SMÅK under år 1986. För att åstadkomma en snabb förbättring av matpotatiskvaliteten har jordbruksnämnden i skrivelse till regeringen den 23 februari 1987 föreslagit att nämnden får disponera högst 0,5 milj. kr. av 1986/87 års utomramsmedel för information till odlare och förpackare om hur mekaniska skador kan undvikas. Ränta på lån i riksgäldskontoret beräknas till 2,2 milj. kr.

Kostnaderna för sådana ändamål som får täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen beräknas således för regleringsåret 1986/87 till 145 milj. kr. Detta leder till ett beräknat överskott av 78 milj. kr. för regleringsåret 1986/87. Jag har ingenting att erinra mot vad jordbruksnämnden föreslagit i dessa delar. Jag återkommer senare till regeringen med anledning av jordbruksnämndens förslag till disposition av tillgängliga införselavgiftsmedel.

Jag föreslår att fördelningsplanen för *regleringsåret 1987/88* skall omfatta oförändrat 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, vilket totalt beräknas ge 467,2 milj. kr.

Jag föreslår att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Dessa avgifter beräknas till 45 milj. kr. Vidare bör Sveriges oljeväxtintressenter tillföras fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja för en kvantitet motsvarande fettinnehållet i den inhemska fröskörden, dock högst motsvarande fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet. Beloppet beräknas uppgå till 545 milj. kr.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomins utveckling för de olika varuområdena har nämnden inte lagt fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden avser att återkomma med förslag till preliminär fördelning av beloppet. Ett sådant förslag kan då avges i samband med att förslag lämnas till gränsskydd m. m. fr. o. m. den 1 juli 1987. Nämnden bör liksom tidigare få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

I det följande anger jag medelsbehovet under regleringsåret 1987/88 för de ändamål som bör täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

För *utbyteshandel med nötkött med öststaterna* har jag i likhet med jordbruksnämnden beräknat 40 milj. kr.

I likhet med jordbruksnämnden föreslår jag att för *utbyteshandel med kött och fläsk* avsätts 50 milj. kr. av införselavgiftsmedel från import av kött och fläsk under förutsättning att motsvarande export ägt rum och under förutsättning att införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan samtliga övriga ändamål tillgodosetts inom och utom fördelningsplanen med tillägg av en skäligen reserv för oförutsedda ändamål.

Under regleringsåret 1986/87 utgår *pristillägg för får- och lammkött* med 330 öre per kg vilket beräknas motsvara en utgift på 17 milj. kr. Jag föreslår att pristillägget lämnas med samma belopp per kg får- och lammkött även regleringsåret 1987/88, vilket beräknas medföra en oförändrad utgift.

Jag föreslår att *SMAK* tilldelas högst 4 668 000 kr. för den officiella kontrollen och 1 480 000 kr. för upplysningsverksamheten.

Bidrag till stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör lämnas med 250 000 kr.

För att åstadkomma en *minskning av de mekaniska skadorna på matpotatis* bör nämnden få disponera 0,5 milj. kr. för information till odlare och förpackare om hur mekaniska skador kan undvikas.

Stöd till maltproduktionen för regleringsåret 1987/88 bör lämnas med 1 milj. kr.

Jag föreslår att *Sveriges exportråd* skall erhålla 2 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen regleringsåret 1987/88.

Jag vill vidare erinra om att regeringen i budgetpropositionen (1986/87: 100 bil. 11) har föreslagit att 17 milj. kr. anslås för finansiering av viss del av kostnaderna för *djurens hälso- och sjukvård* samt 26 milj. kr. för *statistik på jordbrukets område*.

Med hänsyn till de oundgängliga svängningarna i inflödet av införselavgifter har jag i 1987 års budgetproposition (bil. 11, s. 32–33) föreslagit att en rörlig kredit även fortsättningsvis ställs till nämndens förfogande. Dock föreslås krediten minska till 60 milj. kr. Med hänsyn till osäkerheten i prognosen bör det i enlighet med sammanställningen beräknade överskottet inte in-tecknas för något ändamål. Det på detta sätt prognosticerade överskottet bör liksom för innevarande år stå till regeringens disposition.

2.5 Prisregleringen på sockerbetor och socker

2.5.1 Prisregleringens utformning under perioden

Mitt förslag: Prisregleringen på sockerbetor och socker för perioden den 1 juli 1987–den 30 juni 1988 utformas enligt samma grunder som för innevarande regleringsperiod.

Grundpriset på sockerbetor, som avser 16 % sockerhalt, skall år 1987 vara 29,89 kr. per 100 kg.

Prisregleringspriset på strösocker skall vid oljepriset 1 622 kr. per kubikmeter vara 456,90 kr. per 100 kg.

Det skall ankomma på regeringen att fatta de beslut om prisregleringen som kan komma att krävas under perioden.

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Förslaget bygger på att driften vid samtliga nu existerande sockerbruk upprätthålls samt att kostnadskompensation och inkomstförljamsamhet för betodlarna resp. kostnadskompensation till sockerbolaget lämnas utifrån utfallet av obundna överläggningar i likhet med vad som gäller för övriga jordbruksprodukter.

Jordbruksnämndens förslag rörande betodlingen innebär att priset på sockerbetor kan sänkas motsvarande ett belopp av 21 milj. kr. Till grund för beräkning av beloppet ligger bl. a. uppgifter om kostnaderna i betodlingen som mellan oktober 1985 och oktober 1986 har minskat med 1,74 %

samt uppgifter om av staten fastställt löneutrymme för år 1986. För vissa rationaliserings- och produktivitetsvinster i sockerbetsodlingen har ett avdrag av 20 milj. kr. gjorts.

Mot denna bakgrund bör grundpriset för sockerbetor sänkas med 0,82 kr. per 100 kg till 29,89 kr. per 100 kg.

Vad gäller compensationen till Sockerbolaget bör prisregleringen liksom tidigare avse endast strösocker. Av verksamheten vid raffinaderiet i Arlöv bör ingå raffineringen av såväl inhemskt som importerat råsocker för den svenska marknaden. Kostnadsvolymen täcker även in produktionen av vissa foderbiprodukter. Nämnden förbehåller sig rätten att beakta foderbiprodukterna vid ersättningsberäkningarna. Sockerpriset bör liksom hittills justeras när oljepriset ändras med ± 160 kr./m³.

Kostnadsersättningen till SSA bör, inkl. definitiv justering för olje- och gaskostnader under regleringsåret 1985/86, uppgå till 17 050 000 kr. vilket motsvarar 5,23 kr. per 100 kg socker.

Prisregleringspriset på strösocker bör sänkas med 1,21 kr. per 100 kg till 456,90 kr. per 100 kg.

I kostnadskompensationen har även merkostnaderna vid ö-bruken beaktats. Den del av sockerpriset som tillerkänns SSA för dessa merkostnader för regleringsåret 1987/88 beräknas till 5,98 kr. per 100 kg socker, vilket vid normal produktionsvolym ger ca 19,5 milj. kr. Dessutom tillkommer 4,3 milj. kr. ur sockerregleringsfonden.

Ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker bör sänkas för inträffade kostnadsminskningar med 4,02 % till 83,27 kr. per 100 kg.

Om väsentligt ändrade förutsättningar inträffar under regleringsperioden bör det ankomma på nämnden att efter överläggningar med delegationerna lägga fram förslag till de åtgärder som kan anses påkallade.

Vad gäller den framtida prisregleringens utformning anser nämnden och konsumentdelegationen att överläggningarna som sker rörande prissättningen på sockerbetor bör ingå i de allmänna överläggningarna för övriga jordbruksprodukter medan överläggningar med SSA fortfarande bör ske separat. Härigenom kan enligt nämnden en bättre samordning av prissättningen m. m. inom växtodlingen åstadkommas. Vidare anför nämnden att överläggningar och reglering kan förenklas. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga.

2.5.2 Areal och arealbidrag

Mitt förslag: Sockerbetsarealen för 1987 års odling skall uppgå till 51 000 hektar år 1987. Arealminskningen skall inte beröra odlingen under betbruken på Öland och Gotland (ö-bruken).

Arealbidragen till odlare som levererar betor till ö-bruken bibehålls oförändrade.

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Sockerbetsarealen bör minskas med 300 hektar

och bör uppgå till högst 51 000 hektar år 1987. Neddragningen motsvarar ett års trendmässig skördeökning. Vid fastställandet av arealen har hänsyn tagits till att driften vid samtliga betbruk skall upprätthållas. Arealminskningen bör inte beröra odlingen under de båda ö-bruken.

Erforderlig kvotering av arealen bör godkännas av jordbruksnämnden. Ca en tredjedel av odlingen bör kontrollmätas. Mätningen bör bekostas av näringen. Prisavdraget vid överodling bör vara kraftigt.

Arealbidraget föreslås vara oförändrat 200 kr. per hektar till de odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga, 400 kr. per hektar till odlarna på Öland och 500 kr. per hektar till odlarna på Gotland. I de fall arealen vid arealkontroll befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

2.5.3 Regleringsekonomi

Mitt förslag: Från sockerregleringsfonden skall bestridas kostnader för arealbidrag, viss ersättning för ö-bruken, fraktbidrag, kollektiva åtgärder inom biodlingen, kostnader för prisutjämning på socker samt vissa administrationskostnader. Sockerregleringsfonden får inte uppvisa något underskott vid utgången av regleringsåret.

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Införselavgift tas liksom hittills ut för importerade kvantiteter under perioder då världsmarknadspriset understiger det fastställda avräkningspriset på socker ur svenska betor. De uppburna medlen bör – liksom hittills – tillföras sockerregleringsfonden.

Sockerregleringsfonden bör få användas för fraktsubventionering till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län med 1,2 milj. kr. Ur fonden bör dessutom bestridas kostnaderna för dels arealbidrag till de odlare som levererar betor till ö-bruken till en beräknad kostnad av ca 3,5 milj. kr., dels den ersättning om 4,3 milj. kr. som skall utgå för SSA:s merkostnader för driften vid dessa bruk. Till kollektiva åtgärder inom biodlingen bör tas 0,5 milj. kr. ur fonden. Till yrkesmässig biodling bör av fondens medel återföras ett belopp som motsvarar odlingens sockerförbrukning och den skillnad i pris mellan Sverige och världsmarknaden som föreligger under den tid sockret kan beräknas bli förbrukat, ca 1,5–2,0 milj. kr. Vidare bör regleringsföreningen Svensk sockerhandels administrationskostnader täckas ur fonden. Fondmedlen används också till vissa kostnader inom prisutjämningen för varor innehållande socker (fr. o. m. regleringsåret 1987/88 även för prisutjämning vid tillverkning av dextran). Vid tillverkning av vissa produkter såsom farmaceutiska halvfabrikat för export återbetalas införselavgiften för förbrukat socker. I en situation med ingen eller ringa sockerimport bör i stället exportbidrag ur sockerregleringsfonden lämnas för sådana produkter.

1986 års sockerproduktion ur inhemska betor blev så stor att något importbehov inte torde föreligga under regleringsåret 1986/87. Därmed

begränsas också tillförseln av införselavgifter till sockerregleringsfonden. Detta leder till att fonden kan beräknas visa ett underskott under hösten/vintern 1987/88 om inte medel tillförs på annat sätt.

Betodlarna och SSA bör om så erfordras skjuta till medel så att fonden inte visar underskott den 30 juni 1988. Under hösten 1987 när bl. a. prognos för årets sockerproduktion finns tillgänglig bör överläggningar tas upp med odlare och SSA om storleken på erforderlig fyllnadsinbetalning. Aktuellt belopp skall fördelas med 60 % på betodlarna och 40 % på SSA. Odlarnas belopp dras från betlikviderna för 1987 års skörd.

Parterna har kommande år rätt – att med beaktande av regleringsekonomi – ta upp överläggningar om återbetalningar av tidigare inbetalda medel. Detta innefattar även den del som återstår att reglera av den inbetalning som gjordes regleringsåret 1982/83.

Vid behov bör jordbruksnämnden liksom hittills få ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet för att subventionera sockerimport när världsmarknadspriset är högre än det svenska.

2.6 Åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige

2.6.1 Allmänna överväganden

Riksdagens beslut från år 1985 om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393) innebär bl. a. att de speciella förhållandena i norra Sverige skall särskilt beaktas vid utformningen av jordbrukspolitiken. Det finns enligt beslutet flera skäl för en geografiskt väl differentierad jordbruksproduktion av i stort sett oförändrad storlek i norra Sverige. Med hänsyn bl. a. till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service och miljö men även från försörjningsberedskapssynpunkt är det angeläget att behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd till näringen i denna del av landet. Däremot är det inte möjligt att för närvarande ha som mål att ytterligare öka jordbruksproduktionen i norra Sverige. Det är inte heller enligt riksdagsbeslutet möjligt att med hänsyn till den fortsatta rationalisering som sker i jordbruket, garantera att en viss resursmängd behålls inom jordbruket i detta område.

Det åtgärdsprogram som jag redovisar i det följande och som omfattar de fem norrlandslänen samt Värmlands och Kopparbergs län, ger uttryck för en delvis ny syn på jordbrukspolitiken i de utpräglade glesbygderna och dess möjligheter att där främja landsbygdsutvecklingen. Sysselsättningen sätts i centrum och går före traditionella krav på storleksrationaliseringar. Slutsatsen av ett sådant synsätt bör ta sin utgångspunkt i allmänt glesbygdspolitiska överväganden utan direkta kopplingar till jordbrukspolitiska bedömningar om enskilda jordbruksfastigheters utvecklingsbarhet. I programmet föreslås en ökad samordning av stöd till jordbrukets rationalisering, glesbygdstöd och arbetsmarknadsstöd. En rad insatser föreslås i syfte att från samhällets sida stödja och uppmuntra tillkomsten av kombinationsföretag, där jordbruk ingår som en del. Flertalet remissinstanser har understrukit behovet av åtgärder för att förstärka det norrländska jordbruket.

Enligt min mening kommer de åtgärder som föreslås i det följande att aktivt medverka till att sysselsättningen på landsbygden i norra Sverige främjas. Åtgärderna innebär även att jordbruksproduktionen i norra Sverige kommer att kunna upprätthållas på en acceptabel nivå.

2.6.2 Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

Mitt förslag: Prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall vara oförändrat under budgetåret 1987/88.

Justeringar av prisstödet skall i fortsättningen ske med hänsyn till kostnadsutvecklingen. En närmare översyn av prisstödet skall dessutom genomföras vart tredje år.

Förslaget i promemorian: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl. a. statens jordbruksnämnd, länsstyrelserna i norra Sverige, Kooperativa förbundet och Lantbrukarnas riksförbund, har understrukit prisstödets betydelse som medel för att kompensera det norrländska jordbruket för högre produktionskostnader än vad som råder i övriga delar av landet. Några remissinstanser har föreslagit vissa justeringar i prisstödets områdesindelning. Statens jordbruksnämnd har föreslagit att möjligheten bör prövas att i vissa glesbygder i norra Sverige, där nedläggning av åker ej är önskvärd från allmän natur- och landskapssynpunkt, som komplement till prisstödet införa arealstöd.

Länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län har föreslagit att jordbruket i stödområdena befrias från vissa internavgifter inom prisregleringen, såsom avgifter för värphöns och slaktdjursavgifter.

Skälen för mitt förslag: Genom beslut av riksdagen år 1986 skedde en kraftig uppräknings av prisstödet med 135 milj. kr. från 375 milj. kr. budgetåret 1985/86 till 510 milj. kr. för budgetåret 1986/87. Detta innebär en höjning med 100 milj. kr. utöver justering med hänsyn till det nya beräkningsunderlag som framtagits av jordbruksnämnden. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom jordbruket finns det enligt min mening inte skäl att räkna upp stödet per den 1 juli 1987. Justering av prisstödet bör i fortsättningen ske med hänsyn till förändringar i kostnadsutvecklingen i jordbruket. Därutöver finns skäl att vart tredje år genomföra en närmare översyn av prisstödet.

Jag är inte beredd att biträda de förslag som tagits upp av några remissinstanser beträffande ändrad stödområdesindelning och att jordbruket i stödområdena befrias från vissa internavgifter inom prisregleringen.

Mitt förslag: Regionalt rationaliseringsstöd till jordbruksföretag i norra Sverige skall kunna lämnas till ekonomiskt utvecklingsbara företag, varvid avses företag som bedriver enbart jordbruk eller jordbruk i kombination med skog eller någon annan verksamhet. Vissa förändringar skall ske av bidragsbelopp m. m. Motsvarande anpassning skall göras vad gäller regionalt rationaliseringsstöd till trädgårdsföretag i norra Sverige.

Förslaget i promemorian: Överensstämmer med mitt förslag utom vad gäller anpassning av det regionala rationaliseringsstödet till trädgårdsföretag i norra Sverige.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser redovisar en positiv inställning till förslagen i promemorian. Lantbruksstyrelsen har framhållit att en inriktning av det regionala rationaliseringsstödet som mera anknyter till reglerna för glesbygdssstödet får positiva effekter framför allt ur regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska synvinklar. Lantbruksstyrelsen pekar på att förordningen (1979:427) om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering bör anpassas till den ändrade inriktningen av det regionala rationaliseringsstödet främst vad gäller procentsatser och beloppsgränser för investeringsbidrag. Lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd har pekat på att stöd även i fortsättningen bör ges till uppbyggnad av bärkraftiga heltidsjordbruk. RRV är positivt till uppbyggnaden av kombinerade företag och framhåller att det är sannolikt att det är andra sysselsättningar utanför jordbruket som har en avgörande betydelse för möjligheten att bo kvar på jordbruksfastigheten.

Skälen för mitt förslag: Det regionala rationaliseringsstödet bör enligt min uppfattning ges en inriktning som i sina huvuddrag överensstämmer med glesbygdssstödet. Stödet till jordbruksföretag och trädgårdsföretag bör i norra Sverige kunna lämnas till ekonomiskt utvecklingsbara företag. Med ekonomiskt utvecklingsbara företag bör avses företag som bedriver enbart jordbruk/trädgård eller jordbruk/trädgård i kombination med skog eller någon annan verksamhet. Även inkomst av tjänst utanför det egna företaget bör ingå i den helhetsbedömning som måste göras av företagets ekonomiska utvecklingsbarhet. Jag vill dock understryka att för att ett företag skall kunna betraktas som ekonomiskt utvecklingsbart så måste såväl företaget som enskilda verksamheter lämna ett med hänsyn till resursinsatserna godtagbart ekonomiskt överskott.

Stöd till investeringar i ekonomibyggnader bör enligt min uppfattning i huvudsak avse ersättningsinvesteringar. Flera remissinstanser har understrukit att sådana investeringar är nödvändiga för att produktionsvolymen skall kunna upprätthållas på en acceptabel nivå. Regionalt rationaliseringsstöd till ekonomibyggnader bör lämnas med högst 25 % av godkänd kostnad. Det bidrag som högst kan lämnas bör höjas från nuvarande 250 000 kr. till 300 000 kr. Det bidrag som kan lämnas om särskilda skäl föreligger bör enligt min mening höjas från nuvarande 40 % till 50 % av godkända kostnader. Det bidrag som högst kan utgå bör höjas från nuvarande 400 000 kr. till

500 000 kr. Förhöjt bidrag (50% eller 500 000 kr.) bör endast utgå i sådana fall då en önskvärd investering inte kan genomföras utan förhöjt bidrag.

Flera remissinstanser, bl. a. lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, länsstyrelserna i norra Sverige och Lantbrukarnas riksförbund, har understrukit behovet av ökad stimulans till investeringar i markanläggningar. Enligt min uppfattning är detta en angelägen åtgärd för att sänka kostnaderna i produktionen. Stöd bör kunna utgå till varaktiga investeringar i markanläggningar på bestående åker. Stödets syfte skall således inte vara att öka produktionen. Stödet bör kunna utgå utan prövning av företagets möjligheter att bestå och utvecklas som självständig enhet. Vissa markinvesteringar, såsom huvudavlopp, berör i regel flera fastigheter. Det är i dessa fall angeläget att åtgärderna utförs gemensamt. För att detta skall vara möjligt fordras en ganska hög stimulans särskilt i de fall vissa fastigheter ägs av passiva markägare. En hög stimulans är även motiverad med hänsyn till att kostnaderna för åtgärden i många fall är högre än markens saluvärde.

Jag föreslår att bidrag bör kunna lämnas med högst 50% av godkänd kostnad för utförande av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp. Bidrag för utförande av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp i Norrbottens län bör lämnas med högst 75% av godkänd kostnad.

Bidrag till täckdikning och andra markanläggningar bör kunna lämnas med högst 25% av godkänd kostnad. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag kunna lämnas med högst 50% av godkänd kostnad. Till markanläggning bör liksom nu är fallet räknas grundkalkning som utförs i samband med annan markförbättringsåtgärd. Grundkalkningen bör som regel avse samma åkerareal som är föremål för annan markförbättringsåtgärd. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag kunna lämnas till grundkalkning utan samband med annan markförbättringsåtgärd.

Statliga garantier för lån till investeringar i byggnader och markanläggningar bör också lämnas till ekonomiskt utvecklingsbara företag.

Med hänsyn till den föreslagna inriktningen av det regionala rationaliseringsstödet och behovet av medel för reinvesteringar vid jordbruksföretag utanför det område som omfattas av glesbygdsstödet framstår enligt min uppfattning en teknisk samordning av glesbygdsstödet och det regionala rationaliseringsstödet som mindre angelägen. Administrativt är de båda stödformerna för närvarande samordnade genom att glesbygdsstödet till de areella näringarna i flertalet län handläggs av lantbruksnämnderna. I Norrbottens län är lantbruksnämnden försöksvis inordnad i länsstyrelsen sedan den 1 juli 1986. Jag vill understryka vikten av att principiella ställningstaganden till stödgivningens inriktning och speciella insatser i vissa regioner i övriga län bör göras i samråd mellan lantbruksnämnd och länsstyrelse.

Efter beslut av riksdagen våren 1985 har under budgetåret 1985/86 40 milj. kr. lämnats som stöd till särskilt skuldyngda jordbruksföretag, varav drygt 30 milj. kr. till norra Sverige. Som redovisas i bifogade promemoria bör situationen inom jordbruket i norra Sverige ha förbättrats under senare delen av år 1986. Lantbruksstyrelsen bör liksom hittills utnyttja möjligheten att efter hand medverka till rekonstruktion av högt skuldsatta jordbruksföretag genom att biträda ackord eller eljest efterge statens rätt

på grund av garantiåtaganden för lån. Om ytterligare insatser bedöms vara nödvändiga för att stödja särskilt skuldyngda jordbruksföretag bör särskilda resurser för ändamålet kunna disponeras av de medelsramar som jag i det följande föreslår bör ställas till resp. läns förfogande. Mot bl. a. denna bakgrund anser jag det inte vara befogat att föreslå något särskilt stöd till högt skuldsatta jordbruksföretag.

2.6.4 Utvecklingsprojekt, forsknings- och försöksverksamhet samt rådgivning och fortbildning

Mitt förslag: Särskilda insatser krävs för att stimulera utvecklingen av kombinationsföretag. För att förbättra förutsättningarna för det norrländska jordbruket skall ytterligare resurser avsättas för forsknings- och försöksverksamhet. Vidare skall insatserna ökas vad gäller rådgivning och fortbildning.

Förslaget i promemorian: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är i allmänhet positiva till förslagen i promemorian. Sveriges lantbruksuniversitet har som primära mål för jordbruksforskningen i norra Sverige särskilt betonat bl. a. ökad odlingssäkerhet, vallfoderproduktion, förbättrat resursutnyttjande, skördeteknik, utveckling av alternativa produktionsformer och produktionsgrenar samt anpassning av ekonomibygnader. Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker genomförandet av de åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet.

Skälen för mitt förslag: Utöver de förbättrade finansieringsmöjligheter som jag tidigare har föreslagit, behövs särskilda insatser för att främja tillkomst och utveckling av kombinationsföretag. Enligt min mening bör därför särskilda medel avdelas för utvecklingsprojekt inom området. Vidare bör för att förbättra förutsättningarna för det norrländska jordbruket ytterligare resurser ställas till Sveriges lantbruksuniversitets förfogande för verksamheten vid Röbbäcksdalen.

För att förbättra de produktionstekniska och företagsekonomiska förutsättningarna bör enligt min uppfattning rådgivningen till jordbruket i norra Sverige utökas. Det bör ankomma på länsmyndigheterna att gemensamt besluta om i vilka former en utökad rådgivning skall genomföras.

Regionalt bör en genomgång göras av dels behovet och dels möjligheterna att utnyttja befintliga arbetsmarknadspolitiska stödformer i de areella näringarna. Härvid bör särskilt understrykas behovet av utbildning och stöd i samband med uppbyggnad och utveckling av kombinerade företag. Försöksvis bör som ett led i stimulans till uppbyggnad av kombinationsföretag starta-egget-bidrag införas för verksamhet som inte är ett naturligt led i jordbruksdriften. Kvinnans situation skall särskilt uppmärksammas i detta sammanhang.

Jag avser att återkomma till regeringen i de frågor jag nu berört.

Min bedömning: Ett belopp av 100 milj. kr. skall ställas till förfogande för åtgärdsprogrammet under en treårsperiod. Det skall ankomma på lantbruksstyrelsen att svara för fördelningen av medel mellan Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Förslaget i promemorian: Överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har i stort lämnat förslagen om medelsbehov och genomförande utan erinran. Några remissinstanser, bl. a. lantbruksstyrelsen, vissa av länsstyrelserna och Lantbrukarnas riksförbund har dock ifrågasatt om den anvisade medelsramen är tillräcklig. Vad gäller genomförandet har bl. a. statskontoret, länsstyrelsen i Västerbottens län och glesbygdsdelegationen ansett att länsstyrelsen i resp. län bör ha huvudansvaret.

Skälen för min bedömning: De åtgärder för jordbruket i norra Sverige som jag föreslagit i det föregående avser bl. a. ökade möjligheter att stödja kombinationsföretag, insatser för att genom investeringar tillvarata befintliga produktionsresurser och ökade insatser vad gäller markanläggningar. Vidare har jag föreslagit särskilda utvecklingsprojekt för att stimulera uppbyggnad och utveckling av kombinationsföretag, ökade satsningar på forsknings- och försöksverksamhet för Norrlandsjordbruket samt ökade insatser vad gäller rådgivning och fortbildning.

Enligt min bedömning bör en förbättrad samordning av olika jordbruks-, regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser innebära ett effektivare utnyttjande av de samlade resurser som nu finns till förfogande för jordbruket i norra Sverige.

Jag har beräknat kostnaderna för åtgärdsprogrammet till totalt 100 milj. kr. för en treårsperiod med följande uppskattade fördelning, nämligen stöd till investeringar inom jordbruket och till kombinationsföretag 54 milj. kr., stöd till utveckling av kombinationsföretag 27 milj. kr., ökad utbildning och rådgivning 15 milj. kr. samt ökad forsknings- och försöksverksamhet 4 milj. kr.

Enligt min uppfattning bör varje län tilldelas en medelsram för genomförande av olika insatser. Det bör sedan ankomma på länsmyndigheterna att tillsammans bestämma hur stor del av medlen som skall användas för olika stödsinsatser och hur mycket som skall användas som projektmedel för utvecklingsprojekt, rådgivning, utbildningsinsatser m. m. Härutöver bör finnas vissa medel för insatser som rör mer än ett län. Användningen av medlen för ökad forsknings- och försöksverksamhet bör beslutas av regeringen efter förslag från lantbruksstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet.

Åtgärdsprogrammet avser jordbruket i norra Sverige. Det bör enligt min uppfattning därför ankomma på lantbruksstyrelsen att fördela medlen till lantbruksnämnderna i Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län samt till länsstyrelsen i Norrbottens län. Jag vill understryka att planeringen av olika insatser bör samordnas med övriga länsmyndigheter.

Landskapet Dalsland i Älvsborgs län ingår i det område där regionalt rationaliseringsstöd utgår. Även om inte Älvsborgs län ingår i åtgärdsprogrammet bör enligt min uppfattning de regler för det regionala rationaliseringsstödet som jag föreslagit i det föregående tillämpas för hela det område som nu omfattas av stödformen dvs. också för Dalsland. Jag är däremot för närvarande inte beredd att föreslå några utvidgningar av det område som nu omfattas av det regionala rationaliseringsstödet.

Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att efter den treårsperiod som åtgärdsprogrammet avser göra en utvärdering av genomförda insatser.

Jag återkommer senare till anslagsfrågan.

2.7 Det framtida skördeskadeskyddet

Mitt förslag: Lantbrukarnas riksförbund skall genom en särskild juridisk person vara huvudman för ett nytt skördeskadeskydd fr. o. m. 1988 års skörd.

Skälen för mitt förslag: Mellan företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation träffades den 10 november 1986 en principöverenskommelse om att LRF skall överta huvudmannaskapet för ett nytt skördeskadeskydd.

En för staten och LRF gemensam arbetsgrupp har därefter haft i uppdrag att närmare utreda och lämna förslag till utformning av det nya skyddet.

Enligt arbetsgruppens förslag skall LRF genom en särskild juridisk person, som LRF har ett avgörande inflytande över och som endast har detta ändamål, vara huvudman för ett nytt skördeskadeskydd fr. o. m. 1988 års skörd, om vissa förutsättningar och villkor uppfylls. Vilka dessa förutsättningar och villkor är framgår av överenskommelsen i *bilaga 4*.

Flera av de frågor som behandlas i överenskommelsen är av den arten att riksdagen måste besluta i ärendet innan en överföring av skyddet till den nya huvudmannen kan ske. Detta gäller inte enbart de ekonomiska förpliktelserna. I vissa fall fordras ändrad lagstiftning. Det fortsatta arbetet bör nu inriktas på att överenskommelsen skall genomföras. Förslag i de olika frågor som fordrar riksdagens ställningstagande bör utarbetas och föreläggas riksdagen senast hösten 1987. Jag vill emellertid redan nu något beröra vissa frågor.

Riktlinjerna för skyddet anges i överenskommelsen. I huvudsak innebär de att skyddet väsentligen är ett individuellt totalskadeskydd och att det är öppet för alla jordbrukare med mer än 5 ha åker. Väsentliga ändringar i grunderna för skyddet får inte göras utan regeringens medgivande. Någon närmare författningsreglering av skyddets omfattning är inte avsedd.

Avsikten är att finansieringen av det nya skördeskadeskyddet skall ske genom att till den nye huvudmannen överförs behållningen i skördeskade-fonden som nu uppgår till ca 324 milj. kr. efter utbetalningarna för 1986 års skörd. Den nye huvudmannen övertar fonden efter 1987 års skörd. Vidare

är avsikten att skyddet skall finansieras genom prisregleringsmedel som jordbruksnäringen tillförs enligt årliga riksdagsbeslut eller genom en särskild statlig skördeskadesvgift inom ett årligt belopp som för närvarande beräknas till ca 60 milj. kr. Omprövning av beloppets storlek kan aktualiseras, när fonden fått avsedd storlek, i samband med överläggningar om prisregleringen på jordbrukets produkter. Jordbrukets kompensationsram skall fr. o. m. den 1 juli 1988 höjas med motsvarande belopp utan avräkning. Medlen tillförs skördeskadefonden.

Vidare anges i överenskommelsen att om utbetalda ersättningar och behovsprövade bidrag till följd av skördeskadador år 1987 överstiger 90 milj. kr. skall staten och jordbruksnäringen vardera tillföra skördeskadefonden hälften av överskjutande belopp. Näringens bidrag får täckas inom ramen för de prisregleringsmedel som jordbruket tillförs.

Överenskommelsen torde innebära att den nye huvudmannen kommer att anförtros uppgifter som innefattar myndighetsutövning. Eftersom den nye huvudmannen skall vara en stiftelse fordrar detta enligt 11 kap. 6 § regeringsformen lagstöd.

En grundläggande förutsättning för överenskommelsen är att den nye huvudmannen får tillgång till uppgifter som finns i lantbruksregistret och som behövs för skördeskadeskyddet. I viss utsträckning gäller sekretess för sådana uppgifter enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen. Den nye huvudmannens tillgång till dessa är således en fråga som fordrar lagreglering.

I denna fråga har jag samrått med chefen för justitiedepartementet.

2.8 Lagstiftningsfrågor

Jag har i det föregående (avsnitt 2.2.1) föreslagit att det temporära förbudet mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur och svin förlängs ytterligare ett år fr. o. m. den 1 juli 1987. Förslaget förutsätter bl. a. ändringar i 1 § lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1987.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

Eftersom den föreslagna författningsändringen från lagteknisk synpunkt är av enkel beskaffenhet är lagrådets hörande enligt min mening inte påkallat.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att anta inom jordbruksdepartementet upprättat förslag till

1. lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud

under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

dels att

2. godkänna vad jag har förordat i fråga om produktionsanpassning på vegetabilieområdet (avsnitt 2.2.2),

3. godkänna vad jag har förordat i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker under regleringsåret 1987/88 (avsnitt 2.3),

4. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1987/88 (avsnitt 2.4),

5. godkänna vad jag har förordat i fråga om prisregleringen på sockerbetor och socker under regleringsåret 1987/88 (avsnitt 2.5),

6. godkänna vad jag har förordat om ett åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige (avsnitt 2.6),

7. godkänna vad jag har förordat om huvudmannskapet för det framtida skördeskadeskyddet (avsnitt 2.7).

4 Anslagsfrågor för budgetåret 1987/88

NIONDE HUVUDTITELN

Lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas verksamhet

Lantbruksstyrelsen ingår i den försöksverksamhet med treåriga budgetramar som beslutats av regeringen. Med anledning härav erhöll styrelsen den 19 december 1985 särskilda direktiv för anslagsframställningen för budgetåren 1987/88–1989/90. Lantbruksstyrelsen avlämnade den 28 april 1986 en särskild rapport med underlag för anslagsframställningen 1987/88 inför perioden 1987/88–1989/90. Jag lämnar mot denna bakgrund en relativt utförlig redogörelse för myndighetens verksamhet.

Mot bakgrund av utvecklingen i samhället och de areella näringarna samt 1985 års livsmedelspolitiska beslut redovisar lantbruksstyrelsen de allmänna förutsättningarna för verksamheten 1987/88–1989/90. Kravet på hög effektivitet i produktionen kommer enligt styrelsens bedömning att stå i centrum för verksamheten även i fortsättningen. Verksamheten med jordbrukets och skogsbrukets rationalisering skall samtidigt bedrivas med större hänsyn till kravet på god miljö och till behovet av en långsiktig och planerad hushållning med naturresurserna. Dessa krav får anses väga lika tungt som kravet på hög effektivitet. Även kvalitetsfrågorna kommer att få allt större tyngd.

Lantbruksstyrelsen bedömer vidare att rådgivningsverksamheten kommer att ändra karaktär bl. a. som en följd av kraven på ökad miljö- och kvalitetshänsyn. Betydande informations- och rådgivningsinsatser behövs för att snabbt få genomslag för de nya metoder som forskning kring miljöfrågor och nya produktionsformer leder till. En marknad med mera varierande krav på produkternas kvalitet liksom skärpta miljökrav ställer nya anspråk på företagsutveckling och företagande. Det förblir enligt styrelsens uppfattning ett starkt samhällsintresse att medverka i en sådan

utveckling. Olika slag av kombinationsföretag kan väntas öka i framtiden, inte minst av regionalpolitiska skäl.

Lantbruksstyrelsens roll i samhällsplaneringen kommer att öka under programperioden. Åtgärder behövs för att motverka negativa konsekvenser av ett minskat arealbehov för livsmedelsproduktionen och en fortsatt minskad sysselsättning i jordbruket.

Lantbruksstyrelsen anser det vara angeläget att aktiva insatser för att förbättra fastighetsförhållandena inom jord- och skogsbruket kan sättas in i minst samma omfattning som hittills. Framför allt bör den skogligen strukturrationaliseringen ges hög prioritet.

Den statliga finansiella stödgivningen till jordbruket bör enligt lantbruksstyrelsen på sikt bli föremål för en samlad översyn. Härvid bör bl. a. en samordning av glesbygdstödet och det regionala rationaliseringsstödet övervägas liksom behovet av stöd för att främja nyetablering, utveckling av nya företagsformer där jordbruket ingår som en del samt utveckling av miljövänligare produktionsteknik.

Verksamheten vid statens lantbrukskemiska laboratorium kommer att anpassas i enlighet med statsmakternas beslut. Ett i stort sett oförändrat resursbehov förutses.

Lantbruksstyrelsen anser att en fortsatt statlig rådgivning är motiverad inom flera områden. En förutsättning för att resultaten av jordbruksforskningen skall leda till praktiska tillämpningar inom rimlig tid är enligt lantbruksstyrelsens uppfattning att staten svarar för att en basresurs för rådgivning finns vid lantbruksnämnderna. Vidare är statlig finansiering nödvändig av den information och rådgivning som bedrivs i anslutning till myndighetsutövningen.

Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning är en fortsatt statlig finansiering av rådgivningen motiverad av regionalpolitiska skäl i norra Sverige och för att främja sysselsättningen på landsbygden. Andra områden där en fortsatt statlig finansiering är motiverad är behovet av marknadsanpassning av jordbruksproduktion och rådgivning med anknytning till miljö- och naturresursmålet. Behovet av rådgivning är även stort vad gäller företagsutveckling, statligt stöd och jordpolitiska insatser.

Lantbruksstyrelsen anser att kostnaderna för lantbruksnämndernas rådgivning på trädgårdsområdet även i fortsättningen i huvudsak bör finansieras av staten.

Lantbruksstyrelsen anser det vara ofrånkomligt att staten står för hela kostnaden för rådgivning till rennäringen.

Sammanfattningsvis anser lantbruksstyrelsen att 55 milj. kr. av rådgivningsverksamheten bör betalas av staten. Högst ca 25 milj. kr. bedöms vara möjligt att finansiera genom avgifter om rimliga krav ställs på kostnadstäckning och anknytning till målen för lantbruksnämndernas verksamhet. Konsekvenserna av en fullständig avgiftsfinansiering skulle enligt styrelsen innebära en genomgripande omläggning av rådgivningsverksamheten så att den helt svarar mot marknadens krav. Bl. a. innebär detta att rådgivningen i norra Sverige i huvudsak måste avvecklas liksom rådgivning som syftar till volym- eller miljöanpassning av produktionen.

Under förutsättning att inga nya myndighetsuppgifter läggs på lantbruks-

nämnderna anser styrelsen att verksamheten måste genomföras inom en något minskad resursram till följd av besparingskraven. Med hänsyn till dels verksamhetens inriktning under planeringsperioden, dels hur besparingarna hittills skett bör emellertid den fortsatta minskningen i huvudsak avse administrationen.

Föredragandens överväganden

För egen del vill jag framhålla att det svenska jordbruket står inför betydande strukturella förändringar. I den produktions- och marknadsanpassning som mot bakgrund av bl. a. de kostsamma överskotten är nödvändig, kan lantbruksnämndernas rådgivningsverksamhet fylla en viktig funktion för näringen. En väl fungerande rådgivning kan för jordbruksnäringen utgöra en viktig länk mellan forskningsresultat och praktisk tillämpning. Inte minst när det gäller kravet på ett mer miljöanpassat jordbruk är det angeläget att en viss statligt finansierad rådgivning kan lämnas. Undantag från en avgiftsfinansierad rådgivning bör emellertid endast göras i de fall det föreligger ett stort samhällsintresse att nå ut med rådgivning och det inte är uppenbart att denna rådgivning kan avgiftsfinansieras.

Jag kan inte därför biträda lantbruksstyrelsens förslag om en minskad avgiftsfinansieringsnivå i verksamheten. Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att göra den närmare prioriteringen av insatser mellan olika områden.

Jag delar lantbruksstyrelsens uppfattning att fortsatta besparingar i första hand bör avse administrationen. För närvarande pågår olika försök till samordning hos regionala myndigheter. I Norrbottens län pågår försök med en samordnad länsförvaltning. Inom ramen för försöket har lantbruksnämnden i Norrbottens län lagts in som en funktion inom länsstyrelsens organisation. I Uddevalla pågår ett försök med samordning av vissa administrativa funktioner mellan skogsvårdsstyrelse och lantbruksnämnd. Inom ramen för skogsvårdsstyrelsens verksamhet har sammanslagningar av kanslifunktionerna skett i Malmöhus och Kristianstads län samt i Stockholms och Uppsala län.

Regeringen kommer senare att ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av bl. a. de erfarenheter som erhålls i berörda försök. Ett sådant ställningstagande kommer inte att påverkas av att myndigheten ingår i försöksverksamheten med treårig budgetram.

För vissa funktioner vid lantbruksnämnderna såsom för trädgårds- och vattenfrågor har den strikta länsbundna verksamheten frångåtts. Personalen får därvid arbeta över större områden än det egna länet – en regionalisering av organisationen har således skett inom vissa arbetsområden.

Liksom lantbruksstyrelsen anser jag att vissa ytterligare rutiner och funktioner kan "regionaliseras" och att rationalisering av vissa arbetsuppgifter inom lantbruksnämnderna kan leda till besparingar.

Regeringen har i vår lagt fram ett förslag till ändringar i jordförvärvslagen (prop. 1986/87: 122). Dessa kan också komma att påverka inriktningen av verksamheten hos lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna.

Chefen för finansdepartementet har tidigare (prop. 1986/87: 100 bil. 1,

avsnittet Särskilda frågor) lämnat förslag om ett nytt system för överföring av anslagsmedel mellan budgetår. Lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna bör ingå i försöksverksamheten med överföring av anslagsmedel fr. o. m. budgetåret 1987/88. Medel för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämndernas förvaltningsutgifter bör därför anvisas under ramanslag.

Jag återkommer i det följande till anslagsfrågan.

B. Jordbrukets rationalisering

B 1. Lantbruksstyrelsen

1985/86 Utgift	40 317 003
1986/87 Anslag	39 678 000
1987/88 Förslag	48 006 000

Lantbruksstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om lantbruket och lantbrukets rationalisering, trädgårdsnäringen och trädgårdsnäringens rationalisering, rennäringen och rennäringens rationalisering, stöd till företag i glesbygd avseende de areella näringarna, kontroll och inspektion på växtskyddsområdet, den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren, foderkontrollen, djurskyddet samt veterinärväsendet, i den mån sådana ärenden inte ankommer på annan myndighet. Styrelsen är chefsmyndighet för lantbruksnämnderna och deras ortsombud, statens lantbrukskemiska laboratorium samt distriktsveterinärorganisationen. Styrelsen är också tillsynsmyndighet över avbytarverksamheten inom jordbruket, statens utsädeskontroll och de lokala frökontrollanstalter som är behöriga att utföra statsplombering av utsäde samt de lokala lantbrukskemiska kontrollanstalter vars stadgar styrelsen fastställt. Styrelsen skall vidare följa verksamheten vid de hushållningssällskap för vilka styrelsen fastställt stadgar.

Lantbruksstyrelsens organisation m. m. framgår av förordningen (1967: 425) med instruktion för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna.

Lantbruksstyrelsen

Lantbruksstyrelsen har med hänsyn till besparingar under tidigare år beräknat besparingen för treårsperioden 1987/88–1989/90 till 4,3 % att fördelas med 0,3 % budgetåret 1987/88, 2 % budgetåret 1988/89 och 2 % budgetåret 1989/90.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit att ett nytt förslagsanslag inrättas avseende särskilda undersökningar m. m. i samband med foderkontroll. För att åstadkomma en effektivisering av vattenhushållningsverksamheten föreslås att samtliga tjänster som lantbruksingenjör överförs från anslaget

B 2. Lantbruksnämnderna till anslaget B 1. Lantbruksstyrelsen.

	1986/87	Beräknad ändring 1987/88
		Föredraganden
Personal	236	-2
Anslag		
<i>Utgifter</i>		
Förvaltningskostnader (därav lönekostnader)	36 049 000 (28 626 000)	+ 2 005 000 (+ 1 700 000)
Lokalkostnader	3 597 000	+ 923 000
Kostnader för reglering av skadestånd	30 000	-
Halvering av bekämp- ningsmedelsanvändningen	-	+ 5 400 000
Växtinspektion	1 000	-
Foderkontroll	1 000	-
	39 678 000	+ 8 328 000

Föredragandens överväganden

Som jag tidigare föreslagit bör medel för lantbruksstyrelsens förvaltningsutgifter anvisas under ramanslag.

Jag föreslår att medel under anslaget beräknas med utgångspunkt i ett huvudförslag med en real minskning av utgifterna om 5 % för treårsperioden med fördelningen 1 % första året och 2 % under vardera andra och tredje året. För treårsperioden har jag beräknat utgifterna till 126 958 000 kr. För budgetåret 1987/88 beräknar jag utgifterna till 48 006 000 kr. Budgeten är beräknad i 1987/88 års priser. Anslagen för budgetåren 1988/89 och 1989/90 skall prisomräknas i vanlig ordning.

Vidare bör 5,4 milj. kr. ställas till förfogande för utveckling och bedrivande av prognos- och varningsverksamheten, bidrag till maskinhandeln för anskaffning av mobila testutrustningar samt för försöks- och utvecklingsprojekt inom ogräsområdet i enlighet med vad jag tidigare föreslagit i prop. 1986/87: 80 bil. 7 om forskning.

Jag har vidare beräknat 127 000 kr. för vissa uppgifter i fråga om försörjningsberedskapen inom totalförsvarets civila delar. Jag bedömer att särskilda undersökningar m. m. i samband med foderkontroll bör klaras inom ramen för lantbruksstyrelsens resurser.

Jag har även räknat med att 760 000 kr. motsvarande kostnaden för 3 tjänster som lantbruksingenjör överförs från anslaget B 2. Lantbruksnämnderna till anslaget B 1. Lantbruksstyrelsen.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu och i det föregående har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen* för budgetåret 1987/88 anvisa ett ramanslag av 48 006 000 kr.

B 2. Lantbruksnämnderna

Prop. 1986/87: 146

1985/86 Utgift	230 050 753
1986/87 Anslag	220 297 000
1987/88 Förslag	229 840 000

Lantbruksnämnd skall uppmärksamt följa lantbrukets tillstånd och utveckling samt vidta eller hos lantbruksstyrelsen föreslå de åtgärder som är påkallade eller i övrigt lämpliga, särskilt för att åstadkomma en fortsatt rationalisering inom lantbruket och trädgårdsnäringen. Nämnden svarar även för vissa statliga åtgärder i fråga om tillsyn över växtodling och husdjurskötsel, om skördeskadeskydd, skördeuppskattning och jordbruksstatistik samt om försöksverksamhet och kursverksamhet inom lantbrukets område. Nämnden handlägger vidare frågor inom rennäringens område och andra områden som enligt särskilda bestämmelser ankommer på nämnden.

Från anslaget bestrids även vissa kostnader för fiskenämnderna.

Lantbruksnämndernas organisation m.m. framgår av förordningen (1967: 425) med instruktion för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna.

Lantbruksstyrelsen

Lantbruksstyrelsen har med hänsyn till besparingar under tidigare år beräknat besparingen för treårsperioden 1987/88–1989/90 till 3,4 % att fördelas med 0 % budgetåret 1987/88 och med 1,7 % vardera budgetåren 1988/89 och 1989/90.

Vidare har lantbruksstyrelsen föreslagit att de särskilda medel som ställts till förfogande under anslaget B 2. för intensifierad rådgivning om användning av växtnäring och kemiska bekämpningsmedel samt för rådgivning om alternativa odlingsformer ökas från 5 milj. kr. budgetåret 1986/87 till 8 milj. kr. budgetåret 1987/88, 12 milj. kr. budgetåret 1988/89 och 15 milj. kr. budgetåret 1989/90.

Särskilda medel om 225 000 kr. föreslås ställas till förfogande för grundutbildning av synemän.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län har hemställt att ytterligare besparingar inte läggs ut på länsstyrelsen och att intäktskravet inom lantbruksverkets rådgivningsverksamhet sänks till 600 000 kr.

	1986/87	Beräknad ändring 1987/88
		Föredraganden
Personal	1 206	-12
Anslag		
<i>Utgifter</i>		
Förvaltningskostnader (därav lönekostnader)	221 229 000 (185 418 000)	+7 484 000 (+5 656 000)
Lokalkostnader	26 068 000	+1 459 000
Intensifierad rådgivning	5 000 000	+ 600 000
<i>Inkomster</i>		
Avgifter	32 000 000	-
Nettoutgift	220 297 000	+9 543 000

Till lantbruksnämnderna influtna renbetesavgifter skall tas till uppbörd under anslaget för att användas inom renskötseln enligt föreskrifter som meddelas av lantbruksstyrelsen.

Föredragandens överväganden

Som jag tidigare föreslagit bör medel för lantbruksnämndernas förvaltningskostnader anvisas under ramanslag. Detta bör även gälla de särskilda medel som föreslås ställas till förfogande för intensifierad rådgivning och under anslaget B 1 för halvering av bekämpningsmedelsanvändningen. Dessa båda anslagsposter finansieras med avgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel och ställning måste därför tas inför varje budgetår vad gäller de belopp som kan disponeras för dessa ändamål med hänsyn till tillgången på avgiftsmedel.

Jag föreslår att medel i övrigt under anslaget, med undantag för medel till lantbruksenheten i Norrbottens län, beräknas med utgångspunkt i ett huvudförslag med en real minskning av utgifterna om 5 % för treårsperioden 1987/88–1989/90 med fördelningen 1 % första året och 2 % under vardera andra och tredje året. För treårsperioden har jag beräknat utgifterna till 763 916 000 kr. För budgetåret 1987/88 beräknar jag utgifterna till 261 840 000 kr.

Inkomsterna för treårsperioden beräknar jag till sammanlagt 96 milj. kr. För budgetåret 1987/88 beräknar jag inkomsterna till 32 milj. kr. För budgetåret 1987/88 beräknar jag således nettomedelsbehovet till 229 840 000 kr. Budgeteten är beräknad i 1987/88 års priser. Anslagen för budgetåren 1988/89 och 1989/90 skall, med de undantag som tidigare nämnts, prisomräknas i vanlig ordning.

I nettomedelsbehovet för budgetåret 1987/88 har jag inräknat 17 121 000 kr. till lantbruksenheten vid länsstyrelsen i Norrbottens län. Inkomsterna vid lantbruksenheten i Norrbottens län är därvid beräknade till 1,3 milj. kr. Detta innebär att huvudförslaget inte tillämpas för denna enhet. De medel som avsätts till lantbruksenheten i Norrbottens län skall tillföras länsstyrelsen.

Jag har vidare beräknat 375 000 kr. för vissa uppgifter i fråga om försörjningsberedskapen inom totalförsvarets civila delar.

Jag förordar att 5.6 milj. kr. ställs till förfogande för intensifierad rådgivning om användning av växtnäring och kemiska bekämpningsmedel i jordbruket samt för rådgivning om alternativa odlingsformer.

Medel för grundutbildning av synemän får i mån av behov avdelas inom ramen för ordinarie medel inom anslaget.

Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu och i det föregående har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna* för budgetåret 1987/88 anvisa ett ramanslag av 229 840 000 kr.

B 11. Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Nytt anslag (förslag) 100 000 000

Jag har i det föregående (avsnitt 2.6.5) föreslagit att ett belopp av 100 milj. kr. ställs till förfogande för ett åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige. Medlen för treårsprogrammet bör i sin helhet anvisas under ett reservationsanslag för budgetåret 1987/88. Medlen för åtgärderna bör disponeras av lantbruksstyrelsen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

F. Service och kontroll

F 16. Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder

1985/86 Utgift	1 326 275	Reservation	1 409 491
1986/87 Anslag	2 577 000		
1987/88 Förslag	2 736 000		

Under anslaget anvisas medel för att bestrida kostnaderna för prövning från djurskyddssynpunkt av nya djurhållningsmetoder, inredningsdetaljer m. m. i stallar och kostnader för viss verksamhet på försöksdjursområdet.

Lantbruksstyrelsen

Till ledamöterna i de regionala djurförsöksetiska nämnderna har hittills utgått endast rese- och traktamentsersättning samt i förekommande fall ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Lantbruksstyrelsen beräknar, med reservation för de förändringar som

kan föranledas av de förslag som utredningen om etiska frågor i samband med djurförsök presenterat i betänkandet (Ds Jo 1986: 3) Etisk prövning av djurförsök, kostnaderna till 283 000 kr. för budgetåret 1987/88.

Prop. 1986/87: 146

Centrala försöksdjursnämnden

1. Pris- och löneomräkning 146 000 kr.

2. Nämnden föreslår en ökning av medelsanvisningen med 600 000 kr. varav 300 000 kr. avser ökade insatser inom området alternativa och kompletterande metoder till djurförsök och 300 000 kr. avser ökade medel för utbildning, för hälsoinventeringar och hälsokontrollverksamhet av försöksdjur samt förstärkning av nämndens kansliresurser.

3. Nämnden föreslår en förlängning av avtalet mellan staten och Läke-medelsindustriföreningen om gemensam finansiering av alternativa och kompletterande metoder till djurförsök.

Föredragandens överväganden

Utredningen om etiska frågor i samband med djurförsök har i betänkandet (Ds Jo 1986: 3) Etisk prövning av djurförsök lagt förslag om bl. a. viss ändring av organisationen av den etiska prövningen. De förslag som utredningen lagt fram avser jag återkomma till vid behandlingen av förslag till en ny djurskyddslag. Jag vill dock redan nu ta upp utredningens förslag om att ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna bör erhålla sammanträdesarvode.

Till ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna utgår för närvarande ersättning för rese- och traktamentskostnader enligt allmänna reseavtalet samt i förekommande fall ersättning för förlorad arbetsinkomst. I likhet med utredningen anser jag det skäligt att ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna fr. o. m. den 1 juli 1987 även skall erhålla sammanträdesarvode enligt beslut av regeringen om arvoden m. m. för vissa uppdrag inom departementens verksamhetsområde. Sammanträdesarvode skall även utgå till de ledamöter som förbereder ärenden till nämnds sammanträde. Jag beräknar kostnaderna för sammanträdesarvoden till ledamöterna till 100 000 kr.

I beslut den 2 juni 1984 (prop. 1983/84: 107 bil. 6, JoU 30, rskr. 406) bemyndigade riksdagen regeringen att ikläda sig de förbindelser som följde av ett avtal mellan staten och Läkemedelsindustriföreningen om samarbete för att stödja viss forskning för att främja utvecklingen av alternativa och kompletterande metoder till djurförsök. Regeringen godkände avtalet i beslut den 14 juni 1984. Avtalet gäller för tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1987 och innebär att var och en av parterna bidrar till forskning rörande alternativa och kompletterande metoder till djurförsök med 300 000 kr. under budgetåret 1984/85 samt med 600 000 kr. vart och ett av budgetåren 1985/86 och 1986/87. Centrala försöksdjursnämnden kommer, efter samråd med medicinska forskningsrådet, att under maj månad 1987 redovisa en utvärdering av den i avtalet avsedda forskningen. För att under budgetåret 1987/88 kunna upprätthålla en intensifierad forskning som syftar till en

minskad användning av försöksdjur har jag för avsikt att för statens del föreslå Läkemedelsindustriföreningen en förlängning av avtalet att gälla för tiden den 1 juli 1987—den 30 juni 1988 på sådant sätt att parterna skall för perioden tillskjuta ytterligare 600 000 kr. vardera. Förlängningen av avtalet skall för sin giltighet vara beroende av regeringens godkännande.

Jag beräknar anslaget för nästa budgetår till 2 736 000 kr.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att ikläda sig de förpliktelser som följer av en förlängning av avtalet angående stöd till forskning rörande alternativa metoder till djurförsök i enlighet med vad jag har förordat i det föregående.
2. till *Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder* för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 2 736 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte. Regeringen bör föreslå riksdagen att besluta att förkorta motionstiden till elva dagar.

---

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

1	INLEDNING
2	ALLMÄNNA UTGÅNGSPUNKTER
2.1	Jordbruks- och livsmedelspolitiska utgångspunkter
2.2	Internationell bakgrund
2.3	Marknadssituation och anpassningsåtgärder i Sverige
2.4	Prisutvecklingen
3	PRISREGLERINGENS UTFORMNING UNDER TIDEN DEN 1 JULI 1987 - DEN 30 JUNI 1988
3.1	Prisregleringens allmänna konstruktion
3.2	Kompensation till jordbruket och förädlings- industrin den 1 juli 1987
3.3	Kompensationsbelopp per den 1 januari 1988
4	PRISÄNDRINGAR FR O M 1 JULI 1987
5	PRODUKTIONSANPASSNINGÅTGÄRDER PÅ ANIMALIE- OMRÅDET
6	RÄNTE- OCH ETABLERINGSSTÖD
7	AVBYTARVERKSAMHET, SOCIALFÖRSÄKRINGSSKYDD, FÖRETAGSHÄLSOVÅRD OCH ANNAN LÅGINKOMST- SÄTSNING
8	INFÖRSELAVGIFTSMEDEL M M FÖR 1987/88

9	PRISREGLERINGEN PÅ OLIKA PRODUKTER
9.1	Spannmål
9.2	Spannmålsregleringens finansiering
9.3	Förmalningsavgiften för korn och havre
9.4	Matpotatis
9.5	Fodermedelsregleringen
9.6	Effekter av sänkta priser på matärter
9.7	Handelsgödselavgiften
9.8	Borttagande av mittpris och prisgränser för heläggpulver
9.9	Buffertzoner för nötkött och fläsk
9.10	Finansiering av djurens hälso- och sjukvård
9.11	Kvalitetsfrågor
9.12	Vissa utredningar
10	HEMSTÄLLAN
11	BESLUTSMENING
Bilaga 1	Förslag till ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område
Bilaga 2	Särskilt yttrande från ledamöterna Arvidsson och Fringel
Bilaga 3	Särskilt yttrande från konsumentdelegationen
Bilaga 4	Lantbruksstyrelsens förslag rörande lagen om förbud mot nybyggnad av djurstallar

Regeringen

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1987 - 30 juni 1988

1 INLEDNING

Regeringen uppdrog den 22 januari 1987 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1987. Förslagen skall utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop 1984/85:166, JOU 33, rskr 393).

Av uppdraget framgår att jordbruksnämnden skall beakta vad regeringen har föreslagit riksdagen i proposition 1986/87:100 bil 11 om finansieringen av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård och kostnaderna för statistik på jordbrukets område.

Jordbruksnämnden skall vidare beakta vad som anges i en till uppdraget bifogad PM beträffande uttag av förmalningsavgift. I nämnda PM anges bl a att regeringen och företrädare för Lantbrukets förhandlingsdelegation har enats om att underlaget för uttag av förmalningsavgifter utvidgas till att omfatta havre och korn för human konsumtion med undantag av malt.

En fortsatt tillämpning av det särskilda ränte- och etableringsstödet skall övervägas. Jordbruksnämnden är vidare oförhindrad att inom den ram som tilldelas jordbruket föreslå andra åtgärder som kan främja en jämnare inkomstfördelning mellan olika kategorier av jordbrukare. Jordbruksnämnden skall dessutom redovisa behovet av fortsatta åtgärder för produktionsanpassning.

2.1 Jordbruks- och livsmedelspolitiska utgångspunkter

Enligt riksdagens beslut 1985 (prop 1984/85:166, JoU 33, rskr 393) är huvudmålet för en samlad livsmedelspolitik att trygga vårt lands livsmedelsförsörjning såväl i fredstid som under avspärning och krig. Som likställda delmål under detta huvudmål gäller att konsumenterna får tillgång till livsmedel av god kvalitet till rimliga priser och att jordbrukarna får en med andra jämförbara grupper likvärdig standard. Därutöver finns ett miljömål som innebär att jordbruket och livsmedelsproduktionen måste ta hänsyn till kravet på en god miljö och till behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser.

Konsumentmålet innefattar vidare att konsumenterna skall ges goda möjligheter att välja mellan livsmedel av olika slag och att livsmedlen är fullgoda från kost- och närings synpunkt.

Vid inkomstjämförelser skall hänsyn tas till att jordbruket skall bära kostnaderna för produktion utöver den samhällsekonomiskt motiverade. Det är vidare angeläget med en bättre och mer solidarisk inkomstfördelning mellan olika kategorier jordbrukare. Särskild uppmärksamhet bör ägnas fördelningsfrågorna inom ramen för prisöverläggningarna.

Riksdagsbeslutet innebär i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter att kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri för ökade kostnader samt jordbrukarnas inkomstföljsamhet skall bestämmas efter obundna överläggningar. Hänsyn skall därvid tas till aktuella förhållanden på marknaden, i jordbruket och samhällsekonomin i övrigt.

Det ankommer enligt riksdagsbeslutet på parterna vid prisöverläggningarna att närmare överväga på vilket sätt kostnadskompensationen skall beräknas.

Enligt statsmakternas beslut bör jordbruksnäringen ta ett betydande ansvar i fråga om produktionsanpassningen.

På världsmarknaden för jordbruksprodukter råder sedan några år en för exportländerna alltmer besvärande överskottssituation som tar sig uttryck i låga priser och hård konkurrens mellan säljarna. Den sjunkande dollarkursen har förstärkt prisfallet, uttryckt i svensk valuta, på många varor. Generellt kan sägas att utsikterna, i varje fall för den närmaste framtiden är dystra från exportörernas synpunkt sett. Den expansion av jordbruksproduktionen som sker över nästan hela världen har utlösts av såväl rationaliseringsinsatser och teknisk-biologisk utveckling som nationella prisstödsåtgärder. Samtidigt är marknaderna i i-länderna i stort sett mättade. U-länderna söker i första hand lösa sin livsmedelsförsörjning genom ökad produktion. Vissa av dessa länder har också lyckats i ansträngningarna att öka produktionen. Export till u-länderna försvåras också ofta av betalningsproblemen i dessa länder.

Medan tidigare överskotten av animalieprodukter var de som orsakade störst bekymmer har nu spannmålsmarknaden kommit mer i rampljuset. Lagren av spannmål i världen ökar för tredje året i rad. Världshandeln är samtidigt vikande och priserna extremt låga. Inga tecken tyder på någon snar förändring av denna marknadsbild.

Trots betydande insatser i många länder för att nå kontroll över mjölkproduktionen är situationen på mejerivaruområdet alltjämt besvärande. Lagren av smör är fortfarande mycket stora samtidigt som efterfrågan är svag. För skummjölkspulver har dock marknadsbildningen förbättrats något.

Den internationella köttmarknaden präglas alltjämt av betydande överskott och låga priser. Förhållandena har dock förbättrats något på vissa delmarknader jämfört med situationen för ett år sedan.

Den rådande världsmarknadssituationen har medfört att kostnaderna för jordbrukspolitiken ökat dramatiskt i många länder. I de flesta länder diskuteras eller har redan vidtagits reformer i syfte att hålla nere kostnaderna för överskotten.

Genom sin dominans på världsmarknaden tilldrar sig USA och EG ett särskilt intresse i detta sammanhang. De åtgärder för bättre marknadsanpassning som där beslutats har dock ännu inte givit några påtagliga resultat på världsmarknaden. Också de mindre länderna har ställts inför behovet av omprövning av sin jordbrukspolitik.

I det internationella samarbetet, exempelvis i GATT, OECD, FAO, EFTA, har överskotts- och anpassningsproblemen väckt ett stort intresse och försök till analyser och lösningar har presenterats. Inom GATT har jordbrukspolitiken gjorts till ett huvudtema i den nyss påbörjade tullförhandlingsomgången. I flera länder finns förhoppningar att man här skall kunna uppnå snabba lösningar på de problem som råder inom jordbruksvaruhandeln. Erfarenheterna från tidigare förhandlingsrundor i GATT och jordbruksproblemens komplexitet ger dock inte stöd för någon överdriven optimism.

2.3 Marknadssituation och anpassningsåtgärder i Sverige

Animalieprodukter

Den svenska mjölkproduktionen har sedan 1960-talet i stort sett varit rimligt anpassad till den inhemska konsumtionen. Den överskottsproduktion som förekommit p g a säsongsmässiga variationer i produktion och efterfrågan har inneburit att Sverige traditionellt haft ett visst exportbehov för smör och mjölkpulver.

Utvecklingen under början av 1980-talet har präglats av stagnerande konsumtion och stadigt ökande produktion av mejeriprodukter främst till följd av kontinuerliga

produktivetsförbättringar. Parallellt med växande internationella överskott och drastiskt försämrade exportvillkor har detta medfört kraftigt ökande exportkostnader och därmed minskad lönsamhet.

För att snabbare uppnå produktionsbalans infördes ett tvåprissystem för mjölk den 1 juli 1985. Avsikten med tvåprissystemet var att mer direkt än tidigare låta världsmarknadens signaler nå fram till mjölkproducenterna. För mjölk som går till inhemsk konsumtion i någon form erhålls överenskommet svenskt pris. För mjölk som i någon form exporteras erhålls internationellt pris. Främst till följd av tvåprissystemet har mjölkproduktionen minskat med ca 7 % (250 000 ton) mellan åren 1984 och 1987. Antalet mjölkkor har till följd av systemet minskat mycket kraftigt och uppgick i juni 1986 till ca 600 000.

Även andra åtgärder har vidtagits för att minska mjölköverskottet. År 1983 infördes möjlighet till avvecklingsersättning till vissa mjölkproducenter (s k mjölkpensionering). T o m november 1986 hade 2 065 producenter utnyttjat systemet och därmed har 121 000 ton tagits ur produktionen. Prisrabatter för ost har givits till allmänna inrättningar. Sedan 1983 stimuleras dessutom k-mjölksförsäljningen genom att mejerier som ökar sin försäljning av k-mjölk i förhållande till en jämförelseperiod erhåller ett premieringsbelopp som f n uppgår till 1,75 kr/kg.

En anpassningsåtgärd inom nötköttssektorn med konsekvenser även för mejerivarusektorn är de premier som periodvis utbetalas sedan 1983 vid utslaktning av kvigspädkalvar. Detta system har fungerat som komplement till tvåprissystemet för mjölk och lett till minskat rekryteringsunderlag.

Investeringsförbudet inom animalieproduktionen som gällt sedan år 1983 och därefter förlängts ett år i taget, f n till och med juni 1987. Syftet är att underlätta produktionsanpassningen inom animaliesektorn.

Inom mejeriområdet har således en klar förbättring av produktionsbalansen ägt rum. För 1987 förutses i stort sett oförändrad produktion och konsumtion ifråga om hela sektorn. För vissa produkter, t ex, k-mjölk, kan en viss konsumtionsminskning förutses.

Den svenska marknaden för kött och fläsk har sedan början av 1980-talet varit i obalans, främst p g a att konsumtionen minskat. Slaktdjursavgifterna fick därför i takt med tilltagande överskottsproblem och sjunkande internationella priser ökas kraftigt. Under senare år har de generellt verkande produktionsavgifterna kompletterats med mer direkt verkande åtgärder för att uppnå bättre balans för kött och fläsk. Åtgärder primärt ämnade att minska mjölköverskottet har även inneburit en anpassning av nötköttsproduktionen. En åtgärd som direkt rör nötkött är avvecklingsersättningen till köttroducenter som baserar sin produktion på inköpta kalvar. Denna åtgärd infördes år 1986. Även den förut nämnda premien för slakt av kvigspädkalvar har haft en produktionsdämpande effekt. Även konsumtionsstimulerande åtgärder har vidtagits. Således har t. ex. köttreor och rabatterade skolluncher förekommit regelbundet under 1980-talet, särskilt inom nötköttssektorn men även för fläsk.

Utöver de generellt verkande slaktdjursavgifterna har även vissa direkt riktade anpassningsåtgärder vidtagits för fläsk. Differentierade pristillägg för att motverka storproduktion infördes genom riksdagsbeslut fr o m den 1 januari 1981 för leveranser av slaktsvin. Avvecklingsersättning för äldre smågrisproducenter infördes år 1986.

Under våren 1985 stimulerades slakt av suggor och ungsuggor genom att slaktdjursavgifterna för dessa slopades. Under sommaren 1985 betalades särskilda premier ut vid utslaktning av smågrisar (390 kr/gris). De konsumtionsstimulerande åtgärderna koncentreras år 1987 enligt nu gällande planer till fläsksektorn.

De anpassningsåtgärder som vidtagits har tillsammans med försämrad lönsamhet p g a ökade exortkostnader resulterat i att överskottet av för nötkött i praktiken upphört. Under 1986 minskade produktionen av nötkött med ca 10 milj kg jämfört med 1985 medan konsumtionen var i stort sett oförändrad. För 1987 förutses en fortsatt balans för nötkött.

Vad gäller fläsk har den inhemska produktionen traditionellt överstigit konsumtionen p g a de starka säsongsmässiga efterfrågevariationerna. Även för fläsk har dock de senaste årens överskott minskat avsevärt till följd av försämrad lönsamhet och vidtagna anpassningsåtgärder. Produktionen minskade markant under 1986 medan konsumtionen var i stort sett oförändrad. En ytterligare förbättring av balansen förutses under 1987 till följd av minskande produktion och ökande konsumtion.

Inom äggproduktionen tillämpas genom beslut av riksdagen liksom för fläsk ett system med syfte att motverka storproduktion genom avgifter för större innehav av värphöns. Andra produktionsanpassningsåtgärder har diskuterats inom denna sektor. Målet är att få till stånd en så enkel och så lite detaljstyrd reglering som möjligt med hög grad av marknadsanpassning.

Vegetabilieprodukter

Den svenska åkerarealen var som störst efter 2:a världskriget, ca 3,7 milj ha. Under 1950- och framförallt 1960-talen lades ca 700 000 ha ned. Därefter har arealen endast minskat med ca 100 000 ha. Den nuvarande åkerarealen är för stor i förhållande till gällande mål för svensk jordbruksproduktion.

Överskottsarealen används till spannmålsproduktion. För att minska överskottsproblemen inom spannmålsproduktionen anges det i 1985 års livsmedelspolitiska beslut att det är angeläget att minska odlingen och/eller att finna alternativ användning av spannmål.

Frågan om överskottsarealen borde prövas under en femårsperiod. I enlighet med detta beslut har en av regeringen tillsatt expertgrupp fått i uppdrag att studera hur denna produktionsanpassning praktiskt skall kunna genomföras och lämna förslag till åtgärder som bör vidtas på kort respektive längre sikt.

Den 1 juli 1986 introducerades ett trädesprogram avseende 1987 års odling i vilket jordbrukare ersätts av regleringsmedel för att lägga spannmålsareal i träda. Trädesprogrammet väntas medföra en minskning av spannmålsöverskottet 1987 med 0,3 milj ton.

När det gäller åtgärder under 1988 diskuteras flera olika alternativ syftande till en reduktion av spannmålsproduktionen.

Följande alternativ har analyserats av expertgruppen:

- odling av energiskog
- framställning av etanol och motorbränsle av spannmål och oljeväxter
- ärtodling
- intensitetssänkning (minskad användning av handelsgödselkväve och tillväxtregulatorer)
- jordbruk
- skogsplantering
- utveckling av nya verksamheter

Expertgruppen har föreslagit att överskottsarealen i första hand används för ökad odling av ärter, energiskog, skogsplantering och för vissa "nischgrödor", eftersom man anser att dessa alternativ har störst förutsättningar att långsiktigt begränsa spannmålsöverskottet.

JN vill vidare peka på att en rad andra åtgärder redan vidtagits inom vegetabilieområdet vilka bidrar till en anpassning av produktionen till det inhemska avsättningsutrymmet. Den 1 juli 1986 infördes efter förslag av JN 20 %-iga förbrukaravgifter på växtskyddsmedel. Samtidigt höjdes också efter förslag av JN handelsgödselavgiften från 15 till 20 %. Syftet med handelsgödselavgiften och bekämpningsmedelsavgiften är att finansiera exportkostnaderna. Både handelsgödsel och växtskyddsmedel belastas dessutom med en 5 %-ig miljöavgift. Samtliga avgifter medför att förbrukningen av berörda insatsvaror minskat något. Åtgärderna har därmed en viss produktionsdämpande inverkan.

Världsmarknadspriserna för flera viktiga vegetabilier har under 1986 fortsatt att sjunka. Störst betydelse har priset på spannmål eftersom Sverige regelmässigt har ett betydande överskott som måste exporteras. De sänkta priserna på spannmål har lett till att inkomsterna från exporten av spannmål har minskat med ca 500 milj kr/år jämfört med läget för ett par år sedan. Även världsmarknadspriserna på oljeväxtfröer har fortsatt att falla. För stärkelse har också världsmarknadspriserna fortsatt att sjunka. På matpotatisområdet har priserna under 1986 legat på en högre nivå än året innan främst till följd av att den totala skörden i Västeuropa blev lägre än året innan.

Regleringsekonomin¹

Som tidigare framförts har den bristande balansen mellan produktion och konsumtion sedan början av 1980-talet inneburit en väsentlig försämring av regleringsekonomin. Utöver de ökade överskottskvantiteterna har de sjunkande priserna på världsmarknaden bidragit till denna utveckling.

1. Med regleringsekonomin avses här i första hand regleringsföreningarnas inkomster och utgifter för överskottshantering. Med "exportkostnad" menas i detta sammanhang prisskillnaden mellan t ex priset på spannmål i Sverige och det pris man får ut vid export.

Exportkostnaderna inom köttvaruområdet har exempelvis ökat från ca 225 milj kr till drygt 1 200 milj kr mellan åren 1977/78 till 1986/87. Till en del beror ökningen från 1977/78 på att redovisningen av exportkostnaderna påverkats av ändrade livsmedelssubventioner. Inom mejeriområdet har kostnaderna för exporten under samma period ökat från ca 200 milj kr till drygt 400 milj kr.

Till följd av den förbättrade balanssituationen förutses dock en positiv förändring inom köttvaruregleringen. För spannmål innebär låga världsmarknadspriser betydande kostnader i regleringen. För 1986/87 kan exportkostnaden för spannmål uppskattas till närmare 1 400 milj kr.

2.4 Prisutvecklingen

I Sverige har utvecklingen inom livsmedelssektorn under 1980-talet inneburit kännbara prishöjningar på livsmedel. Ökningarna har skett inom alla led i livsmedelskedjan. Prishöjningarna har påverkats av bl a minskade livsmedelssubventioner. Prisökningarna och minskade subventioner i förening med den minskade allmänna köpkraften har lett till att konsumtionen av vissa livsmedel, främst kött och fläsk har minskat. Under de första åren på 80-talet ökade produktionen. De ökande överskotten har fått säljas utomlands till allt lägre priser vilket lett till ökade exportkostnader. Jordbruket har vidare fått vidkännas ökade produktionskostnader. Särskilt räntekostnaderna är besvärande för yngre och nyetablerade jordbrukare. Spridningen av inkomsterna är stor mellan olika jordbrukare.

Under 1986 har produktionsbalansen i jordbruket förbättrats samtidigt som kostnadsutvecklingen varit betydligt lägre än tidigare år.

Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp redovisar indexserier för priser i olika led från producent till konsument. Producentpriserna mäts med avräkningsprisindex (A-index). Prisregleringsprisindex (PR-index) mäter priserna i

det led där prisregleringen verkar. Dessa priser innefattar viss förädling. Producentprisindex för livsmedelsindustrin (PPI-J) registrerar priserna för förädlade produkter medan konsumentprisindex för jordbruksprodukter (KPI-J) mäter priserna i butiksledet.

Prisökningar på jordbrukets produktionsmedel registreras i produktionsmedelsprisindex (PM-index).

I följande tabell redovisas prisutvecklingen i olika led för jordbruksprodukter.

Tabell 1. Prisutvecklingen för jordbruksprodukter enligt olika index, procentuell förändring jämfört med föregående år (årsgenomsnitt)

	Förändring, %						Per år i genomsnitt
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	
Konsument- priser (KPI-J)	+18,0	+12,7	+11,1	+12,6	+ 7,9	+ 6,2	+11,4
vegetabilier	+15,4	+11,4	+12,4	+11,9	+ 6,4	+ 6,8	+10,7
animalier	+19,4	+13,5	+10,3	+13,0	+ 8,7	+ 5,9	+11,8
Producent- priser från livsmedels- industrin (PPI-J)	+15,3	+14,5	+ 8,9	+12,5	+ 7,3	+ 6,5	+10,8
vegetabilier	+14,1	+13,0	+10,5	+11,5	+ 7,9	+ 6,9	+10,7
animalier	+15,9	+15,8	+ 7,7	+13,0	+ 7,0	+ 6,2	+10,9
Prisreglerings- priser (PR-index)	+15,4	+16,3	+ 7,2	+12,8	+ 5,0	+ 5,1	+10,3
vegetabilier	+12,4	+12,4	+10,5	+10,7	+ 2,8	+ 3,6	+ 8,7
animalier	+16,3	+17,4	+ 6,2	+13,3	+ 5,6	+ 5,5	+10,7
Avräknings- priser (A-index)	+11,5	+ 9,4	+ 6,3	+ 6,9	+ 2,6	+ 4,8	+ 6,9
vegetabilier	+11,8	+11,0	+ 9,8	+ 7,6	+ 0,6	+ 0,3	+ 6,9
animalier	+11,5	+ 9,0	+ 5,3	+ 6,9	+ 3,1	+ 6,2	+ 7,0
Produktions- medels- priser (PM-index)	+12,6	+10,4	+10,4	+ 8,1	+ 6,3	+ 1,9	+ 8,3

Som framgår av tabellen har priserna under perioden 1981-1986 ökat mest i konsumentledet medan prisutvecklingen varit lägst i producentledet. Vid jämförelser av prisutvecklingen i olika led bör beaktas att ändringar i mervärdeskatt och livsmedelssubventioner inverkar. Även inhemska avsättningsförhållanden har haft betydelse. Den minskade konsumtionen, ökad produktion och fallande priser på världsmarknaden och därmed ökade exportkostnader har under perioden bidragit till den förhållandevis låga ökningstakten i producentpriserna. Under 1986 har dock, som nämnts, balansen mellan produktion och konsumtion förbättrats.

Räknat under kalenderåret 1986 (december 1985 - december 1986) steg den allmänna prisnivån i konsumentledet med 3,3 %. De jordbruksprisreglerade livsmedlen ökade under samma period med 5,3 % i konsumentledet. I det led där prisregleringen verkar (prisregleringsledet) steg priserna med 4,7 %. Priserna på jordbrukets produktionsmedel minskade med 0,2 % medan producentpriserna steg med 4,3 %. Den stora skillnaden mellan kostnadsökningarna i jordbruket och avräkningsprisernas utveckling kan bl a förklaras av s k eftersläpningseffekter som uppstår beroende på att kostnadsökningar kompenseras i efterhand. Nedgången i jordbrukets produktionskostnader påverkar därför främst priserna under 1987.

På den internationella marknaden sjönk livsmedelspriserna (mätt enligt det s k världsmarknadsprisindex VM-index) under 1986 med 10 %.

JN:s utgångspunkter är 1985 års livsmedelspolitiska beslut med de mål och medel som finns angivna däri. Avvägningen mellan de olika målen - produktionsmålet med frågan om rimlig marknadsbalans, inkomstmålet och konsumentmålet - innebär alltid vissa konflikter. JN:s förslag får därför ses som en sammanvägning av dessa olika, delvis motstridiga mål.

Dessutom har beaktats överenskommelsen mellan regeringen och LRF i november 1986.

3.1 Prisregleringens allmänna konstruktion

JN föreslår en ettårig prisregleringsperiod enligt följande.

Kompensationsbeloppet för det första halvåret har bestämts i de nu aktuella överläggningarna och läggs ut per den 1 juli 1987. Den 1 januari 1988 föreslås en s k ventil som innebär att prisjusteringar skall ske om utvecklingen av PM-index under tiden januari - september 1987 överstiger 2,0 %.

Beloppet per den 1 juli 1987 fördelas ut i form av prishöjningar på olika produkter nu. JN bör dock få möjlighet att göra vissa modifieringar i fördelningen i maj/juni 1987. Om ventilen utlöses skall beloppet per den 1 januari 1988 fördelas i november 1987.

3.2 Kompensation till jordbruket och förädlingsindustrin den 1 juli 1987

Belopp per den 1 juli 1987

Enligt förslaget skall jordbruket och förädlingsindustrin den 1 juli 1987 tillföras ett belopp om 675 milj kr som får tas ut i form av prishöjningar. JN föreslog hösten 1986 att 50 milj kr av införelavgiftsmedel utanför fördelningsplanen skulle anslås för budgetåret 1986/87 att användas för utbyteshandel för kött och

fläsk. Motsvarande belopp föreslås nu utgå av införselavgiftsmedel från import av kött och fläsk för budgetåret 1987/88 under förutsättning att motsvarande export ägt rum och att införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan samtliga övriga ändamål tillgodosätts inom och utom fördelningsplanen med tillägg av en skälig reserv för oförutsedda ändamål. Härutöver föreslås jordbruket nu tillerkännas ytterligare 25 milj kr av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för utbyteshandel med kött och fläsk, vilka enligt senast gjorda beräkningar är tillgängliga av medel under budgetåret 1986/87. Dessa medel bör få användas under budgetåret 1987/88.

Kostnadskompensation till jordbruket

Till grund för de nu avslutade överläggningarna har legat uppgifter om kostnadsutvecklingen i jordbruket under perioden september 1986 - januari 1987, som enligt PM-index uppgått till 1,7 % motsvarande ett belopp om 286 milj kr. För den lejda arbetskraften har kostnaderna t o m 1 februari 1987 beaktats.

Frågan om belopp för korrigeri ng för fodermedelsavgifter föreslås tas upp då definitiva uppgifter om influtna avgiftsmedel under 1986/87 föreligger.

Inkomstkompen sation till jordbruket

Som utgångspunkt för inkomstkompen sationen till jordbruket har legat bl a uppgifter om löneavtal och ändrade sociala avgifter under 1987. Dessutom har en avstämning skett av det a contobelopp om 50 milj kr som jordbruket tillfördes den 17 november 1986 som kompen sation för ändrade regler för uttag av egenavgifter.

Kostnadskompensation till förädlingsindustrin

Kostnadskompensationen till förädlingsindustrin har bl a baserats på kostnadsutvecklingen enligt mejeri- och slakteriindex under tiden den 1 september 1986 - 1 februari

1987. Av det belopp som den 1 juli 1987 skall tillföras avser 150 milj kr preliminär kompensation för kostnaderna inom förädlingsindustrin.

När den faktiska kostnadsutvecklingen enligt bokföringsmaterial för 1987 föreligger (våren 1988) bör parterna åter kunna få ta upp ersättningen till förädlingsindustrin under 1987 till prövning.

I höstens överläggningar var parterna överens om att ett a contobelopp om 185 milj kr skulle tillföras förädlingsindustrin för regleringsåret 1986/87. JN föreslår att detta belopp nu skall anses slutligt reglerat.

3.3 Kompensationsbelopp per den 1 januari 1988

Parterna har enats om en s k ventil per den 1 januari 1988 med följande konstruktion.

Om kostnadsutvecklingen i jordbruket mätt enligt PM-index under perioden januari - september 1987 ej överstiger 2,0 % skall inga prisjusteringar ske den 1 januari 1988.

Överstiger indexutvecklingen 2,0 % skall jordbruket tillerkännas ett a conto-belopp om 350 milj kr avseende kostnadskompensation till jordbruket och förädlingsindustrin för perioden januari - september 1987. Av detta belopp beräknas 300 milj kr som kompensation till jordbruket medan 50 milj kr avser kompensation för kostnaderna i förädlingsindustrin.

Om den s k ventilen utlöses skall också en definitiv korrigerig göras för influtna fodermedelsavgifter under 1986/87 per den 1 januari 1988. I annat fall skall en korrigerig göras inför den 1 juli 1988. Om korrigeringen görs per den 1 juli 1988 skall den eftersläpning som uppstått sedan den 1 januari 1988 beaktas i form av ett engångsbelopp.

Det belopp som jordbruket och förädlingsindustrin som en följd av detta förslag skall tillföras i form av prishöjningar den 1 juli 1987 uppgår således till 675 milj kr. Därtill kommer som tidigare nämnts, ett belopp om 25 milj kr i form av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

Som en följd av uppgörelsen per den 17 november 1986 föreslog JN ett belopp att fördela ut i form av prishöjningar på produkter som uppgick till sammanlagt 466 milj kr. I den summan ingick bl a vissa engångsbelopp vilka senare skulle dras av.

Efter korrigerig för dessa engångsbelopp samt med tillägg för 25 milj kr för finansiering av djurens hälso- och sjukvård skall 429 milj kr nu tas ut i form av prishöjningar på marknaden som en följd av regeringens uppgörelse med LRF. Om den föreslagna fördelningen från den 17 november 1986 (466 milj kr) bibehålls återstår sålunda ytterligare 638 milj kr att fördela ut på olika produkter per den 1 juli 1987 ($675+429-466=638$). Som nämnts kan denna fördelning under vissa ändrade förutsättningar komma att modifieras i maj/juni 1987. Härutöver kommer att basen för uttag av förmålningsavgifter enligt tidigare beslut skall utvidgas vilket beräknas motsvara ett belopp om ca 10 milj kr.

Av följande tabell framgår dels JNs förslag i november 1986 till fördelning av 466 milj kr, dels förslag till fördelning av de ytterligare 638 milj kr, som skall fördelas ut enligt den nu aktuella överenskommelsen och dels de totala höjningarna av partipriserna den 1 juli 1987.

Tabell 1. Ändringar av partipris på olika produkter fr. o. m. den 1 juli 1987

Prop. 1986/87: 146

	Förslag november 1986		Förslag april 1987		Totalt 1 juli 1987
	Öre/kg el öre/l	Milj. kr.	Öre/kg el öre/l	Milj. kr.	
Vete, förmalv avg			10	48,,50	10
Råg, prel inlöspris			4	4,92	4
Råg, förmalv avg			7	8,05	7
Oljal	25	31,50	18	22,68	43
Kokärter			-17	-1,09	-17
Summa vegetabilier		31,50		83,06	
K-mjölk	9	131,31			9
Industrimjölk	9	1,17	20	2,60	29
Grädde, tjock	100	51,00	100	53,00	200
Grädde, tunn	75	13,50	50	9,00	125
Smör	60	2,40	70	3,80	130
Hårdost	75	75,00	145	147,90	220
Färskost	40	2,40	65	4,55	105
Mjölkpulver	89	20,47	200	36,00	289
Särskilda pris- höjningar		5,96		15,00	
Summa mejeri- produkter		333,81		305,85	
Ägg			10	11,40	10
Fjäderfäkött	15	6,42	40	16,80	55
Nötkött	50	60,85	90	109,35	140
Kalvkött			130	14,82	130
Får-och lammkött			180	9,00	180
Fläsk	15	33,27	40	87,72	55
Summa animalie- produkter		434,35		554,94	
TOTALT		465,85		638	

1 Nytt oljevärde 898 kr/100 kg fr o m den 1 juli 1987.

Som tidigare nämnts skall basen för uttag av förmalningsavgift utvidgas till att omfatta även korn och havre för human konsumtion med undantag av malt. Detta innebär att fr o m den 1 juli 1987 tas ut en förmalningsavgift om 25 öre/kg för havre och korn motsvarande en intäkt om ca 10 milj kr (se vidare avsnitt 9).

I 1985 års livsmedelspolitiska beslut anges att vid jordbruksprisöverläggningarna borde i fortsättningen anges hur mycket producentpriserna kan förväntas stiga till följd av den föreslagna partiprishöjningen.

Uppgårelsen innebär att av det tillerkända totalbeloppet om 675 milj kr har ca 25 % beräknats gå till livsmedelsindustrin. Förändringar i efterfrågan på olika produkter kan emellertid komma att påverka fördelningen varför den faktiska fördelningen kan komma att avvika från nyssnämnda teoretiska beräkning. För de viktigare produkterna beräknar LRF effekterna för jordbruket bli följande:

Den negativa konsumtionsutvecklingen för bl a k-mjök påverkar mejeriernas betalningsförmåga. Med utgångspunkt från de bedömningar som nu kan göras av marknadsutvecklingen och kostnadsutvecklingen inom mejerierna bedöms avräkningspriset under hösten bli oförändrat eller eventuellt något sänkt jämfört med nuläget.

För kött och fläsk bedöms de föreslagna prishöjningarna efter beaktande av kostnadsutvecklingen i slakterierna slå igenom i form av höjda avräkningspriser. Detta innebär att avräkningspriset för nötkött bedöms komma att öka med ca 80 öre/kg och för fläsk med ca 30 öre/kg. Härtill kommer effekten av eventuella ändringar av slaktdjursavgifterna.

Med beaktande av de prisförändringar som nu föreslagits föreslås följande mittpriser och prisgränser fr. o. m. den 1 juli 1987.

Tabell 2. Mittpriser och prisgränser fr. o. m. den 1 juli 1987,
kr per 100 kg

Prop. 1986/87: 146

	<u>Nedre prisgräns</u>	<u>Mittpris</u>	<u>Övre prisgräns</u>
Matpotatis (se avsnitt 9)			
Stärkelse	384	408	432
Nötkött	2 601	2 738	2 875
Kalvkött	2 675	2 816	2 957
Får- och lammkött	2 220	2 467	2 714
Fläsk	1 885	1 984	2 083
Kyckling	1 582	1 720	1 858
Smör	1 934	2 057	2 180
Härdost	2 600	2 766	2 932
Magert mjölkpulver	1 596	1 698	1 800
Ägg	1 022	1 111	1 200

Som redovisas närmare i ett senare avsnitt föreslås att prisgränssystemet för heläggpulver tas bort.

JN inkommer senare med skrivelse angående gränsskyddet fr o m den 1 juli 1987.

Av regeringens uppdrag framgår att jordbruksnämnden skall redovisa behovet av fortsatta åtgärder för produktionsanpassning.

Statsmakterna har i olika sammanhang slagit fast att en produktionsanpassning är nödvändig för att återställa lönsamheten i jordbruket. Omställningsprocessen bör ske med hänsyn till den enskildes ekonomiska och sociala trygghet.

I jordbruksnämndens skrivelse den 3 april 1986 till regeringen med förslag till jordbruksprisreglering under 1986/87 framfördes som jordbruksnämndens och delegationernas uppfattning att man tidigare varit eniga om att förordna vissa selektiva åtgärder för produktionsanpassning. Åtgärderna borde dock vara tidsbegränsade eftersom de - om de permanentas - har en tendens att medföra komplicerade detaljregleringar vilka på sikt verkar effektivitetshämmande.

Nedan följer en produktvis redovisning av vilka åtgärder som verkar f n. Gällande beslut om hur länge dessa åtgärder skall verka redovisas också. Flera av dessa åtgärder administreras i stor utsträckning av lantbruksverket. Samråd har ägt rum med lantbruksstyrelsen i dessa frågor (se bilaga).

Som berörs närmare i avsnitt 9 avser JN att tillsammans med berörda parter gå igenom frågor rörande produktionsanpassning.

Investeringsförbud

Enligt beslut av riksdagen gäller ett tillfälligt investeringsförbud sedan den 21 april 1983. Beslutet innebär ett temporärt förbud mot ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin eller fjäderfä. Förbudet gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1984. Genom riksdagsbeslut våren 1984, 1985 resp 1986 har lagen förlängts ett år i sänder och gäller fram till och med den 30 juni 1987.

Dispens från nybyggnadsförbudet kan lämnas om det finns särskilda skäl. De lämnade dispensererna har till övervägande del avsett investeringar i mjölkproduktion. Nettoförändringen av antalet stallplatser till följd av lämnade dispenser har varit begränsad.

Vid en bedömning av den effekt som nybyggnadsförbudet har bör hänsyn tas till att investeringsbenägenheten varit förhållandevis låg under den period som lagen varit i kraft. Det bör vidare påpekas att lagen ej omfattar ändring av inredning i ett befintligt djurstallsutrymme.

I sammanhanget kan även nämnas att en svaghet i lagstiftningen är att den inte förhindrar insättning av djur i stallar som stått oanvända även under en lång period. Vidare har den förhållandevis ringa påföljden för investeringar kunnat innebära att investeringar kommit till stånd utan dispens. Enligt de erfarenheter lantbruksstyrelsen kunnat inhämta har detta inte förekommit annat än i undantagsfall.

JN föreslår att det tillfälliga investeringsförbudet i animalieproduktionen avvecklas fr o m den 1 juli 1987 för samtliga produktionsgrenar utom för fläskproduktionen. I fråga om mjölk tillgodoses behovet av produktionsanpassning tills vidare genom tvåprissystemet. När det gäller fläsk bör förbudet förlängas ytterligare ett år för att underlätta produktionsneddragningen och därefter avskaffas. För en sådan förlängning talar också de betydande investeringsreserver som är tillgängliga för uttag under regleringsåret 1987/88. JN föreslår att statsmakterna prövar om dessa reserver kan få tas i anspråk även för investeringar som ej berör jordbruksproduktionen. I fråga om ägg anser JN, liksom lantbruksstyrelsen, att motiven för en förlängning med ett år är betydligt svagare än för fläsk.

Konsumentdelegationen har i detta sammanhang avgett särskilt yttrande. LRF har reserverat sig. Reservationen och det särskilda yttrandet bifogas.

Prop. 1986/87: 146

Avvecklingsersättning

Avvecklingsersättning kan utgå till mjölkproducenter, specialiserade nötköttsproducenter och smågrisproducenter.

Avvecklingsersättning för mjölkproducenter utgår till producenter mellan 60 och 65 år för att dessa skall upphöra med mjölkproduktion. Enligt gällande beslut får nya producenter ansluta sig till systemet t o m kalenderåret 1988. Detta innebär att systemet kommer att dra kostnader t o m år 1993.

Effekterna av avvecklingsersättningen till mjölkproducenter beror av hur stor andel av producenterna som skulle ha slutat även utan ersättning. Det går inte att göra några säkra uttalanden härom. Att ca hälften av producenterna ansluter sig redan vid 60 år innebär rimligen att ersättningen har stor betydelse. Utan ersättning borde avgången av 60 - 64 åringar varit jämnare fördelad och med viss förskjutning mot de äldre årsklasserna. Avvecklingsersättningen är numera så känd att man kan utgå ifrån att praktiskt taget alla producenter som slutar mellan 60 och 65 år och inte får någon efterträdare söker och beviljas ersättning.

I fråga om specialiserade nötköttsproducenter utgår avvecklingsersättning till dem som producerat minst motsvarande 20 ungnöt per år från inköpta kalvar. Produktionen skulle vara helt avvecklad den 31 december 1986. Ersättning utgår under 4 år. Detta innebär att systemet drar kostnader t o m 1990.

Avvecklingsersättning utgår till smågrisproducenter betalas ut i tre år till producenter födda 1922-1926 och i ett år till producenter födda 1921 eller tidigare. Produktionen skulle upphöra under 1986 och systemet drar således kostnader t o m 1989.

Effekten av ersättningarna är svår att mäta eftersom man inte vet hur många som skulle ha slutat med produktionen utan ersättning. Den kortsiktiga effekten kan antas vara god genom att anslutna producenter tvingades sluta omgående. Den långsiktiga effekten däremot är mindre då många av de anslutna företagen förmodligen skulle ha slutat även utan ersättning.

Parterna föreslår oförändrade regler för avvecklingsersättningen till mjölkproducenter. Avvecklingsersättning till kött- och smågrisproducenter var (i motsats till avvecklingsersättning till mjölkproducenter) möjlig att söka endast tillfälligt våren 1986. Nya producenter kan därför inte komma in i systemet.

Tvåprissystem för mjölk

Under tiden den 1 juli 1985 t o m den 30 juni 1988 pågår försöksverksamhet med tvåprissystem för mjölk. Systemet är frivilligt och innebär i princip att mjölkproducenten erhåller hemmamarknadspris för den andel av produktionen som kan avsättas på den svenska marknaden. För eventuell överskjutande kvantitet erhålls världsmarknadspris. Innan beslut om förlängning fattas skall försöksverksamheten utvärderas. Detta bör ske snarast och i god tid före den 1 juli 1988.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har i överläggningarna angivit att frågan om tvåprissystemet för mjölk förusatts bli föremål för överläggningar direkt med regeringen.

Tillfälligt räntestöd

Tillfälligt räntestöd betalades ut åren 1980 - 1985 till mellan ca 1 100 och 2 650 företag årligen. De totala beloppen var följande.

År	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Milj kr	21	72	57	35	30	30

Enligt reglerna skall - efter 5 år - hälften av beloppen avskrivas och hälften förräntas och återbetalas under en 10-årsperiod. Uppskov med återbetalning (och avskrivning) har skett två gånger. Om nytt uppskov inte beviljas så skall hösten 1987 beloppen avseende åren 1980 - 1982 förfalla, dvs totalt ca 150 milj kr varav ca 75 milj kr skall betalas ränta på och amorteras.

Lantbruksstyrelsen har tidigare föreslagit att uppskov med återbetalning och avskrivning av räntestödslån beviljas till 1990. (Rapport oktober 1985: "Högt skuldsatta jordbrukares situation, etableringsstöd, regionalt rationaliseringsstöd".) Situationen har inte förändrats sedan rapporten skrevs varför lantbruksstyrelsen bedömer att uppskov fortfarande är mycket angeläget för många företag.

Nya medel för räntestöd erfordras inte. En liten del återbetalas fortlöpande till följd av att företag säljs eller avvecklas på annat sätt.

De överläggande parterna har i enlighet med lantbruksstyrelsen förslag enats om att skjuta på tidpunkten, då amortering och erläggande av ränta för lånedelen bör påbörjas, till regleringsåret 1988/89.

Etableringsstöd infördes den 1 juli 1982 för att underlätta för lantbrukare utan stort eget kapital att etablera sig. Efter den 1 juli 1985 har inga nya etableringsstöd beviljats. Härefter har medel bara anslagits till redan anslutna företag. Även etableringsstödet kan sägas vara ett slags räntestöd eftersom stöd utgår för den del av räntekostnaden som överstiger 10 % av godkänd låneskuld. Det 6:e och 7:e året höjs räntenivån till 11 % och det 8:e året till 12 %. Efter det 8:e året avskrivs den del av etableringsstödet som avser inventarier och driftskapital. Den del som avser fastighetsförvärv skall återbetalas - vanligen med hjälp av garantilån.

Ca 1 750 företag har etableringsstöd. Utbetalningarna har uppgått till följande belopp.

Budgetår	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86
Milj kr	12	25	30	44

Andra halvåret 1986 utbetalades ca 17 milj kr.

Prognoser över kommande utbetalningar är osäkra eftersom ändring av låneräntorna slår igenom med stor marginaleffekt.

Parterna har enats om att medel tillsvidare endast bör anslås för stöd till de jordbrukare som redan anslutits till stödformen. Vid oförändrad räntenivå bedömer lantbruksstyrelsen medelsbehovet för 1987/88 till knappt 30 milj kr.

Budgetåret 1986/87

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket för budgetåret 1986/87 uppgår hos JN fonderade medel från tidigare år, anvisade medel och beräknat utfall till följande belopp, milj kr.

1986/87	Ingående balans, milj kr	Anvisade medel, milj kr	Beräknat utfall, milj kr	Utgående balans, milj kr
Leveranstillägg				
för mjölk	-	95	95	-
Avbytarverksamhet	72 ¹	134 ²	144	62 ²
Företagshälsovård	-	21	21	-
Socialförsäkrings- skydd	203	90	87	206
Tillfälligt räntestöd	14	-	-	-
Produktionsanpassning	<u>49</u>	<u>95</u>	<u>149</u>	<u>9</u>
Summa	338	435	496	277

- 1) Fonderat hos Lantbrukets Avbytarverksamhet AB.
2) Härtill kommer 30 milj kr från införselavgifter från 1985/86.

Budgetåret 1987/88

JN har i anslagsframställningen för budgetåret 1987/88 föreslagit att oförändrat 435 milj kr anvisas till låginkomstsatsning m m.

JN och delegationerna har enats om att föreslå följande fördelning av anslaget.

1987/88

Ingående   Anvisade
balans,   medel,
milj kr   milj kr

Prop. 1986/87: 146

Leveranstillägg för mjölk	-	90
Avbytarverksamhet	62 ¹	150
Företagshälsovård	-	21
Socialförsäkrings- skydd	206	90
Tillfälligt räntestöd	0	
Produktionsanpassning	<u>9</u>	<u>84</u>
Summa	277	435

- 1) Fonderat hos Lantbrukets Avbytarjänst AB.
Härtill kommer 30 milj kr från införselavgifter från
1985/86.

Eventuella besparingar eller överskridanden beträffande beloppen för leveranstillägg bör liksom tidigare få tillföras resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet. Dessutom bör eventuella överblivna medel för produktionsanpassningsåtgärder m m och återbetalda medel avseende räntestöd få användas för övriga ändamål inom anslagsposten.

Storleken av de medel som kommer in genom införselavgifter m m för regleringsåret 1987/88 beror på importens storlek, världsmarknadsprisernas utveckling och på de eventuella ändringar i avgiftssatserna som kan ske 1987-07-01 och 1988-01-01.

Beräkning för 1987/88 i sammandrag

	Milj kr
<u>Inkomster</u>	1 288,0
<u>Utgifter</u>	
- Fettvaruavgifter till Sveriges oljeväxtintressenter (SOI) - utbyteshandel	./.. 545,0
- Införselavgifter för brödsäd m m till Svensk spannmålshandel (SSH) - utbyteshandel	<u>./.. 45,0</u>
Kvarstår införselavgifter till den s k fördelningsplanen	698,0
- Fördelningsplan	
- riksdagens beslut	267,2
- belopp motsvarande inlutna införsel- avgifter på fodermedel	200,0
	./..467,2
- Ändamål utanför fördelningsplanen	<u>./..159,9</u>
Beräknat resultat	+ 70,9

Fördelningsplanen för 1987/88 föreslås uppta samma belopp som för 1986/87 dvs 267,2 milj kr plus beloppet av inflytande avgifter för fodermedelsimporten enligt ovan beräknade till

200,0 milj kr, alltså totalt 467,2 milj kr. Liksom hittills blir det definitiva beloppet beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel.

JN vill här anmäla att bl a mot bakgrund av de riksdagsbeslut som föreligger har nämnden för avsikt att inför den period som börjar den 1 juli 1988 ta upp frågan om den s k fördelningsplanens storlek.

Med hänsyn till ovissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomin för de olika varuområdena har det inte ansetts möjligt att nu lägga fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. Jordbruksnämnden avser att återkomma med ett förslag till preliminär fördelning senare under våren 1987. Ett sådant förslag avges i samband med att förslag lämnas till gränsskydd m m fr o m den 1 juli 1987. Det förutsätts härvid att nämnden liksom hittills skall kunna jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till förfogande. Vidare förutsätts att, liksom hittills, Svensk Spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss s k utbyteshandel med brödsäd. Det förutsätts även att Sveriges Oljeväxtintressenter av inflytande fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja får tillföras medel för en kvantitet som motsvarar fettinnehållet i den svenska oljeväxtskörden. Dock får ej mer pengar överföras än vad som skulle motsvara fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet.

Vad avser ändamål utanför fördelningsplanen (utomrumsmedel, 159,9 milj kr) lämnar jordbruksnämnden följande förslag.

För utbyteshandel nötkött, öststaterna beräknas 40 milj kr.

För utbyteshandel med kött och fläsk föreslås som tidigare nämnts att 50 milj kr utgår av införselavgiftsmedel från import av kött och fläsk under förutsättning att motsvarande export ägt

rum och att införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan samtliga övriga ändamål tillgodosetts inom och utom fördelningsplanen med tillägg av en skälig reserv för oförutsedda ändamål.

Som tidigare nämnts föreslås vidare att jordbruket nu tillerkänns ytterligare 25 milj kr av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för utbyteshandel med kött och fläsk vilka enligt senast gjorda beräkningar är tillgängliga av medel under budgetåret 1986/87. Dessa medel från 1986/87 bör få användas under budgetåret 1987/88.

Pristillägg får- och lammkött. Jordbruksnämnden föreslår ett oförändrat pristillägg på 330 öre per kg vilket beräknas motsvara en utgift för 1987/88 på 17 milj kr.

Nämnden har efter samråd med SMAK och lantbruksstyrelsen beräknat SMAK:s medelsbehov enligt de direktiv som gäller för de statliga myndigheternas anslagsframställningar. Nämnden föreslår att SMAK tilldelas högst 4 668 000 kr för den officiella kontrollen och 1 480 000 kr för upplysningsverksamheten. För löneökningar under 1986/87 som inte beaktades i föregående års anslagsframställning föreslås ett tilläggsanslag för 1986/87 på 248 000 kr. Frågan om kvalitetsarbetet på matpotatisområdet avser JN att ta upp i anslutning till uppdraget om kvalitetsbetalning.

Jordbruksnämnden har i skrivelse till regeringen den 23 februari 1987 föreslagit att nämnden får disponera högst 0,5 milj kronor av 1986/87 års utomramsmedel för information till odlare och förpackare om hur mekaniska skador för matpotatis kan undvikas. Det är angeläget att beslut i denna fråga kan tas inom den närmaste tiden så att informationen kan komma igång redan till färskpotatiskampanjen i juni 1987. Även för regleringsåret 1987/88 föreslås att 0,5 milj kr får disponeras för nämnda ändamål.

Bidrag till stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande.
Jordbruksnämnden föreslår ett oförändrat bidrag på 250 000 kr.

Prop. 1986/87: 146

Stödet till maltproduktionen. Jordbruksnämnden föreslår ett anslag på 1 milj kr för 1987/88.

Sveriges exportråd. Med hänsyn till pågående produktionsanpassning inom jordbruket anser JN att det är angeläget att man söker bearbeta exportmarknaderna för bl a förädlade livsmedel. Delvis utförs detta arbete inom exportrådet. JN föreslår därför ett oförändrat belopp av 2 milj kr till exportrådet.

Vidare har regeringen i budgetpropositionen 1986/87 föreslagit att viss del av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård samt statistik på jordbrukets området skall finansieras av utomramsmedel.

Med hänsyn till de oundvikliga svängningarna i inflödet av införselavgifter föreslår jordbruksnämnden att en likviditetsbuffert i form av en oförändrad rörlig kredit även fortsättningsvis ställs till nämndens förfogande. Krediten bör, i den mån införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för finansiering av ändamål utanför fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Krediten får ej utan regeringens särskilda medgivande användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk.

	<u>1985/86</u> tkr	<u>1986/87</u> tkr prel	<u>1987/88</u> tkr prel
<u>Inkomster</u>			
Ärter och bönor (för människoföda)	969	1 000	1 000
Potatis	5 755	7 000	5 000
Stärkelse och stärkelseprodukter	13 148	13 000	13 000
Malt	8 934	10 000	8 000
Sällskapsdjursfoder	18 295	22 000	22 000
Fettråvaror och fettvaror	465 506	546 000	546 000
Råg och vete m m	49 192	45 000	45 000
Mjök och mejeriprodukter m m	128 005	140 000	140 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	217 975	270 000	300 000
Ägg och äggprodukter m m	7 016	10 000	8 000
Ränta	2 254	16 370	-
Summa	<u>917 049</u>	<u>1 080 370</u>	<u>1 088 000</u>
Fodermedel	<u>272 635</u>	<u>200 000</u>	<u>200 000</u>
Summa	1 189 684	1 280 370	1 288 000
<u>Utgifter</u>			
<u>Utbyteshandel</u>			
Sveriges oljeväxtintressenter	461 922	545 000	545 000
Svensk spannmålshandel	49 192	45 000	45 000
Summa	511 114	590 000	590 000

	1985/86	1986/87	1987/88
	tkr	tkr prel	tkr prel
<u>Utgifter</u>			
Av medel inom fördelningsplanen			
Svensk spannmålshandel	224 324	86 000	
Sveriges potatisintressenter	27 500	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk kötthandel	4 000	4 000	
Svensk kötthandel, utbyteshandel	0	0	
Föreningen för mejeriprodukter	30 000	161 000 ¹	
Svensk ägghandel	66 000	52 000 ²	
Regleringskassan för fågelkött	3 000	3 000	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
- mjölk	45 500	45 500	
- kött	5 000	5 000	
- ägg	1 700	1 700	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	13 000	13 500	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet mm	29 300	32 300	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500	6 000	
Stöd till odling av bruna bönor	-	1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	2 000	2 000	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Reserv till JNs förfogande	72 731 ³	14 720	
Summa (införselavgifter på fodermedel + 267,2 milj kr)	539 835	467 200	467 200

- 1) 130 Mkr + extra 105 Mkr ./.. 74 Mkr till spannmålsregleringen.
- 2) 62 Mkr ./.. 10 Mkr till spannmålsregleringen
- 3) Av 1985/86 års reserv på 72,7 Mkr har beslutats att 25 milj kr skall tas i anspråk för ytterligare kostnader avseende foderstödet till norra Sverige. Vidare avses 30 milj kr överföras till särskilda låginkomståtgärder.

	<u>1985/86</u> tkr	<u>1986/87</u> tkr prel	<u>1987/88</u> tkr prel
<u>Av medel utanför fördelningsplan</u>			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	34 000	40 000	40 000
Utbyteshandel kött och fläsk	45 519	75 000 ¹	50 000 ²
Pristillägg får- och lammkött	17 027	17 000	17 000
Svensk matpotatiskontroll	5 684	5 790 +248	6 148
Bidrag till stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	250	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk o grädde	300	500	0
Minskning av mekaniska skador på matpotatis ³	0	500	500
Stöd till maltproduktionen	1 000	2 000	1 000
Sveriges exportråd	1 500	2 000	2 000
Ränta på lån från riksgäldskontoret	4 530	2 240	0
Djurhälsövård	0	0	17 000
Lantbruksstatistik	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>26 000</u>
Summa	110 035	145 523	159 898
Summa utgifter	1 160 984	1 202 728	1 217 098
Återbetalning av lån från rörlig kredit	28 700		
Saldo vid utgången av resp regleringsår	-	+ 77 642 ⁴	+ 70 902 ⁴

- 1) Särskilt regeringsbeslut krävs för utbetalning. Av beloppet föreslås 25 milj kr få användes under budgetåret 1987/88.
- 2) Särskilt regeringsbeslut krävs för utbetalning.
- 3) I skrivelse till regeringen 1987-02-23 har föreslagits att medel anslås för 1986/87
- 4) Disposition efter särskilt regeringsbeslut.

9.1 SpannmålPreliminära inlösenpriser per den 1 mars 1988 för spannmål

Vete*	130	= fjolårets def pris
Råg	128	+ 4 kr/100 kg jämfört med fjolårets def pris
Korn	117	= fjolårets definitiva pris
Havre	111	= fjolårets definitiva pris

* För kvalitets vete föreslås tillägget oförändrat till 4 kr/100kg.

Förmalningsavgift

Förmalningsavgiften föreslås höjas med 10 kr/100 kg till 110 kr/100 kg för vete och 106 kr/100 kg för råg. För kvalitetsvete blir avgiften 108 kr/100 kg. Bemyndigandet angående den högsta förmalningsavgift som nämnden får ta ut föreslås höjd till 130 kr/100 kg.

9.2 Spannmålsregleringens finansiering

I skrivelse från regeringen den 19 december 1985 erhöi JN i uppdrag att bl a årligen utvärdera de anpassningsåtgärder som jordbruket vidtar för att samhällets delansvar i finansieringen av överskottsproduktionen skall kunna upphöra. Genom tillsättandet av den s k spannmålsgruppen har JN uppfattat att detta uppdrag ej längre är giltigt. Däremot anser JN självfallet att nämnden har ansvaret för att finna lämpliga medel för spannmålsregleringens finansiering under 1987. Till frågan om 1988 års skörd får JN återkomma när denna fråga blir aktuell.

Vid utgången av regleringsåret 1985/86 uppgick det akkumulerade underskottet i spannmålsregleringen till 555 Mkr. Därefter har staten efter uppgörelse med LRF tillskjutit 250 Mkr. Resterade

underskott skall jordbruket amortera under en fyraårsperiod. Med anledning härav bör det utgående underskottet i svensk spannmålshandel få uppgå till högst 230 Mkr per 30 juni 1988.

Prop. 1986/87: 146

9.3 Förmalningsavgiften för korn och havre

JN utformar för när ett system för uttag av förmalningsavgift för korn och havre för human konsumtion med undantag för malt. Enligt branschen kan inte samma system som för vete och råg användas eftersom det skulle leda till konkurrenssnedvridande effekter mellan olika kvarnar. JN avser att återkomma i frågan senare i vår i samband med skrivelse om gränsskydd m m.

Parterna är överens om att frågan om en höjning av förmalningsavgiften för korn och havre enligt steg 2 i regeringens uppgörelse med LRF den 10 november 1986 bör tas upp vid överläggningarna våren 1988.

9.4 Matpotatis

För matpotatis föreslås mittpriser och prisgränser från 1 juli 1987 enligt följande veckoindelning. Mittpris och prisgränser avser en nedre storleksgräns på 35 mm.

JN hemställer om bemyndigande att justera mittpris och prisgränser när annan nedre storleksgräns tillämpas i prisnoteringssystemet eller pga ändringar i reglerna för kvalitetsbedömning av matpotatis.

<u>Period</u>	<u>Mittpris</u>	<u>Prisgränser, kr/100 kg</u>
5/7 - 8/11	84,50	78,00 - 91,00
9/11 - 22/11	91,00	84,50 - 97,50
23/11 - 6/12	97,50	91,00 - 104,00
7/12 - 27/12	102,50	96,00 - 109,00
28/12 - 10/1	104,50	98,00 - 111,00
11/1 - 7/2	106,00	99,50 - 112,50
8/2 - 13/3	108,50	102,00 - 115,00
14/3 - 17/4	112,50	106,00 - 119,00
18/4 - 8/5	117,50	111,00 - 124,00
9/5 - 4/7	121,50	115,00 - 128,00

Frågan om ändringar av fodermedelsavgifterna behandlas av JN:s plenum. Ändringar i fodermedelspriser och -avgifter korrigeras via regeln för korrigerings för inflytande fodermedelsavgifter. Effekterna för jordbrukarna och konsumenterna av sådana ändringar skall tas upp vid överläggningarna våren 1988. I samband härmed bör också redovisas hur den extra höjning av fodermedelsavgifterna som gjordes 1982/83 och det avdrag om 20 milj kr som gjordes 1983/84 har påverkat konsumentpriserna.

Det bör åter understrykas att det är angeläget att åtgärder snarast vidtas i syfte att åstadkomma ett enhetligt gränsskydd för fodermedel. En sådan åtgärd är också ett aktivt stöd för arbetet med att förbättra livsmedlens kvalitet.

9.6 Effekter av sänkta priser på matärter

Parterna är överens om att de sänkta priserna på matärter har beaktats i det fördelningsförslag som presenteras.

9.7 Handelsgödselavgiften

Fr o m den 1 juli 1982 uttas en prisregleringsavgift på handelsgödsel. JN begärde vid dess införande bemyndigande att få ta ut avgift på varor som bedömdes kunna användas som handelsgödsel. Sedan dess har avgiften höjts i flera omgångar. Det föreligger därför risk för att en övergång kan ske till andra varor som också kan användas som handelsgödsel. Därmed kan snedvridningar i konkurrensen uppkomma mellan produkter och även mellan företag på marknaden. JN bedömer att prisregleringsavgift bör få tas ut på ytterligare ett antal varuområden. Jn kommer givetvis inte att ta ut avgift i dessa fall förrän tillräckligt starka skäl föreligger.

JN föreslår att ett tillägg görs i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område. Förslag till ändring bifogas (bilaga).

JN vill i detta sammanhang informera regeringen om de skillnader som har uppstått i omfattningen av varor för vilka prisregleringsavgift resp. miljöavgift tas ut.

När miljöavgiften på handelsgödsel infördes på kväve och fosfor anslöt avgiftsuttaget till de varor som då var belagda med prisregleringsavgift. Sedan dess har JN tagit in följande varor under prisregleringsavgift.

Den 9 november 1985 infördes prisregleringsavgift på varor som går under tullstatistiskt nummer;

25.10 Naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita:

100 omalda

900 andra slag

Den 1 juli 1986 infördes prisregleringsavgift på varor som går under tullstatistiskt nummer;

28.16 Ammoniak, vattenfri eller i vattenlösning:

100 förtätad

900 annan

På ovan angivna varor uttas för närvarande inga miljögifter.

9.8 Borttagande av mittpris och prisgränser för heläggpulver

Hela skalägg och heläggpulver är den enda animaliska produktgrupp där både råvaran och den förädlade varan åsätts mittpris och prisgränser. Äggråvaran till heläggpulver ingår i den kvantitet skalägg som finns med i underlaget för fördelning på produkter av totalbeloppet till jordbruket.

Varans värdevolym uppgår till ca 63 milj kr. Jämfört med t ex styckade fläsk- och kött detaljer, som inte åsätts mittpris och prisgränser vilkas värdevolym uppgår till ca 10 miljarder kr är heläggpulvrets värdevolym liten.

JN föreslår med hänsyn till att regleringen där så är möjligt bör begränsas samt volym- och värdemässiga skäl att prisgränssystemet tas bort för heläggpulver. Endast gränsskyddet bör bibehållas för produkten.

9.9 Buffertzoner för nötkött och fläsk

Sedan regleringsåret 1985/86 tillämpas för nötkött och fläsk ett system utan buffertzongränser och med prisgränser motsvarande 95 % resp 105 % av mittpiserna.

Enligt JNs mening bör detta system gälla även fortsättningsvis.

9.10 Finansiering av djurens hälso- och sjukvård

Enligt den överenskommelse (1986-11-17) som träffades mellan företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation skall jordbruket fr o m den 1 juli 1987 kollektivt finansiera ytterligare 25 milj kr av djurens hälso- och sjukvård. Jordbrukets kompensationsram skall fr o m samma datum höjas med motsvarande belopp (se avsnitt 4).

Beloppet föreslås finansieras via regleringskassorna och fördelas utifrån respektive produktionsgrens andel enligt normkalkylen. Detta innebär att mejeriregleringen skall bidra med 52 % eller 13 milj kr, kött- och fläskregleringen med 40 % eller 10 milj kr, äggregleringen med 5 % eller 1,25 milj kr och fjäderfäregleringen med 3 % eller 0,75 milj kr.

9.11 Kvalitetsfrågor

Vikten av fortsatta insatser på kvalitetsområdet bör understrykas. Detta gäller såväl i fråga om kvalitetsbetalningen för jordbruksprodukter där JN nyligen lämnat en rapport till regeringen som djurskydds- och miljöaspekter bl a burutrymmen för värphöns. Den senare frågan utreds f n av lantbruksstyrelsen.

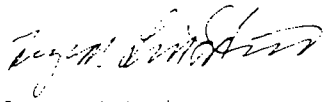
Under perioden har förutsatts att ett antal frågor blir föremål för ytterligare studier. Vid överläggningarna inför 1988/89 får bl a frågor om reducering för exportproduktionens andel och kapitalkostnadernas behandling i normkalkylen åter tas upp. Vidare bör ett sådant material tas fram att ett indexbaserat system kan läggas till grund för diskussionerna om kostnadskompensationen till förädlingsindustrin. Härutöver bör beräkningar avseende modelljordbruk tas fram. JN erinrar om det uppdrag som statsmakterna ålagt nämnden att pröva regleringarna inom animalieområdet (inkl regleringsföreningarnas verksamhet) samt frågor om produktionsanpassning och produktionsbalans. Som information vill JN anmäla att en översyn av förhandlingsunderlaget kommer att ske under regleringsåret i syfte att åstadkomma förenklingar.

Med stöd av det nyss anförda hemställer JN att

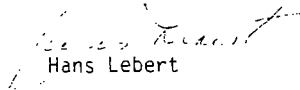
- 1 det nu framlagda förslaget om jordbruksprisregleringens allmänna utformning för perioden den 1 juli 1987 - den 30 juni 1988 godkänns,
- 2 förslaget om prisregleringspriser fr o m den 1 juli 1987 godkänns,
- 3 vid ändrade förutsättningar få inkomma med förslag till modifierade prisregleringspriser i maj/juni 1987
- 4 lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område ändras i fråga om prisregleringsavgiften på handelsgödsel
- 5 det tillfälliga investeringsförbudet inom fläskproduktionen förlängs att gälla ytterligare ett år,
- 6 förslaget angående ränte- och etableringsstödet inom jordbruket godkänns,
- 7 förslaget om fördelning och användning av fonderade och anvisade medel för låginkomstsatsning m m inom jordbruket för budgetåren 1986/87 och 1987/88 godkänns,
- 8 få tillämpa ett prisgränssystem för nötkött och fläsk utan buffertzongränser och att prisgränserna skall utgöra 95 respektive 105 % av mittpriserna,
- 9 vad nämnden anført rörande användningen av regleringsmedel godkänns,
- 10 prisregleringen i övrigt under perioden den 1 juli 1987 - 30 juni 1988 får tillämpas enligt hittills gällande principer

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Arvidsson, Brangmo, Ekberg och Fringel efter föredragning av avdelningscheferna Sjöberg och Öjeheim, byråcheferna Lebert, Sandqvist, Hansson och Ågren samt avdelningsdirektören Wigstrand, envar för sitt sakområde.

Reservation har avgetts av ledamöterna Arvidsson och Fringel vilket bifogas. Ledamoten Alamaa ansluter sig till det särskilda yttrandet från konsumentdelegationen vilket också bifogas.

Ingvar Lindström

Hans Lebert

Förslag till ändring i lagen (1967:340), prisreglering på
jordbrukets område

1) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till tulltaxenummer 25.10, salpetersyra hänförlig till tulltaxenummer 28.09, fosforpentoxid och ortofosforsyra hänförliga till tulltaxenummer 28.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, natriumnitrat, kaliumnitrat och magnesiumnitrat hänförliga till tulltaxenummer 28.39, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kaliumortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01 - 31.05.

Reservation av Eskil Arvidsson och Viggo Fringel

Jordbruksnämnden föreslår att investeringsförbudet skall upphöra att gälla från den 1 juli 1987 utom för fläskproduktionen. För fläskproduktionen föreslås en förlängning med ett år.

Vi anser att förbudet bör gälla tills vidare för både fläsk- och äggproduktionen. Motiven härför är följande.

Produktionsöverskott föreligger för båda produktionsgrenarna. För ägg är överskottet betydande. Lantbruksstyrelsen har för fläsk föreslagit en förlängning av förbudet bl a motiverat med att betydande belopp finns i investeringsreserverna. Vi anser att detta motiv gäller i lika hög grad för äggproduktionen.

Det är ett starkt konsumentkrav att uppfödning m m sker i former som ur konsumentsynpunkt är acceptabla. Lantbruksstyrelsen har bl a därför tillsatt en arbetsgrupp som skall se över frågor rörande djurhälsan och djurmiljön liksom frågor kring kvaliteten på livsmedelsråvarorna från animalieproduktionen.

Förbättringar vad gäller djurmiljö m m kan innebära ändrade krav beträffande nybyggnad av djurstallar.

Enligt vår uppfattning är detta också ett motiv för att förlänga investeringsförbudet vad gäller fläsk- och äggproduktionen. Ett eventuellt slopande av investeringsförbudet bör enligt vår uppfattning prövas först när lantbruksstyrelsens översyn är klar.

Eskil Arvidsson

Viggo Fringel

Särskilt yttrande av konsumentdelegationen

När förbudet mot investeringar i djurstallar infördes i april 1983 angavs att det skulle vara tillfälligt. Det har sedan förlängts ett år i taget. KDs principiella inställning är att kvantitativa detaljregleringar bör undvikas, eftersom de verkar hämmande för utveckling och förnyelse inom näringen. De bör i vart fall tidsbegränsas. Mot den bakgrunden och eftersom balansläget för animalier starkt förbättrats, föreslår KD att investeringsförbudet inte förlängs efter den 30 juni 1987.

1987-03-23

Lantbruksstyrelsens förslag rörande lagen om förbud mot nybyggnad av djurstallar

1. Lantbruksstyrelsen föreslog våren -86 att lagen borde förlängas längst t o m juni -88 för att därefter helt upphöra. Lagen förlängdes t o m juni -87.

2. Lantbruksstyrelsen anser nu att förbudet mot nybyggnad såvitt avser stallar för nötkreatur inte bör förlängas den 1 juli 1987.

Motiv: Väsentligt förbättrad balansen mellan produktion och konsumtion.

3. Vad gäller svin är det tveksamt att inte förlänga den 1 juli 1987.

Motiv: Förbättrad lönsamhet. Betydande belopp finns i investeringsreserverna.

Målet bör dock vara att förbudet kan slopas snarast möjligt helst den 1 juli 1988. Under mellantiden bör undersökas en vidgad användning av medlen i investeringsreserven.

4. Beträffande fjäderfä finns inte lika starka skäl för förlängning som i fråga om svin.

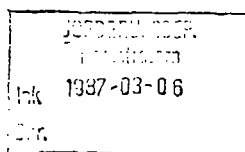
Allen W. Wasson Alf Wasson

Datum
1987-02-27

Dir
402-28/87
209-111/87

1 (12)

Regeringen
Jordbruksdepartementet

Förslag till prisreglering på sockerbetor och socker för tiden
den 1 juli 1987 - den 30 juni 1988

1 INLEDNING OCH ALLMÄNNA UTGÅNGSPUNKTER

Regeringen uppdrog den 18 december 1986 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om utformningen av prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden 1 juli 1987 - 30 juni 1988.

Nämndens förslag skall bygga på att driften vid samtliga nu existerande sockerbruk skall upprätthållas. På sikt skall gälla att ett importutrymme på 10 - 15 procent av den totala sockerkonsumtionen skall skapas. Överläggningarna skall ske med utgångspunkt i riksdagens beslut om mål för livsmedelspolitiken (prop 1984/85:166, JoU 33, rskr 393) och i den ordning som gäller för övriga jordbruksprodukter enligt nämnda riksdagsbeslut. Förslaget skall vara så avvägt att något underskott inte beräknas uppkomma i sockerregleringsfonden.

Med hänsyn till dessa riktlinjer har nämnden dels analyserat kostnadsutvecklingen för betodlingen, dels med bistånd av särskild expertis från statens pris- och kartellnämnd (SPK) granskat Svenska Sockerfabriks AB:s (SSA) ekonomi och kostnads-

utveckling. Vidare har bl a konsumtionens storlek och utveckling analyserats. Även utvecklingen inom EG har belysts (bilaga 1).

Prop. 1986/87: 146

Jordbruksnämnden har nu avslutat de föreskrivna överläggningarna. Sveriges Betodlares Centralförening (SBC) har tillstyrkt nämndens förslag utom vad gäller framtida förhandlingsordning och 9 Mkr utav produktivitetsavdraget. SBC:s reservation bifogas (bilaga 2). SSA har gjort invändningar i fråga om produktivitetsavdrag och prisutjämnning för den yrkesmässiga biodlingens användning av socker. SSA har av dessa skäl inte tillstyrkt nämndens förslag. SSA:s reservation bifogas (bilaga 3). KD har förklarat sig beredd att biträda JN:s förslag om ersättning till betodlingen och sockertillverkningen om en överenskommen därmed kunde uppnås. Förslaget till prisreglering omfattar ettårsperioden 1 juli 1987 - 30 juni 1988.

Förslag till kompensationsbelopp m m avseende 1987/88 redovisas i avsnitt 3, 4 och 7.

Om väsentligt ändrade förutsättningar inträffar under regleringsperioden bör det ankomma på nämnden att efter överläggningar med delegationerna lägga fram förslag till de åtgärder som kan anses påkallade.

Vad gäller den framtida prisregleringens utformning anser nämnden och konsumentdelegationen att överläggningarna som sker rörande prissättningen på sockerbetor bör ingå i de allmänna överläggningarna för övriga jordbruksprodukter medan överläggningar med SSA fortfarande bör ske separat. Härigenom kan en bättre samordning av prissättning m m inom växtodlingen åstadkommas. Vidare kan överläggningar och reglering förenklas.

2 AREAL OCH AREALBIDRAG

Sockerbetsarealen bör minskas med 300 hektar och bör uppgå till högst 51 000 hektar år 1987. Neddragningen motsvarar ett års trendmässig skördeökning. Vid fastställandet av arealen har hänsyn tagits till att driften vid samtliga betbruk skall upp-

Arealminskningen bör inte beröra odlingen under de båda ö-bruken.

Fördelningen av sockerbetsarealen bland odlarna går till så att dessa får göra en förhandsteckning. Om den sammanlagda tecknade arealen överstiger den areal som statsmakterna har fastställt sker en kvotering av arealen. Härvid tilldelas, om statsmakterna har fastställt oförändrad areal för riket, de som har odlat sockerbeter tidigare högst oförändrad areal. Den areal som friställs genom att tidigare odlare slutar odla sockerbeter eller minskar sin areal fördelas sedan mellan nya odlare och tidigare odlare som önskar öka sin areal.

Nämnden anser det angeläget att en odling som har begränsats genom statsmakternas beslut inte helt förbehålles en redan etablerad odlarkår. En rimlig möjlighet bör finnas för dem som inte redan odlar sockerbeter att få göra detta. Kvoteringen av arealen bör godkännas av jordbruksnämnden.

Cirka en tredjedel av odlingen skall kontrollmätas. Mätningen bör direkt bekostas av odlarna och SSA. För betor på areal utöver kontrakterad bör liksom hittills göras ett kraftigt prisavdrag.

Arealbidraget föreslås oförändrat 200 kr per hektar till odlarna på fastlandsdelen av Mörbylångadistriktets upptagningsområde (exkl Östergötland), 400 kr per hektar till odlarna på Öland och 500 kr per hektar till odlarna på Gotland. I de fall arealen vid arealkontroll befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

3 ERSÄTTNING TILL BETODLARNÄ

Kostnadsminskningen har enligt tillämpat index¹⁾ varit -1,74 procent mellan oktober 1985 och oktober 1986 (-11,27 Mkr).

---

1) Exkl avgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Under samma tid har kostnaderna för lejd arbetskraft inom sockerbetsodlingen ökat med 7,67 procent (+3,73 Mkr). Eftersom skillnaden är stor har ersättningen för lejt arbete beräknats efter 7,67 procent. Kostnadsminskningen under perioden oktober 1985 - oktober 1986 har beräknats till totalt 7,54 Mkr.

Inkomstersättningen till betodlarna föreslås höjas med 5,12 Mkr. Detta är 5 procent på aktuell inkomstvolym (102,35 Mkr) och motsvarar det av statsmakterna fastställda löneutrymmet för år 1986.

Fr o m 1986 års taxering, dvs inkomståret 1985, gäller att ränteinkomster som är hänförliga till jordbruk skall tas upp i förvärvskällan jordbruksfastighet i stället för som tidigare som inkomst av kapital. Detta innebär att dessa intäkter kommer att beläggas med egenavgifter, vilket medför en ökad kostnad för jordbruket. Med utgångspunkt från motsvarande belopp (50 Mkr) för övriga jordbruket föreslås att ett å-conto belopp om 1,47 Mkr bör utgå till betodlarna. En slutgiltig avstämning bör ske vid kommande överläggningar och efter att en slutlig avstämning gjorts för övriga jordbruket.

En fortsatt övergång från skötselmetoden "solohackning" till "färdigt bestånd" har ägt rum under 1986. Förbrukningen av handelsgödssel och bekämpningsmedel är i minskande inom betodlingen. Sockerbetsodlingens lönsamhet relativt andra grödor har förstärkts mellan år 1985 och 1986. Sammantaget bör detta beaktas genom ett avdrag om 20 Mkr.

Totalt bör således göras ett avdrag för betodlingens del med 21 Mkr enligt följande:

Beräkning av kostnadsminskning okt 1985 - okt 1986	- 7,54 Mkr
Inkomstersättning inkl å-conto belopp för egenavgifter	+ 6,59 "
	- 0,95 Mkr
Produktivitetsavdrag m m	- 20,00 "
	- 20,95 Mkr
Avrundat till	- 21,00 Mkr

Med utgångspunkt från det nyss anförda bör grundpriset för sockerbetor sänkas med 0,82 kr per 100 kg, vilket motsvarar en betprissänkning med 2,7 procent och en partiprissänkning av socker med 6,44 kr per 100 kg eller 1,4 procent.

4 ERSÄTTNING TILL SOCKERBOLAGET

4.1 Allmänna utgångspunkter

Prisregleringen bör liksom tidigare avse endast strösocker, både i bulk och förpackat. Av verksamheten vid raffinaderiet i Arlöv bör ingå raffineringen av såväl inhemskt som importerat råsocker för den svenska marknaden. Kostnadsvolymen täcker även in produktionen av vissa foderbiprodukter. Nämnden förbehåller sig rätten att beakta foderbiprodukterna vid ersättningsberäkningarna.

SSA bör kompenseras för kostnadsändringar. Beräkningen av kostnadsändringarna (exkl olje- och gaskostnaderna) baseras så långt möjligt på en generell bransch kalkyl. För ändringar i olje- och gaskostnaderna har gjorts preliminära justeringar av sockerpriset när priset på olja har ändrats med minst 160 kr/m³. För 1985/86 års olje- och gaskostnader görs nu en slutjustering.

Alla beräkningar bygger på normerad skördevolym och normerad sockerhalt.

Beräkningar och analyser som avser SSA utförs i huvudsak av SPK.

4.2 Korrigerings av sockerpriset på grund av ändringar i olje- och gaspriserna

4.2.1 A-conto justering av olje- och gaskostnader

Sockerpriset har hittills justerats när oljepriset enligt ett löpande 30-dagarsgenomsnitt av Rotterdamnoteringen (inkl bikostnaderna) har ändrats med + 160 kr/m³. Regeln föreslås gälla

även under 1987/88. Regeln har under perioden november 1985 - oktober 1986 lett till fem prissänkningar på sammanlagt 18,18 kr per 100 kg socker.

4.2.2 Definitiv justering av olje- och gaskostnaderna för 1985/86 -----

SSA:s olje- och gaskostnader under perioden november 1985 - oktober 1986 har understigit gaskostnaderna med 25,415 Mkr. A-conto sänkningarna har enligt utförda beräkningar minskat SSA:s intäkter med 35,822 Mkr.

Ett engångsbelopp om 10,407 Mkr bör därför tillföras SSA. Vidare skall återföras förra årets engångsavdrag om 0,438 Mkr.

SSA:s kostnadsersättning bör således med hänsyn till olja och gas ökas med 10,845 Mkr.

4.3 Korrigerigering av sockerpriset på grund av ändringar i andra kostnader än olje- och gaskostnader

Kostnadsökningarna oktober 1985 - oktober 1986 exkl olja och gas har av SPK beräknats till 19,205 Mkr.

Enligt underlaget har produktionen av socker per arbetstimme (kollektivanställda arbetare) ökat under perioden 1980 - 1985. Bl a har utbytet av socker ur betorna under senare år legat klart högre än tidigare. Det förbättrade utbytet sammanhänger bl a med att kvävegödslingen har anpassats bättre till rekommenderad nivå och att gamla betsorter ersatts med nya som har bättre kvalitet vad gäller sockerutbytet. SSA har också successivt sänkt sin förbrukning av energi.

Ett avdrag om 13 Mkr bör göras med hänsyn till produktivitetsförbättringar och effektivare resursanvändning samt viss hänsyn till foderbiprodukterna.

Den totala kostnadsersättningen till SSA (definitiv ersättning för olje- och gaskostnader samt ersättning för övriga kostnadsökningar) blir 17,050 Mkr, vilket motsvarar 5,23 kr per 100 kg socker.

4.4 Ersättning för merkostnaderna vid bruken på Öland och Gotland

I kostnadskompensationen har även merkostnaderna vid öbruken beaktats. Den del av sockerpriset som tillerkänns SSA för dessa merkostnader för regleringsåret 1987/88 beräknas till 5,98 kr per 100 kg socker, vilket vid normal produktionsvolym blir ca 19,5 Mkr. Dessutom tillkommer 4,3 Mkr ur sockerregleringsfonden.

4.5 Ersättning för raffinering av importerat råsocker

Ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker bör sänkas för inträffade kostnadsminskningar med 4,02 procent (lika med den genomsnittliga minskningen i sockertillverkningen) till 83,27 kr per 100 kg.

5 REGLERINGSEKONOMIN

1986 års sockerproduktion ur inhemska betor blev så stor att något importbehov inte torde föreligga under 1986/87. Därmed begränsas också tillförseIn av införselavgifter till sockerregleringsfonden. Detta leder till att fonden kan beräknas visa ett underskott under hösten/vintern 1987/88 om inte medel tillförs på annat sätt. Betodlarna och SSA bör om så erfordras skjuta till medel så att fonden inte visar underskott den 30 juni 1988. Under hösten 1987 när bl a prognos för årets sockerproduktion finns tillgänglig bör överläggningar tas upp med odlare och SSA om storleken på erforderlig fyllnadsinbetalning. Aktuelltt belopp skall fördelas med 60 procent på betodlarna och 40 procent på SSA. OdIarnas belopp dras från betlikviderna för 1987 års skörd.

Parterna har kommande år rätt - att med beaktande av reglerings-
ekonomin - ta upp överläggningar om återbetalningar av tidigare
inbetalda medel. Detta innefattar även den del som återstår att
reglera av den inbetalning som gjordes 1982/83.

6 REGIONALSTÖD

Såväl nämnden som de tre delegationerna anser i princip att stöd
som har tydlig regional karaktär inte bör belasta konsumenterna
av socker eller sockernäringsen utan bör täckas genom budgetmedel.

I sammanhanget aktuella poster är:

Arealbidrag	(via sockerregl.fonden)	ca 3,5 Mkr
Ö-bruksstöd	(" " ")	4,3 Mkr
Fraktbidrag - Norrland	(" " ")	1,2 Mkr
Ö-bruksstöd	(" sockerpriset)	ca 19,5 Mkr

7 JORDBRUKSNÄMNDENS FÖRSLAG TILL PRISREGLERING PÅ SOCKERBETOR OCH SOCKER FÖR REGLERINGSÅRET 1987/88

Jordbruksnämndens förslag till sockerreglering för perioden
1 juli 1987 - 30 juni 1988 kan sammanfattas i följande punkter:

- 1 Sockerbetsarealen för 1987 års odling får uppgå till
51 000 hektar. Odlingen under ö-bruken undantas från
neddragningen i areal. Erforderlig kvotering av od-
lingen bör godkännas av nämnden. Cirka en tredjedel av
odlingen bör kontrollmätas. Mätningen bör bekostas av
näringsen. Prisavdraget vid överodling bör vara
kraftigt.
- 2 Grundpriset på sockerbetor, som avser 16 procent
sockerhalt, föreslås år 1987 bli 29,89 kr per 100 kg.
Det innebär en prissänkning med 2,7 procent.

- 3 Till de odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga föreslås utgå ett oförändrat arealbidrag om 200 kr per hektar kontrakterad areal. Till odlare på Öland föreslås arealbidraget bli oförändrat 400 kr per hektar och till odlare på Gotland oförändrat 500 kr per hektar. I de fall arealen vid arealkontrollen befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen. Bidraget bör finansieras med medel ur sockerregleringsfonden.
- 4 SSA:s nettopris (genomsnittligt nettopris efter avdrag för årsbonus och kvantitetsrabatter) för baskvaliteten i sortimentet, strösocker K5 i säck om 50 kg, föreslås vid oljepriset 1 622 kr/m³ vara 456,90 kr per 100 kg. Detta innebär en prissänkning med 0,3 procent. Priset justeras när oljepriset har ändrats med ± 160 kr/m³.
- 5 Gränsskyddet för socker bör utgå enligt de grunder som hittills gällt. Detta innebär att en införselavgift tas ut för importerade kvantiteter under perioder då världsmarknadspriset understiger det fastställda avräkningspriset på socker ur svenska betor. De uppburna medlen bör - liksom hittills - tillföras sockerregleringsfonden. Som världsmarknadspris på färdigt socker bör därvid gälla Parisbörsens spot-notering för vitsocker. Denna notering bör ökas med kostnader för frakt m m till svensk hamn samt korrigeras för kvalitetskillnad mellan den svenska baskvaliteten och den kvalitet Parisnoteringen avser. Fraktkostnadens och kvalitetskorrektionens storlek bör fastställas av jordbruksnämnden. Som mått på världsmarknadspriset på råsocker bör gälla den nominella Londonnoteringen på råsocker. Båda noteringarna skall omräknas till svensk valuta enligt den säljkurs som gäller noteringsdagen.

Införelavgiften för färdigt socker bör utgöra skillnaden mellan SSA:s nettopris enligt punkt 4 och världsmarknadspriset på färdigt socker, mätt på nyss angivet sätt.

Införelavgiften för råsocker föreslås anpassas så att svensk raffineringsindustri, som köper in råsocker till gällande Londonnotering och säljer den raffinerade varan till SSA:s nettopris enligt punkt 4, erhåller en ersättning för raffineringen som inkl ersättning för säckkostnader och viss utfrakt samt lagringsbidrag uppgår till 83,27 kr per 100 kg raffinad. Raffineringen bör härvid förutsättas medföra ett svinn om 8 procent.

Införelavgiften för sirap, sockerlösningar och sockerkulör bör liksom hittills motsvara avgiften för färdigt socker, varvid hänsyn tas till produktens torrsbstanshalt.

Införelavgifterna bör förutom vid svenska prisändringar i princip justeras en gång varje månad för ändringar i de internationella priserna samt dessutom vid större variationer i de utländska priserna.

6 Vid behov bör jordbruksnämnden få ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. Därvid kommer det inhemska partipriset att höjas med ett belopp som motsvarar försäljningsavgiften. De insamlade medlen bör användas för att subventionera sockerimport när världsmarknadspriset är högre än det svenska.

7 Sockerregleringsfonden föreslås få användas för fraktsubventionering till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län med 1,2 Mkr.

Ur fonden bör dessutom tas dels arealbidraget till de odlare som i enlighet med punkt 3 ovan levererar betor till öbruken till en beräknad kostnad av ca 3,5 Mkr, dels den ersättning om 4,3 Mkr som skall utgå för SSA:s merkostnader för driften vid dessa bruk.

Till kollektiva åtgärder inom biodlingen bör tas 0,5 Mkr ur fonden.

Till yrkesmässig biodling (odlingar omfattande minst 15 bisamhällen) bör av fondens medel återföras ett belopp som motsvarar odlingens sockerförbrukning och den skillnad i pris mellan Sverige och världsmarknaden som föreligger under den tid sockret kan beräknas bli förbrukat. (Motsvarar vid rådande prisförhållanden 1,5 - 2,0 Mkr).

Vidare bör regleringsföreningen Svensk Sockerhandels administrationskostnader täckas ur fonden.

Fondmedlen används också till vissa kostnader inom prisutjämnningen för varor innehållande socker (fr o m 1987/88 även för prisutjämnning vid tillverkning av dextran). Vid tillverkning av vissa produkter såsom farmaceutiska halvfabrikat för export återbetalas införelavgiften för förbrukat socker. I en situation med ingen eller ringa sockerimport bör i stället exportbidrag ur sockerregleringsfonden lämnas för sådana produkter.

- 8 Föreslagna prisändringar skall i princip gälla fr o m den 1 juli 1987. Erfarenheten har visat att kännedom om prishöjningar resulterar i forcerade inköp under tiden närmast före höjningen och motsvarande stark nedgång i inköpen under tiden närmast därefter. Jordbruksnämnden bör därför bemyndigas att medge att prisändringarna fördelas i tiden på ett sådant sätt att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Systemet

bör utformas så att varken SSA eller dess kunder kalkylmässigt gör någon vinst eller förlust.

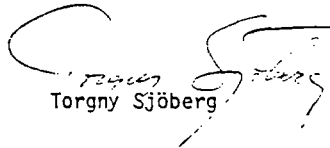
Prop. 1986/87:146

8 BESLUTSMENING

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Arvidsson, Brangmo, Ekberg och Fringel efter fördragning av avdelningschefen Sjöberg i närvaro av avdelningschefen Öjeheim. I beredningen har dessutom deltagit byråchefen Sandqvist och byrådirektören Karlsson. Ledamöterna Arvidsson och Fringel reserverade sig angående betodlarnas ersättning och har i övrigt avgivit ett särskilt yttrande (bilaga 4).

Ingvar Lindström

Torgny Sjöberg

Bilagor

- Bilaga 1 Sockerregleringen 1987/88, pärm
- Bilaga 2 Reservation från SBC
- Bilaga 3 Reservation från SSA
- Bilaga 4 Reservation och särskilt yttrande från ledamöterna Arvidsson och Fringel

Vegetabiliebyrån

Datum

Dnr

1986-12-10

SOCKERREGLERINGEN 1987/88

InnehållBakgrund

- 1 Förhandlingsuppdraget
- 2 Jämförelse mellan EG:s priser och de svenska priserna
- 3 Skörden av sockerbetar samt produktion och förbrukning av socker
- 4 Arealbidragen (sockerbetsodlingens omfattning inom Mörbylånga och Roma sockerbruks tillförseleområde)
- 5 Frågor att behandla vid överläggningarna med betodlarna
- 6 Sockerbetsodlingens lönsamhet i förhållande till andra grödor
- 7 Utvecklingen av produktionsmedelprisindex för sockerbetsodlingen under perioden oktober 1985 - oktober 1986
- 8 Kostnadskompensation och inkomstföljsamhet att tillföras betodlarna under perioden 1/7 1987 - 30/6 1988
- 9 Sockerbetsodlingens andel i finansieringen av överskottsarealen.

Gemensamma frågor för betodlarna och bolaget

- 10 Normskörden och dess användning
- 11 - Regleringsekonomin
- Skrivelse från Sverige Biodlares Riksförbund ang stöd till biodlingen via förbrukningen av socker
- Bakgrundsmaterial om biodlingen

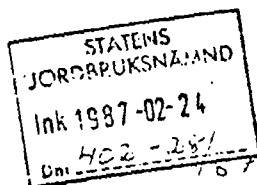
-
- 12 Overheadbilder för socker

- 13 Principer för SSA:s kostnadskompensation inom ramen för sockerregleringsavtalet
- 14 Frågor att behandla vid överläggningarna med sockerbolaget
- 15 Kompensation för kapitalkostnader inom sockerregleringen
- 16 SSA:s fodertillverkning
- 17 Analys av SSA:s ekonomiska situation
- 18 Sockerbolagets kostnadsutveckling för reglerad verksamhet, beräkning inför 1987/88 (exkl energikostnadsberäkning)
- 19 Beräkning av sockerbolagets kompensation för ökade kostnader för eldningsolja och gas
- 20 Raffineringsersättning för importerat råsocker
- 21 Beräkningar över ersättning för merkostnader för ö-bruken

1987-03-23

SBC

Sveriges Betodlars Centralförening
Betodlarnas Service AB

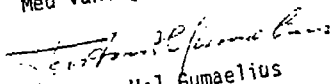
THG/EO

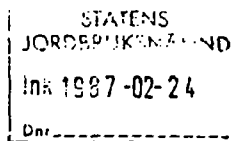
TS
PGÖ
ES
BK

Statens jordbruksnämnd
Generaldirektör Ingvar Lindström
551 82 JÖNKÖPING

Härmed översändes SBC:s reservation avseende förslag till ny socker-
reglering. Vi önskar att reservationen bifogas JN:s skrivelse till
regeringen.

Med vänlig hälsning

Torsten H:1 Gumaelius

Reservation

I jordbruksnämndens förslag till prisreglering på sockerbetor för tiden 1 juli 1987 - 30 juni 1988 reserverar sig SBC mot beräkningen av det s.k. produktivitetsavdraget som föreslås till 20 Mkr.

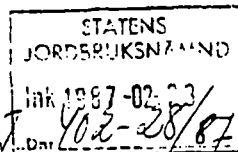
Nämndens motiveringar för avdraget är en fortsatt övergång från solo-hackning till färdigt bestånd, att förbrukningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel minskar inom sockerbetsodlingen och att dess lönsamhet relativt andra grödor har förstärkts mellan 1985 och 1986.

SBC kan inte finna annat än att en beräkning med beaktande av nämnda faktorer och på basis av gemensamt framtaget förhandlingsunderlag resulterar i ett avdragsbelopp om 11 Mkr, vilket skulle ge ett betpris i närheten av 1985 års nivå. Jämförelsen har då gjorts med det preliminära priset på höstvetete i likhet med tidigare år. Täckningsbidraget för sockerbetor har därvid minskats i samma grad som för höstvetete. Att som konsumentdelegationen relatera till det definitiva spannmålspriset bryter mot praxis och är knappast relevant, eftersom det sänkta vetepriset beror på brist i spannmålens regleringskassa och helt saknar samband med produktivitetsutvecklingen inom betodlingar. SBC finner sålunda att motiv ej föreligger för det ytterligare produktivitetsavdrag om 9 Mkr som jordbruksnämnden föreslår.

I övriga delar tillstyrker SBC prisregleringsförslaget.

Slutligen vill SBC i motsats till jordbruksnämndens och konsumentdelegationens uppfattning framhålla värdet av hittills gällande förhandlingsordning. Sockerbetsodlingen är en del av svensk sockernäring, vilken begränsas i enlighet med riksdagens beslut ifråga om omfattning och lönsamhet i mycket högre grad än någon annan svensk livsmedelsproduktion. Därför anser SBC att nuvarande förhandlingsordning bör bibehållas.

SVERIGES BETODLARES CENTRALFÖRENING

Referens
SW/WnDatum
1987-02-19GD
PGÖ
TS
ES
BKStatens Jordbruksnämnd
Vegetabiliebyrån
537 82 JÖNKÖPING

209-111/87

Sockerregleringen 1987/88

Vi har mottagit Ert brev av 1987-02-16 med bilagt utkast till slutbud avseende sockerregleringen 1987/88 och har följande synpunkter därpå.

Vi kan inte godta det avdrag på 13 Mkr som föreslås göras från vår beräknade kostnads-kompensation, och för vilket något beräkningsunderlag inte redovisas. Vår syn på produktivitetsavdraget - som bl.a. sammanhänger med bruksstrukturfrågan - har vi vid flera tillfällen framfört under förhandlingarnas gång och den skall inte i sin helhet upprepas. Här vill vi nu bara peka på två saker: dels det bisarra i tanken att applicera produktivitetstal från arbetsåtgångssidan även på övriga kostnadslag i kalkylen, dels det egentligen självklara att produktivitetsförbättringar (och nu i bred bemärkelse) som regel vinnes genom insats av kostnader för t.ex. utvecklingsarbete, inköp av effektivare maskiner, mer kontrollåtgärder och liknande. Ett enögt tittande på "tekniska" produktivitetstal ger därför ofta en felaktig bild av vilka nettokostnadsminskningar som kan ha uppnåtts.

Vi kan som produktivitetsavdrag acceptera den i förhandlingsunderlaget angivna, från skördevariationer rensade, 10-årssiffran, 1,59 %, applicerad på arbetarlönsumman. Detta skulle ge ett belopp på 2,4 Mkr.

Beträffande vad som säges i stycke 5 Regleringsekonomien vill vi erinra om att vi begärt att av parterna inbetalda medel skall löpa med ränta så länge de disponeras av fonden.

Beträffande stödet till den yrkesmässiga biodlingen anser vi fortfarande att den frågan bör lösas genom tull på dumpad honungsimport och inte genom bidrag från sockerregleringsfonden.

Av ovannämnda skäl kan vi - för vår del - inte tillstyrka förslaget till 1987/88 års sockerreglering.

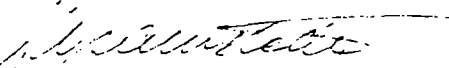
Vi vill gärna också kommentera en fråga som endast indirekt berör oss. I utkastets inledning, sista stycket, nämnes den även vid förhandlingarna framförda åsikten att överläggningarna vad gäller sockerbetsodlingen bör ingå i de allmänna jordbruksöverläggningarna. För Sockerbolaget skulle detta antagligen innebära en betydande nackdel.

Statens Jordbruksnämnd, Vegetabiliebyrån

Så många frågor är gemensamma för odlingen och produktionen av socker: arealens storlek, disposition och fördelning, betprissystemets konstruktion och funktion, allmänna frågor som rör sockernäringen som sådan (fonden t.ex.) osv. Vi bedömer därför - från vår utgångspunkt - att det smidigaste och effektivaste även för framtiden vore om överläggningarna bedrivs "gemensamt" i ungefär samma former som nu.

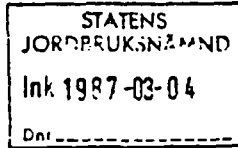
Med vänlig hälsning

SOCKERBOLAGET AB

S Wramstedt
Verkst. direktör

1987-03-02

RESERVATION AV ESKIL ARVIDSSON OCH VIGGO FRINGEL

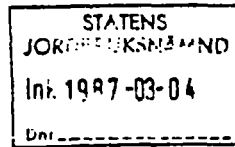
Vi kan inte biträda jordbruksnämndens förslag till prisreglering på sockerbeter för 1987/88, av skäl som vi redovisar i det följande.

Sockerbetsodlarna accepterade ett avdragsbelopp om 11 Mkr för produktivitet utvecklingen, lönsamhetsrelationer till andra grödor etc. Vi kan utifrån det material som redovisats inte finna några motiv för ett högre avdragsbelopp. Ett avdrag om 11 Mkr innebär att täckningsbidraget för sockerbeter utvecklas på samma sätt som för höstveten utifrån de preliminära spannmålspriserna. Vi tillstyrker därför sockerbetsodlarnas förslag ifråga om produktivitetsavdrag.

De definitiva inlösenpriserna för 1986 års spannmåls-skörd sänktes till följd av mycket låga världsmarknadspriser på spannmål. Rent principiellt kan man se denna åtgärd som en tillfällig korrigerande av spannmålspriserna. Vi kan sålunda inte acceptera att sänkta spannmålspriser till följd av låga världsmarknadspriser skall leda till ett försämrat odlarpris på sockerbeter. Däremot anser vi det rimligt att även sockerbetsodlingen borde ta ett ansvar för över-skottsarealens kostnader. Vi har föreslagit att sockerbetsodlingen för 1987/88 borde bidra härför med 5 Mkr.

Eskil Arvidsson och Viggo Fringel

1987-03-02

Prop. 1986/87: 146

SÄRSKILT YTTRANDE AV ESKIL ARVIDSSON OCH VIGGO FRINGEL

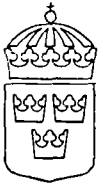
Produktivitetssavdrag SSA

Vad gäller kostnadskompensationen till SSA anser vi att det avdrag för produktivetsförbättringar som jordbruksnämndens majoritet föreslår är godtyckligt valt. Vid fastställandet av ett produktivetsavdrag bör beaktas de förhållanden som gäller för industrin ifråga. Enligt jordbruksnämndens förslag bör arealen minska med 300 ha, dvs förslaget innebär oförändrade volymer vid normalskörd. Vidare skall enligt förhandlingsuppdraget driften vid samtliga nu existerande sockerbruk upprätthållas. Med dessa utgångspunkter och utifrån det förhandlingsmaterial som i övrigt redovisats bedömer vi att 2 proc kan vara ett rimligt arbetsproduktivetskrav. Detta innebär ett avdragsbelopp om ca 3 Mkr.

Förhandlingsordningen

Enligt vår uppfattning är det naturligt att förhandlingarna om priserna på sockerbeter och socker sker separat. Flera frågor är speciella för denna näring och bör behandlas gemensamt mellan odlarna och sockerindustrin. Detta gäller t ex frågor kring odlingens omfattning och regleringsekonomin. Vi kan inte se att det finns några starka skäl för den föreslagna ändringen av förhandlingarna. Dessa bör enligt vår uppfattning även i fortsättningen ske separat för sockernäringen.

Eskil Arvidsson V. Viggo Fringel

JORDBRUKS-
DEPARTEMENTET

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR JORDBRUKET I NORRA SVERIGE

I samband med beslutet om reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. våren 1986 begärde riksdagen att regeringen utarbetar ett åtgärdsprogram för det norrländska jordbruket. Regeringen har i budgetpropositionen 1987 aviserat att ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket kommer att redovisas under våren 1987.

Föreliggande förslag till åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige har utarbetats inom regeringskansliet.

Under arbetets gång har synpunkter överlämnats från berörda regionala myndigheter. Vidare har synpunkter inhämtats från företrädare för jordbruksnäringen.

Förord	
Inledning	
1 Bakgrund	
2 Jordbrukets omfattning och inriktning i norra Sverige	
2.1 Sysselsättning i jordbruket och livsmedelsindustrin	
2.2 Akerareal och brukningsenheter	
2.3 Arbetsbehov och driftsinriktning	
2.4 Produktion	
2.4.1 Mjolkproduktion	
2.4.2 Växtodling	
2.5 Investeringar	
2.5.1 Byggnader	
2.5.2 Markanläggningar	
2.6 Inkomst och lönsamhetsförhållanden	
3 Nuvarande utformning och omfattning av stödet till jordbruket i norra Sverige	
3.1 Prisstöd	
3.2 Regionalt rationaliseringsstöd	
3.3 Stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag	
3.4 Stödformer inom ramen för jordbruksprisregleringen av betydelse för jordbruket i norra Sverige	
3.4.1 Räntestöd	
3.4.2 Etableringsstöd	
3.4.3 Kostnadskompensation	
3.5 Regionalpolitiskt stöd	
3.6 Arbetsmarknadspolitiska stödformer	
3.7 Övrigt	
4 Tidigare översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige	
4.1 Kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige samt 1983 års livsmedelskommitté	
4.2 Lantbruksstyrelsens arbetsgrupp för översyn av vissa stödformer på jordbrukets område	
5 Överväganden och förslag	
5.1 Allmänna utgångspunkter	
5.2 Prisstöd	
5.3 Investeringsstöd	
5.3.1 Allmänt	
5.3.2 Stöd till ekonomibygnader	
5.3.3 Markanläggningar	
5.3.4 Samordning av glesbygdssstöd och regionalt rationaliseringsstöd	
5.4 Stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag	
5.5 Nyetablering	
5.6 Utvecklingsprojekt	
5.7 Forsknings- och försöksverksamhet	
5.8 Rådgivning och fortbildning	
5.9 Övriga åtgärdsförslag	
5.10 Medelsbehov	
5.11 Genomförande	

Jordbruket i Norrland föreslås få 100 milj. kr. i extra stöd

Detta program har till syfte att stärka och utveckla det speciella stöd som samhället ger till jordbruket i norra Sverige.

Under en period av tre år, föreslås nu att Norrlandsjordbruket – utöver det stöd på ca 600 milj. kr. om året (varav drygt 500 milj. kr. är prisstöd) som redan i dag utgår – skall få ytterligare 100 milj. kr. i extra stöd.

Bakgrunden till förslagen är att jordbruket i norra Sverige arbetar under speciella förhållanden, samtidigt som jordbruket har en stor betydelse för sysselsättning, service, miljö och försvarsberedskap i Norrland.

Det är framför allt de naturliga förutsättningarna för växtodling som är sämre i norra Sverige, varför avkastningen inom växtodlingen också är betydligt lägre i Norrland än i övriga landet.

När det däremot gäller mjölkproduktionen, hävdar sig Norrlandsjordbruket mycket väl, och har i dag en avkastning som är lika god som i mellersta och södra Sverige.

De olika delförslagen i åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige presenteras utförligt i den följande texten, men kan mycket kort sammanfattas enligt följande:

Sysselsättningen sätts i centrum

Programmet ger uttryck för en delvis ny syn på jordbrukspolitiken och dess möjligheter. Det är en politik som bygger på en helhetssyn, och där sysselsättningen går före traditionella krav på ökad storleksrationalisering.

Denna helhetssyn innebär bl. a. att konkreta förslag presenteras i syfte att få samhällets olika delar att samverka och samarbeta på ett bättre sätt än tidigare. Programmet föreslår en ökad samordning av jordbruksstöd, glesbygdsstöd och arbetsmarknadsstöd.

Bygga upp kombinerade företag där jordbruket ingår som en del

Många jordbruk i norra Sverige kan i dag inte försörja en familj eller en ensam brukare. Däremot är det så att om jordbruket kombineras med annat arbete, kan det bli tillräckligt för en tryggad sysselsättning, och därmed ytterst för många bygders framtid.

I programmet föreslås därför en rad insatser från samhällets sida med syfte att stödja och uppmuntra uppbyggnaden av s. k. kombinerade företag där jordbruket ingår som en del.

Några exempel på arbete som förutom jord- och skogsbruk kan ingå i sådana kombinationsföretag, är småindustri, hantverk, turism, trädgårdsodling, uppfödning av pälsdjur och vattenbruk.

Ta vara på de möjligheter forskning och utbildning ger

I programmet för norrlandsjordbruket ingår forskningen och utbildningen som naturliga och viktiga delar.

I programmet föreslås att forskningen på ett delvis nytt sätt ska ställas till sysselsättningens och miljöns tjänst. De fördelar som norrlandsjordbruket har – t. ex. ljuset på sommaren och den låga användningen av kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel – skall tas till vara och utvecklas.

Jordbrukarna skall få bättre möjligheter till adekvat utbildning. Då inte bara i norrlandsjordbruksfrågor, utan även inom de andra områden som behövs vid utvecklandet av kombinationsföretag.

Utveckla jordbruket och hjälpa enskilda jordbrukare

En viktig del i programmet är förslag på nya satsningar och investeringar inom jordbruket, med syfte att värna dagens produktion. För att förbättra de grundläggande förutsättningarna för jordbruket, föreslås ytterligare insatser på t. ex. markavvattning samt hjälp till enskilda jordbrukare med stora skulder.

Sammanfattning i siffror

Programmet innebär som nämnts att statens nuvarande stöd till norrlandsjordbruket på omkring 600 milj. kr. per år, utökas med ytterligare 100 milj. kr. under en tre-årsperiod, med följande uppskattade fördelning:

- Stöd till ersättningsinvesteringar inom jordbruket och kombinationsföretag, 54 milj. kr.
- Stöd till utveckling av kombinationsföretag, 27 milj. kr.
- Ökad utbildning och rådgivning, 15 milj. kr.
- Ökad forskning, 4 milj. kr.

I Bakgrund

Riksdagens beslut från år 1985 om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85:166, JoU 33, rskr. 393) innebär bl. a. att jordbrukspolitiken skall ta särskild hänsyn till de speciella förhållandena i norra Sverige.

Det finns flera skäl för en geografiskt väl differentierad jordbruksproduktion av i stort sett oförändrad storlek i norra Sverige. Med hänsyn bl. a. till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service och miljö men även från försörjningsberedskapssynpunkt är det angeläget att behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd till näringen i denna del av landet. Däremot är det inte möjligt att för närvarande ha som mål att ytterligare öka jordbruksproduktionen i norra Sverige. Det är inte heller enligt riksdagsbeslutet möjligt att med hänsyn till bl. a. den fortsatta rationalisering som sker i jordbruket, garantera att en viss resursmängd behålls inom jordbruket i detta område.

I samband med beslut om reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. våren 1986 begärde riksdagen att regeringen utarbetar ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket (JoU 1985/86:24, rskr. 344).

I sitt betänkande anför jordbruksutskottet att en helhetssyn bör anläggas på Norrlandsproblematiken. Bl. a. bör enligt utskottet uppmärksammas möjligheterna till ökad samordning mellan å ena sidan de jordbrukspoli-

tiska stödformerna och å andra sidan de regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna. Hänsyn bör tas till hela livsmedelssektorns betydelse från beredskapssynpunkt och som underlag för sysselsättning m. m. Möjligheter till kombinationssysselsättning med jordbruk och/eller skogsbruk som bas bör övervägas. Frågor om produktionsinriktning och alternativa produkter bör prövas mot bakgrund av bl. a. de klimatologiska betingelserna.

Ett antal skrivelser har inkommit till regeringen med förslag till åtgärder rörande jordbruket i norra Sverige.

Regeringen har i budgetpropositionen 1987 (1986/87: 100 bil. 11) aviserat att ett åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige kommer att redovisas under våren 1987.

2 Jordbrukets omfattning och utveckling i norra Sverige

2.1 Sysselsättning i jordbruket och livsmedelsindustrin

Uppgifter om andelen förvärvsarbetande inom jordbruket och livsmedelsindustrin redovisas från statistiska centralbyråns (SCB) folk- och bostadsräkning. Sådana räkningar genomförs vart femte år. Uppgifter finns tillgängliga från den undersökning som genomfördes år 1980 (se bl. a. tab. 14.1 sid. 379 % livsmedelskommitténs betänkande (SOU 1984:86) där uppgifter för norra Sverige finns redovisade.) Uppgifter från räkningen år 1985 förväntas föreligga under våren 1987.

2.2 Åkerareal och brukningsenheter

Jordbruket har under flera decennier varit föremål för en omfattande rationaliseringsverksamhet. Utvecklingen har bl. a. inneburit att åkerarealen och framför allt antalet brukningsenheter minskat. I tabell 1. redovisas hur åkerarealen har utvecklats i norra Sverige under 1980-talet samt utvecklingen i hela riket.

Tabell 1. Areal åker, ha, år 1980, 1983 och 1986 vid brukningsenheter med mer än 2 ha åker samt relativ utveckling 1980–1986

Län	1980	1983	1986	Relativ utveckling 1980–1986 1980=100
Värmlands	124 704	125 234	122 762	98,5
Kopparbergs	66 880	67 091	65 660	98,2
Gävleborgs	78 975	79 372	77 947	98,7
Västernorrlands	63 261	63 069	62 243	98,4
Jämtlands	46 444	47 174	46 086	99,2
Västerbottens	90 178	88 954	86 127	95,5
Norrbottnens	46 313	46 728	45 515	98,3
Norra Sverige	516 622	517 622	506 340	98,0
Hela riket	2 951 422	2 940 660	2 907 706	98,5

Källa: SCB, Lantbrukets företagsregister

Av tabell 1 framgår att arealen åker har minskat i något snabbare takt i norra Sverige jämfört med riket i övrigt mellan åren 1980 och 1986. Minskningen har varit särskilt stor i Västerbottens län.

Vid bedömning av takten i åkernedläggningen bör hänsyn tas till att i norra Sverige redovisas en avsevärt högre andel av åkermarken som obrukad än i övriga delar av landet. Så till exempel uppgår andelen obrukad åker år 1986 i övre Norrland till 4,6% av den totalt redovisade åkerarealen medan den i riket som helhet uppgår till 1,3%. Nedläggning av åkermark är en successiv process där arealer som redovisas som obrukade under några år i själva verket kommer att läggas ned. Detta gäller särskilt i norra Sverige. Det är därför sannolikt att nedläggningen av åkermark sker i en snabbare takt i norra Sverige än vad som framgår av tabell 1. Ökningen av åkerarealen i vissa län mellan åren 1980 och 1983 förklaras av att det under år 1981 genomfördes en lantbruksräkning som innebär en noggrannare genomgång av företagen vad gäller åkerarealen än vad som sker vid den ordinarie uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret.

I tabell 2. redovisas förändringen av antalet jordbruksföretag under 1980-talet i norra Sverige och i hela riket.

Tabell 2. Antal företag med mer än 2 ha åker år 1980, 1983 och 1986 samt relativ utveckling 1980–1986

Län	1980	1983	1986	Relativ utveckling 1980–1986 1980=100
Värmlands	6 218	6 052	5 632	90,6
Kopparbergs	3 772	3 645	3 353	88,9
Gävleborgs	4 431	4 326	4 057	91,6
Västernorrlands	4 568	4 521	4 161	91,1
Jämtlands	3 490	3 493	3 278	93,9
Västerbottens	5 968	5 669	5 184	86,9
Norrbottnens	2 786	2 791	2 616	93,9
Norra Sverige	31 233	30 497	28 281	90,6
Hela riket	117 882	113 888	106 279	90,2

Källa: SCB. Lantbrukets företagsregister

Av tabell 2 framgår att antalet företag i norra Sverige har minskat från ca 31 200 år 1980 till ca 28 300 år 1986 eller med totalt närmare 3 000. För hela norra Sverige har minskningen skett i ungefär samma takt som i hela riket. Vid en jämförelse mellan norra Sverige och hela riket bör dock hänsyn tas till att strukturomvandlingen i dessa delar av landet sker på ett annat sätt än i övriga delar av riket. I norra Sverige innebär en företagsnedläggelse i många fall även att åkermarken tas ur produktion. I övriga delar av landet tillförs arealen i allmänhet en annan brukningsenhet. Den faktiska minskningen av jordbruksföretag i norra Sverige kan vara större än vad som framgår av tabell 2 genom att företaget kan ha registrerats som jordbruksföretag även om jordbruksdriften lagts ned.

Av en jämförelse mellan länen i norra Sverige framgår att minskningen av antalet företag varit särskilt stor i Västerbottens län.

2.3 Arbetsbehov och driftsinriktning

Prop. 1986/87:146

Från lantbruksregistret publiceras uppgifter om jordbruksföretagens standardiserade arbetsbehov och huvudsakliga driftsinriktning. Med standardiserat arbetsbehov avses ett beräknat arbetsbehov med utgångspunkt från normalt över arbetsåtgång inom olika produktionsgrenar.

I tabell 3 redovisas antalet jordbruksföretag i norra Sverige år 1984 fördelade efter beräknat arbetsbehov.

Tabell 3. Antal företag med mer än 2 ha åker år 1984 fördelade efter arbetsbehov i jordbruket

Län	Arbetsbehov, standardtimmar				Samtliga
	-800	800-1 600	1 600-3 200	3 200-	
Värmlands	4 130	740	754	329	5 953
Kopparbergs	2 329	446	577	247	3 599
Gävleborgs	2 691	523	847	241	4 302
Västernorrlands	2 933	621	725	173	4 452
Jämtlands	2 190	453	626	166	2 435
Västerbottens	3 411	780	1 015	332	5 538
Norrbottnens	1 772	286	468	260	2 786
Samtliga	19 456	3 849	5 012	1 748	30 065

Källa: SCB, Lantbrukets företagsregister

Av tabell 3 framgår att det i norra Sverige år 1984 fanns drygt 30 000 företag. Huvuddelen av dessa eller ca 65 %, hade en driftsinriktning med ett beräknat arbetsbehov på högst 800 timmar per år. Dessa företag är mycket små och kan endast i begränsad omfattning bidra till familjens försörjning. Även företag med ett beräknat arbetsbehov på 800-1600 timmar per år är i de flesta fall att betrakta som deltidslantbruk. Inkomster från annat håll, låga kapitalkostnader, uppskjutet underhåll m. m. kan göra det möjligt framför allt för äldre brukare att leva på denna typ av företag. Som exempel på företag, som redovisas i gruppen med ett arbetsbehov på 800-1600 timmar per år kan nämnas att 10 ha åker och 5 mjölkkor med rekryteringsdjur ger ett beräknat arbetsbehov på ca 1000 timmar per år.

I tabell 4 redovisas antalet jordbruksföretag år 1984 fördelade efter driftsinriktning.

Tabell 4. Antalet företag med mer än 2 ha åker år 1984 fördelade efter driftsinriktning, procent

Län	Driftsinriktning				Samtliga antal
	Växtodling	Husdjurskötsel	Blandad driftsinriktning	Ej klassific. småbruk	
Värmlands	15	27	7	51	5 953
Kopparbergs	11	35	7	57	3 599
Gävleborgs	10	39	6	45	4 302
Västernorrlands	5	42	4	49	4 452
Jämtlands	5	44	3	48	3 435
Västerbottens	5	46	5	44	5 532
Norrbottnens	10	38	3	49	2 786

Källa: SCB, Lantbrukets företagsregister

Klassificering efter driftsriktning är gjord med utgångspunkt från driftsgrenarnas relativa storlek vid respektive företag. Till gruppen ej klassificerade småbruk har förts företag med ett beräknat arbetsbehov i jordbruket som understiger 400 timmar per år.

Av tabell 4 framgår att närmare hälften av alla företag är klassificerade som småbruk. Vidare framgår att husdjurskötsel som i norra Sverige i huvudsak innebär mjölkproduktion, är den dominerande produktionsformen.

SCB:s typklassificeringssystem ger också en möjlighet att belysa skogsbruket och dess betydelse för jordbruksföretagen. För alla företag beräknas standardiserat arbetsbehov i skogsbruket enligt samma principer som för växtodling och husdjurskötsel. Detta arbetsbehov är ett mått på omfattningen av företagets skogsbruk.

Ett mått på skogsbrukets relativa betydelse vid företaget, dvs. av det totala arbetsbehovets fördelning mellan skogs- och jordbruk, ges av en speciell skogsbrukskod enligt följande sammanställning.

Klass	Benämning	Definition
A	Jordbruk, inget eller obetydligt skogsbruk	Arbetsbehovet i skogsbruket mindre än 33% av det totala arbetsbehovet och mindre än 100 timmar
B	Jordbruk, kompletterande skogsbruk	Arbetsbehovet i skogsbruket är mindre än 33% av det totala arbetsbehovet och minst 100 timmar
C	Jord- och skogsbruk, kombinerat	Arbetsbehovet i skogsbruket mellan 33% och 67% av det totala arbetsbehovet
D	Skogsbruk, kompletterande jordbruk	Arbetsbehovet i skogsbruket är större än 67% av det totala arbetsbehovet och mindre än 1 000 timmar
E	Stort skogsbruk, kompletterande jordbruk	Arbetsbehovet i skogsbruket större än 67% av det totala arbetsbehovet och minst 1 000 timmar

I tabell 5 redovisas skogsbrukets relativa betydelse i riksområden.

Tabell 5. Andel företag efter skogsbrukets relativa betydelse i riksområden år 1984, procent

	RO I	RO II	RO III	Hela riket
Skogsbruk klass A	65	35	24	45
Skogsbruk klass B	26	35	31	31
Skogsbruk klass C	8	5	33	19
Skogsbruk klass D	1	4	8	4
Skogsbruk klass E	—	1	4	1
Antal företag	48 031	44 480	21 310	113 821

Källa: SCB, Lantbrukets företagsregister

RO I = Södra och mellersta Sveriges slättbygder

RO II = Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

RO III = Norra Sverige

Av tabell 5 framgår att andelen företag med skogsbruk är högre i norra Sverige än i övriga delar av landet.

2.4.1 Mjolkproduktion

Den viktigaste animalieproduktionsformen i norra Sverige är mjolkproduktion. Huvuddelen av intäkterna från jordbruket i norra Sverige kommer även från mjolkproduktionen. Förändringar i mjolkproduktionens omfattning kan därför sägas indikera förändringar i jordbrukets utveckling i norra Sverige. I tabell 6 redovisas förändringar av antalet mjolkkor i norra Sverige under 1980-talet.

Tabell 6. Antal mjolkkor vid företag med mer än 2 ha åker år 1980, 1983 och 1986 samt relativ utveckling 1980-1986

Län	1980	1983	1986	Relativ utveckling 1980-1986 1980=100
Värmlands	22 334	21 877	19 649	88,0
Kopparbergs	17 918	17 970	16 234	90,6
Gävleborgs	19 819	20 494	19 245	97,1
Västernorrlands	18 678	18 499	16 309	87,3
Jämtlands	17 124	16 526	15 081	88,1
Västerbottens	26 849	25 815	23 201	86,4
Norrbottens	15 298	15 450	13 866	90,6
Norra Sverige	138 020	136 631	123 585	89,5
Hela riket	655 738	660 791	599 985	91,5

Källa: SCB, Lantbrukets företagsregister

Norra Sverige har drygt 20% av det totala antalet mjolkkor i landet, vilket i stort sett motsvarar norra Sveriges andel av landets folkmängd. Av tabell 6 framgår att antalet mjolkkor under 1980-talet minskat i snabbare takt i norra Sverige än inom övriga delar av landet. Det gäller särskilt Värmlands, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län.

Mjolkproduktionens utveckling avspeglas även i mejeriföretagens mjölkinvägning.

Fram till år 1984 ökade produktionen på ett i stort sett likartat sätt i hela Sverige. Efter år 1984 har produktionen minskat som en följd av de åtgärder för produktionsanpassning som vidtagits, bl. a. det s. k. tvåpris-systemet. I tabell 7 redovisas mjölkinvägningen vid mejeriföretagen i norra Sverige och i hela riket de senaste tre åren.

Tabell 7. Mjölkinvägningen åren 1984, 1985 och 1986 företagsvis i norra Sverige samt i hela riket, milj. kg

Förening	1984	1985	1986	Ändr. 1984-1986, %
Värmlandsmejerier	117,5	112,9	109,1	- 7,1
Dalarnas mf	108,9	106,9	100,1	- 8,1
Gefleortens mf	62,6	60,6	57,5	- 8,1
S:a Hälsinglands mf	51,1	49,2	46,4	- 9,2
Nedre Norrlands Producentförening	150,7	147,6	143,2	- 5,0
Ångermanlands mf	67,2	63,7	59,3	-11,8
Norrmejerier	131,1	126,8	124,7	- 4,9
Norrbottens läns Producentförening	85,3	82,1	79,6	- 6,9
Hela riket	3 677,5	3 580,9	3 422,7	- 6,9

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening

Av tabell 7 framgår att minskningen av mjölkinvägningen efter år 1984 vid flertalet mejeriföreningar i norra Sverige har skett i en snabbare takt än i riket i övrigt. Som framgår av tabell 7 är variationen mellan olika företag betydande. Detta kan till viss del förklaras av årsmånsvariationer. I övrigt kan skillnaden förklaras av strukturella skillnader i mjölkproduktionen med en större andel små företag inom vissa områden. Avgången av mjölkproducenter är betydligt större bland företag med ett mindre antal mjölkkor.

I tabell 8 redovisas förändringen av antalet mjölkleverantörer vid mejeriföretagen i norra Sverige samt i hela riket.

Tabell 8. Antal leverantörer till mejeriföretagen i norra Sverige samt i hela riket år 1984, 1985 och 1986

Förening	1984	1985	1986 dec.	Ändr. 1984-1986, %
Värmlandsmejerier	1 344	1 238	1 073	-20,2
Dalarnas mf	1 150	1 097	979	-14,9
Gefleortens mf	642	603	557	-13,2
S:a Hälsinglands mf	588	557	513	-12,8
Nedre Norrlands Producentförening	2 010	1 924	1 751	-12,9
Ångermanlands mf	1 160	1 073	929	-19,9
Norrmejerier	2 048	1 903	1 652	-19,3
Norrbottens läns Producentförening	937	891	801	-14,5
Hela riket	35 795	33 810	30 872	-13,8

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening

Av tabell 8 framgår att antalet mjölkleverantörer mellan åren 1984 och 1986 har minskat avsevärt snabbare, särskilt vid Värmlandsmejerier, Ångermanlands mejeriförening och Norrmejerier jämfört med utvecklingen i hela riket. Dessa företags upptagningsområden är Värmlands, Västernorrlands och Västerbottens län.

Vad gäller produktivitetsutvecklingen inom mjölkproduktionen kan framhållas att avkastningen per ko i norra Sverige ligger på samma nivå som mjölkornas avkastning i övriga delar av landet.

2.4.2 Växtodling

De naturliga förutsättningarna för växtodling är mindre gynnsamma i norra Sverige än i övriga delar av landet. Vegetationsperioden är exempelvis ca 160 dagar i övre Norrlands inland jämfört med 200–210 dagar i mellersta Sverige. Frost mellan sådd och skörd begränsar antalet odlingsbara grödor och ökar risken för skördeskador.

Korn, slättervall och matpotatis omfattar ca 70 % av den totala åkerarealen i norra Sverige. I tabell 9 redovisas avkastningen för dessa grödor år 1986.

Tabell 9. Avkastningsnivå¹ för korn, slättervall² och matpotatis³ år 1986, kg per ha

Län	Korn	Slättervall	Matpotatis
Värmlands	2 842	4 583	19 911
Kopparbergs	2 825	5 502	20 395
Gävleborgs	2 677	5 341	19 074
Västernorrlands	2 462	4 479	17 831
Jämtlands	2 597	4 904	18 084
Västerbottens	2 370	4 213	18 622
Norrbottnens	2 193	4 326	14 084
Hela riket	3 552	6 191	25 899

Källa: SCB, objektiva skördeuppskattningen

¹ Avkastningsnivån avser normskörd

² Total skörd

³ Obevattnad

Med normskörd avses den skörd som normalt kan förväntas. Den beräknas med ledning av tidigare års uppgifter.

Av tabell 9 framgår att avkastningsnivån inom växtodlingen är avsevärt lägre i norra Sverige än i övriga delar av landet.

I sammanhanget kan även framhållas att avkastningsökningen i växtodlingen är betydligt lägre i norra Sverige än i övriga delar av landet. Så till exempel redovisas i Norrlandskommitténs betänkande Ds Jo 1982:7 att avkastningen för korn i de fyra nordligaste länen ökat med ca 6 % under 1970-talet medan avkastningen i Svealands slättbygder ökat med ca 20 %. Skillnaden kan förklaras bl. a. av allmänt sämre odlingsbetingelser och av sämre torrläggning. Därigenom ökar riskerna för skördeskador. Såväl antalet ersättningar som ersättningsbelopp per 1000 ha åker i skördeskadestyddet är avsevärt högre i norra Sverige än i övriga delar av landet.

2.5 Investeringar

2.5.1 Byggnader

Statistiska centralbyrån (SCB) insamlar årligen statistik över byggnadsverksamheten i jordbruket. Uppgifter finns tillgängliga t. o. m. år 1985. Se tabell 10.

Tabell 10. Antal ny-, till- och ombyggda djurstallar för nötkreatur år 1980, 1983 och 1985

Riksområde	1980	1983	1985
Götaland	518	428	159
Svealand	159	115	60
Norrland	244	131	57
Hela riket	921	594	277

Källa: SCB

Av tabell 10 framgår att bygnadsverksamheten har minskat starkt under hela 1980-talet. Detta kan för de södra och mellersta delarna av landet till stor del förklaras av förbudet mot nybyggnad av djurstallar som gäller fr. o. m. år 1983.

Av regionalpolitiska skäl är norra Sverige i princip undantaget från nybyggnadsförbudet. Trots det har bygnadsverksamheten i Norrland minskat relativt sett mer än i övriga delar av landet.

2.5.2 Markanläggningar

Täckdikningarnas omfattning framgår av lantbruksstyrelsens statistik över projekteringarna. Se tabell 11.

Tabell 11. Täckdikning, projekterad areal, ha

Län	1982/83	1985/86
Värmlands	707	448
Kopparbergs	153	85
Gävleborgs	121	94
Västernorrlands	309	85
Jämtlands	206	90
Västerbottens	605	797
Norbottens	555	446

Källa: Lantbruksstyrelsen

Av tabell 11 framgår att aktiviteten vad gäller täckdikning har tenderat att minska i samtliga län med undantag för Västerbotten under senare år. Möjligheterna att genomföra investeringar i markanläggningar av typ huvudavlopp och täckdikning påverkas förutom av brukningsenheternas storlek även av den arrenderade markens omfattning. Vid små brukningsenheter som drivs extensivt är brukaren ofta inte intresserad av att genomföra investeringar i markanläggningar. Samma sak gäller passiva markägare som arrenderar ut åkern och även arrendatorer som inte gärna vill utföra markanläggningar på arrenderad åker.

Andelen arrenderad åker är i norra Sverige ungefär densamma som i övriga delar av landet – ca 40%. Av den totala åkerarealen finns i norra Sverige 36% vid företag med mindre än 20 ha åker. Motsvarande siffra för övriga delar av landet är 18%.

Den av SCB genomförda deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) omfattar ett slumpmässigt urval av brukningsenheter med mer än 2 ha åker. Från DU redovisas taxerade resultat från jordbruksföretagen. I tabell 12 redovisas bruttointäkter (exkl. ränteinkomster) minus kostnader (exkl. egenavgifter) efter balansändring m. m.

Tabell 12. Taxerade resultat i jord- och skogsbruket åren 1981, 1983 och 1985, medeltal kronor per företag

Område Storleksgrupp	1981		1983		1985		
	kr.	rel.tal	kr.	rel.tal	kr.	rel.tal	
RO I	20,1–30,0	36 099	100	46 489	129	47 760	132
	30,1–50,0	52 395	100	66 622	127	68 028	130
RO II	20,1–30,0	51 259	100	50 050	98	52 545	103
	30,1–50,0	58 467	100	70 757	121	83 076	142
RO III	20,1–30,0	32 682	100	40 827	125	55 684	170
	30,1–50,0	48 863	100	63 590	130	87 426	179

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare

Av tabell 12 framgår att utvecklingen vad gäller taxerat resultat i jord- och skogsbruket är bättre i RO I och RO III än i RO II. Den positiva förändringen i RO III mellan åren 1983 och 1985 kan sannolikt bl. a. förklaras av ökade intäkter från skogsbruket.

Vad gäller jordbruket i norra Sverige bör situationen ha förbättrats under senare delen av år 1986 till följd av den kraftiga uppräknigen av prisstödet per den 1 juli 1986. Vidare bör utvecklingen ha påverkats positivt av den förbättrade balanssituationen inom animalieproduktionen, särskilt mjölkproduktionen. Under år 1986 har dessutom räntenivån sänkts och kostnadsutvecklingen i övrigt stabiliserats.

I tabell 13 redovisas jordbruksföretagens inkomster från jordbruksföretag och från andra förvärvskällor år 1985.

Tabell 13. Taxerade nettointäkter och sammanräknad inkomst år 1985. Medeltal kr. per företag

Område	Jordbruks- fastighet		Tjänst		Övrigt		Sammanräknad inkomst	
	kr.	%	kr.	%	kr.	%	kr.	%
RO I	50 603	40	63 828	50	11 948	10	126 379	100
RO II	31 657	28	70 716	62	12 636	10	115 009	100
RO III	27 771	23	83 670	69	10 509	8	121 950	100

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare

Under rubriken Övrigt i tabell 13 har hänförs inkomster av kapital, annan fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet och annan rörelse.

Av tabell 13 framgår att den genomsnittliga inkomsten av jordbruksfas-tighet per företag är avsevärt lägre i RO II och III jämfört med RO I. Skillnaden i sammanräknad inkomst utjämnas av att inkomst av tjänst är högre särskilt i RO III än i övriga delar av landet.

3 Nuvarande utformning och omfattning av stödet till jordbruket i norra Sverige

3.1 Prisstöd

Prisstöd till jordbruket i norra Sverige lämnas för att täcka produktionskostnadsskillnader mellan produktion i norra Sverige och produktion i mellansverige. Stöd lämnas till produkterna mjölk, kött och fläsk som prisstöd samt till smågris-, get- och potatisproduktion som stöd per moder-sugga, get resp. ha. Prisstödet varierar mellan olika prisstödsområden.

I samband med 1985 års livsmedelspolitiska beslut (prop. 1984/85:166, JoU 33, rskr. 393) höjdes anslaget C 6. Prisstöd till jordbruket i norra Sverige från 330 milj. kr. för budgetåret 1984/85 till 412 milj. kr. för budgetåret 1985/86, dvs. med ca 25%. (I dessa belopp ingick då 10–12 milj. kr. som prisstöd till rennäringen, numera anslaget B 11.).

Riksdagen gjorde ett uttalande till förmån för en årlig justering av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Vid riksdagsbehandlingen kritise-rades beräkningsunderlaget för norrlandsstödet stödnivåer på en rad punkter, vilket föranledde regeringen att ge statens jordbruksnämnd i uppdrag att företa en översyn av beräkningsunderlaget. Jordbruksnämnden föreslog att en delvis reviderad beräkningsmodell i fortsättningen skulle tillämpas vid beräkningen. Den nya modellen visade att stödet till vissa produkter och områden skulle höjas, medan stödet i andra fall enligt beräkningsresultaten skulle sänkas.

Regeringen föreslog riksdagen våren 1986 (prop. 1985/86:166) att prisstödet skulle höjas med närmare 10%. Stödet skulle enligt regeringens förslag uppgå till 410 milj. kr. budgetåret 1986/87 (beräknat utfall för år 1985/86 var 375 milj. kr.).

Riksdagen beslutade att ytterligare 100 milj. kr., dvs. 510 milj. kr. skulle anslås till prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1986/87.

I tabell 14 redovisas pristilläggen på olika produkter och i olika prisstödsområden fr. o. m. den 1 juli 1986.

Tabell 14. Pristillägg på mjölk, kött och fläsk samt prisstöd för smågrisproduktion fr. o. m. den 1 juli 1986

Produkt	Prisstödsområde				
	1	2 a	2 b	3	4
Mjölk, öre per kg	93	74	57	40	19
Kött, öre per kg	810	555	555	335	117
Fläsk, öre per kg	200	145	145	55	—
Modersugga kr. per år	1 200	800	800	300	300

Prisstöd för smågrisproduktion lämnas för högst 60 suggor per företag.

Prisstöd till getskötsel lämnas med 325 kr. per år till företag i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Stöd lämnas endast till företag med minst 10 och högst 50 mjölkproducerande getter per företag.

Prisstöd till potatisodling som omfattar minst 0,5 ha lämnas med 3 700 kr. per ha och år till företag i Norrbottens län och i de delar av Västerbottens län som ingår i prisstödsområde 1. Till företag i övriga delar av Västerbottens län samt i Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län lämnas prisstöd till potatisodling med 2 100 kr. per ha och år.

3.2 Regionalt rationaliseringsstöd

Regionalt rationaliseringsstöd utgår i norra Sverige enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering i form av bidrag till utvecklingsbara företag för utförande av större och samlade investeringar i byggnader och markanläggningar. Bidrag utgår i regel som avskrivningslån och med högst 25 % av kostnaderna, dock högst 250 000 kr. för ekonomibygnader.

Om det föreligger särskilda skäl kan i vissa fall bidrag utgå med högst 40 % av kostnaderna, dock högst 400 000 kr. för ekonomibygnader. Bidrag kan också utgå till produktionsfrämjande åtgärder, t. ex. för anskaffning av djur.

Bidrag kan i norra Sverige även ges till begränsat utvecklingsbara företag för utförande av investeringar i byggnader och markanläggningar. Bidrag utgår endast till begränsade investeringar, t. ex. ombyggnad av djurstall och med högst 25 % av godkänd kostnad vilket för ekonomibygnader är maximerat till 40 000 kr.

I tabell 15 redovisas det regionala rationaliseringsstödet omfattning.

Tabell 15. Det regionala rationaliseringsstödet omfattning budgetåren 1981/82, 1983/84 och 1985/86 1 000-tal kr.

Län	1981/82		1983/84		1985/86	
	Ek.byggn. prod.fr. åtg.	Markanl.	Ek.byggn. prod.fr. åtg.	Markanl.	Ek.byggn. prod.fr. åtg.	Markanl.
Värmlands	2 045	486	472	776	—	523
Kopparbergs	3 154	386	1 818	332	—	—
Gävleborgs	3 285	216	3 984	110	1 834	1 430
Västernorrlands	5 174	589	2 524	967	2 837	467
Jämtlands	6 964	460	5 599	908	3 606	367
Västerbottens	7 793	1 301	6 612	3 826	1 888	4 414
Norrbottens	10 713	5 159	6 939	6 991	5 256	3 407
Summa	39 575	8 612	28 158	14 082	15 421	10 608

Källa: Lantbruksstyrelsen

Den totala bidragsramen för inre rationalisering har minskats från 55 milj. kr. budgetåret 1981/82 till 18 milj. kr. 1986/87, varav 1,3 milj. kr. är avsedda för särskilda ändamål. Enligt beslut av riksdagen våren 1986 (prop. 1985/86:100, JoU 13, rskr. 165) skall en prioritering göras av stödet

till investeringar i markanläggningsföretag i Norrbottens och Västerbottens län. För detta ändamål kommer under budgetåret 1986/87 att förbrukas ca 4 milj. kr. i vardera länet.

3.3 Stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag

Riksdagen beslutade våren 1985 att anslå 40 milj. kr. som stöd till särskilt skuldtungda jordbrukare under budgetåret 1985/86.

Enligt förordningen (1985:673) om stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag har stöd lämnats till dem som under åren 1975–1980 har startat ett jordbruksföretag eller under denna tid har gjort större investeringar i fast egendom som är avsedd för jordbruksdrift. Stöd har lämnats endast till företag som uppfyller de allmänna förutsättningarna för statligt stöd enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering. Stödet har lämnats endast till företag som inte förmår bära sina egna kapitalkostnader och vars ekonomiska svårigheter huvudsakligen beror på omständigheter som företagen inte råder över. Stödet har lämnats i form av lån som är ränte- och amorteringsfritt till dess företaget har förutsättningar att bära kostnaderna för lånet. Lånets storlek har bestämts efter utredning om företagets behov av ekonomiskt stöd och har lämnats med högst 750 000 kr. och lägst 100 000 kr.

Antalet ansökningar, antal företag, som beviljats stöd samt beviljade belopp under budgetåret 1985/86 framgår av tabell 16.

Tabell 16. Fördelning av stöd till högt skuldsatta jordbruksföretag budgetåret 1985/86

Län	Ansökningar antal	Beviljade antal	Belopp 1 000 kr.	Medeltal 1 000 kr.
Värmlands	32	9	2 800	311
Kopparbergs	27	6	2 490	415
Gävleborgs	38	8	3 000	375
Västernorrlands	33	15	3 590	240
Jämtlands	56	23	4 550	198
Västerbottens	93	14	6 350	454
Norrbottens	120	22	8 670	394
S:a norra Sverige	399	97	31 450	320
Övriga	161	25	8 550	346
Summa	560	122	40 000	328

Källa: Lantbruksstyrelsen

Av tabell 16 framgår att huvuddelen av stödet till höga skuldsatta jordbruksföretag har beviljats till företag i norra Sverige.

Enligt lantbruksstyrelsens bedömning fanns hösten 1986 ca 120 företag i de fem nordligaste länen där ett omedelbart behov fanns av villkorlån eller motsvarande åtgärder. Medelsbehovet för dessa företag beräknades till 400 000–500 000 kr. per företag eller totalt till 50–60 milj. kr. Nästan alla dessa företag har stora garantilån och staten kommer att förlora betydande belopp om företagen går i konkurs.

I sammanhanget kan även nämnas att ca 20 st företag i Norrbottens län fått skuldlettning genom att garantilån lösts in och omvandlats till ränte- och amorteringsfria lån eller genom ackordsförfarande.

3.4 Stödformer inom ramen för jordbruksprisregleringen av betydelse för jordbruket i norra Sverige

Prop. 1986/87: 146

3.4.1 Räntestöd

I syfte att mildra högt skuldsatta jordbrukares problem till följd av en kraftigt höjd räntenivå infördes år 1980 för hela landet ett temporärt räntestöd (SFS 1982:702). Räntestöd har lämnats t. o. m. budgetåret 1985/86. Räntestöd har utgått med halva beloppet som bidrag. Andra halvan är ett lån som skall betalas tillbaka med början under regleringsåret 1986/87. Dessutom tillkommer ränta fr. o. m. regleringsåret 1986/87 på den återstående delen. Stödet har finansierats av prisregleringsmedel. För budgetåret 1985/86 anvisades 20 milj. kr. till stödet.

Enligt beslut av riksdagen våren 1986 har räntebetalning och amortering för de två första årens räntestödslån skjutits upp och kommer att börja först regleringsåret 1987/88.

3.4.2 Etableringsstöd

För att underlätta för lantbrukare utan högt eget kapital att etablera sig infördes fr. o. m. den 1 juli 1982 för hela landet ett särskilt etableringsstöd (SFS 1982:702).

Syftet med stödet är att reducera räntekostnaderna. Lån lämnas under en tid av åtta år efter det att låntagaren börjat ägna sig åt jordbruk med den del av företagarens räntekostnader som överstiger 10% de första fem åren, 11% de därefter följande två åren och 12% det åttonde året. Godkänd skuld omfattar skulder för fastighetsförvärv, inventarier och driftskapital. Efter åtta år skrivs den skuld av som avser kostnader för inventarier och driftskapital. Efter ytterligare två år skall den del som avser fastighetsförvärv återbetalas eller omvandlas till ett garantilån.

Stöd lämnas endast i mån av tillgång på medel inom ramen för jordbruksprisregleringen.

Det totala antalet beviljade etableringsstöd fram till år 1985 uppgår till ca 1 660. Under budgetåret 1985/86 utgick 45 milj. kr. av regleringsmedel för ändamålet. Dessa medel täckte kostnaderna för dem som anslutit sig t. o. m. budgetåret 1984/85. Fr. o. m. 1985/86 har inga medel funnits tillgängliga för ytterligare företag.

Riksdagen beslutade under våren 1986 att under 1986/87 anslå 40 milj. kr. för fortsatt stöd till de företagare som redan anslutit sig till stödformerna. Medel avsattes således inte för nya företag.

3.4.3 Kostnadskompensation

Inom ramen för jordbruksprisregleringen avsätts vissa belopp till förädlingsindustrin i norra Sverige som kompensation för deras högre kostnadsläge. För närvarande avsätts ca 65 milj. kr. per år för mjölk, kött, fläsk och ägg.

Riksdagen beslutade år 1985 om mål och riktlinjer för regionalpolitiken (prop. 1984/85:115, AU 13. rskr. 354). Härvid slogs fast att regionalpolitiken skall inriktas på att skapa förutsättningar för en balanserad befolkningsutveckling i landets olika delar med tillgång till arbete, service och god miljö samt att glesbygdens utvecklingsmöjligheter skall tas tillvara. Bl. a. anges att bedrivande av kombinationsjordbruk bör underlättas i glesbygdsområdena. Bestämmelser om det regionalpolitiska stödet anges i förordningen (1985:648) om ändring i förordningen (1982:677) om regionalpolitiskt stöd.

Glesbygdsstöd

Den del av det regionalpolitiska stödet som har mest relevans i detta sammanhang är stöd enligt förordningen (1985:619) om glesbygdsstöd. Glesbygdsstöd kan i mån av tillgång på medel lämnas för att främja sysselsättning och service i glesbygd. Med glesbygd avses stora sammanhängande områden med gles bebyggelse och långa avstånd till sysselsättning eller service samt skärgårdar och andra liknande områden. Närmare föreskrifter om vilka områden inom ett län som är att hänföra till glesbygd meddelas av länsstyrelsen. De delar av glesbygdsstödet som är av störst intresse i detta sammanhang är stöd till företag och stöd till intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser i glesbygder s. k. IKS-stöd. Härutöver finns stöd till kommersiell och samhällelig service.

Stöd till företag kan lämnas i form av kreditgaranti och avskrivningslån om de ligger inom av länsstyrelsen avgränsade glesbygdsstödsområden. Avskrivningslån får lämnas för investeringar i byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för stadigvarande bruk, maskiner eller annan utrustning, båtar och iståndsättning av åkermark. Avskrivningslån får utgå med högst 50% av godkänd investeringskostnad dock högst 260 000 kr. Stöd får inte lämnas om annat statligt stöd har lämnats eller bedöms kunna lämnas för samma ändamål. Glesbygdsstödet lämnas av länsstyrelserna. I flertalet län har prövningen av ärenden som rör de areella näringarna överlämnats till lantbruksnämnden.

IKS-stödet syftar till att ge sysselsättning åt företrädesvis äldre lokalt bunden arbetskraft. De arbetsobjekt som utförs sker i allmänhet i kommunal regi, men bidrag kan även lämnas till objekt i enskild regi t. ex. mindre investeringar vid jordbruksföretag.

I tabell 17 redovisas glesbygdsstödet omfattning i norra Sverige under 1980-talet.

Tabell 17. Glesbygdsstödet omfattning budgetåren 1981/82, 1983/84 och 1985/86, milj. kr.

Län	1981/82	1983/84	1985/86
Värmlands	2,1	8,4	11,6
Kopparbergs	2,0	7,9	7,7
Gävleborgs	2,8	7,7	12,6
Västernorrlands	5,4	11,2	21,3
Jämtlands	7,8	17,9	19,8
Västerbottens	6,8	24,2	22,3
Norrbottens	11,7	25,8	21,5
Norra Sverige	38,6	103,1	116,8

Av tabell 17 framgår bl. a. att under budgetåret 1985/86 beviljades glesbygdsstöd med totalt 116,8 milj. kr. till norra Sverige. Härav fick 330 företag inom de areella näringarna avskrivningslån med över 20 milj. kr. och kreditgarantier med ca 15 milj. kr. Av dem var ca 200 jordbruksföretag medan övriga rörde bl. a. fiske, skogsbruk eller trädgård. Av de 330 företagen var ca 10% kombinationsföretag där företagaren även hade annan sysselsättning än den stödet avsåg.

Annat regionalpolitiskt stöd

Övriga regionalpolitiska stödformer berör jordbruket främst indirekt genom allmän förstärkning av näringslivet, sysselsättningen eller infrastrukturen i regionen, samt möjligen vid en jordbrukares satsning på andra näringar, t. ex. pälsdjursuppfödning och vattenbruk. Lokaliseringsstöd i form av lån och bidrag riktar sig annars i första hand till industri och turism. Inte heller övriga regionalpolitiska stödinsatser såsom sysselsättningsstöd, transportstöd och sänkta arbetsgivaravgifter i Norrbotten har direkt betydelse för jordbruket. Däremot kan de projektmedel som länsstyrelserna disponerar för utvecklingsarbete även komma jordbrukssektorn till del.

3.6 Arbetsmarknadspolitiska stödformer

Arbetsmarknadsservice

Anslaget inkluderar förutom förmedling och arbetsvägledning även stöd vid geografisk rörlighet. Personer sysselsatta inom jordbruket kan självklart få del av dessa stödformer. Praktiskt föreligger ändå ofta vissa svårigheter för t. ex. gruppen undersysselsatta jordbrukare/jordbruksarbetare. Denna kategori finns sällan anmäld som arbetssökande på förmedlingen. Inte heller vid driftsinskränkningar av mindre omfattning (färre än fem personer) får förmedlingen vetskap om förändringarna. I dessa fall föreligger inte någon varselskyldighet.

Arbetsmarknadsutbildning

Den totala utbildningsvolymen för arbetsmarknadsutbildning budgetåret 86/87 får uppgå till 125 000 kursdeltagare, fördelat med 85 000 deltagare på

särskilt anordnad utbildning och med 20 000 deltagare på kurser inom det reguljära utbildningsväsendet och övriga kurser. För dessa båda utbildningsformer kan jordbrukare/jordbruksarbetare som är eller löper risk att bli arbetslös och i övrigt uppfyller villkoren för arbetsmarknadsutbildning beviljas utbildningsbidrag. Inom den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen kan även tio procent av utbildningsplatserna utnyttjas för icke arbetslösa. Den tredje utbildningsformen, AMU i företag, medger utbildning av 20 000 kursdeltagare och är främst riktad mot tillverkningsindustrin. Stödformen är i sin helhet inte tillämpbar inom jordbruksnäringen.

Arbetslöshetsersättning

Ersättning till arbetslöshetskassor och det kontanta arbetsmarknadsstödet utgår över arbetsmarknadsanslagen.

I december 1986 uppbar totalt 1 399 personer arbetslöshetsersättning tillhöriga lantarbetarnas arbetslöshetskassa, varav 296 bosatta i skogslänen.

Sysselsättningsskapande åtgärder

Beredskapsarbeten

Från anslaget bekostas statliga och kommunala beredskapsarbeten samt enskilda beredskapsarbeten av investeringskaraktär. Beredskapsmedlen får i östra Norrbotten användas för stimuleringsåtgärder t. ex. utbildning och marknadsföring till etablerade och nystartade företag i syfte att varaktigt minska den höga arbetslösheten.

Startbidrag utgår till anordnaren i form av grundbidrag och tilläggsbidrag.

Rekryteringsstöd

Rekryteringsstöd kan utgå till arbetsgivare med 50 % i statsbidrag av totala lönekostnaden. Stödformen skall underlätta anställning av långtidsarbetslösa eller i övrigt svårplacerad arbetskraft.

Starta-egget-bidrag

Bidrag kan utgå till arbetslösa för att starta egen verksamhet. Bidraget är avsett att vara ett tillskott till rörelseidkarens försörjning under inledningskedet av verksamhet som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge bidragstagaren en varaktig sysselsättning. Ersättning lämnas under högst sex månader med belopp som motsvarar dagpenningen från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd.

Särskilda försök att stödja arbetslös ungdom

För att stödja olika projekt för arbetslösa ungdomar disponerar regeringen 15 milj. kr.

Ersättning ges till offentliga arbetsgivare för anordnande av ungdomsplatser för arbetslösa ungdomar 18–20 år.

3.7 Övrigt

Utöver de särskilda insatser för jordbruket i norra Sverige som redovisas i föregående avsnitt kan även nämnas annan statlig verksamhet som har stor betydelse för utvecklingen av jordbruket i norra Sverige.

I detta sammanhang bör bl.a. erinras om den forsknings- och försöksverksamhet som bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet. För verksamhet i norra Sverige har lantbruksuniversitetet försöksstationer i Röbbäcksdalen och Öjebyn.

Vidare kan nämnas att av de totala kostnaderna för lantbruksnämndernas rådgivning avser närmare 30% insatser i norra Sverige. Detta motsvarar en kostnad av ca 20 milj. kr. varav ca 2 milj. kr. avser rådgivning till rennäringen.

4 Tidigare översyner av stödet till jordbruket i norra Sverige

4.1 Kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige samt 1983 års livsmedelskommitté

Den 1 juli 1981 tillkallades en kommitté för att se över stödet till jordbruket i norra Sverige (Norrlandskommittén). Kommittén överlämnade sitt betänkande hösten 1982. (Statligt stöd till jordbruket i norra Sverige, Ds Jo 1982:7) Efter remissbehandling överlämnades betänkandet till 1983 års livsmedelskommitté (LMK). LMK:s förslag överensstämmer med Norrlandskommitténs.

Enligt Norrlandskommittén och LMK bör det regionala rationaliseringsstödet vara så utformat att likviditeten och den ekonomiska stabiliteten förbättras framför allt under de första åren efter det att en investering har utförts. Stöd till större investeringar vid utvecklingsbara företag föreslogs därför utgå i form av räntebidrag och startbidrag.

Räntebidrag föreslogs endast lämnas om investeringen i ekonomibyggnader uppgick till mer än 300 000 kr. Den garanterade räntan skulle vara 10% under år 1–5, 11% under år 6–7 och 12% under år 8. I vissa fall skulle den garanterade räntan kunna sänkas till 8% under de tre första åren.

Till investering i ekonomibyggnad som uppgår till högst 300 000 kr. föreslogs stöd utgå i form av investeringsbidrag med högst 25% av godkänd kostnad. Till investering i ekonomibyggnader vid begränsat utvecklingsbara företag föreslogs investeringsbidrag kunna utgå med högst 25% dock högst 75 000 kr.

Stöd till markanläggningar på bestående åker föreslogs utgå i form av

investeringsbidrag med högst 50 % av godkänd kostnad om åtgärden avsåg för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp. Till övriga markanläggningar föreslogs investeringsbidrag kunna utgå med högst 25 % (i vissa fall 40 %) av godkänd kostnad.

Såväl Norrlandskommittén som LMK föreslog en samordning av tillämpningen av glesbygdstödet och det regionala rationaliseringsstödet. Samordningsförslaget innebär i princip att stöd till ekonomibyggnader och markanläggningar i glesbygdsområdena i första hand lämnas enligt glesbygdsförordningen. Vid större investeringar föreslogs att regionalt rationaliseringsstöd utgår till den del av investeringen vartill bidrag enligt glesbygdsförordningen inte kan utgå (för närvarande investeringar över 520 000 kr.).

4.2 Lantbruksstyrelsens arbetsgrupp för översyn av vissa stödformer på jordbrukets område

I riksdagens beslut den 6 juni 1985 om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393) behandlades bl. a. frågan om högt skuldsatta jordbrukares problem, det regionala rationaliseringsstödet och frågan om för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp i Norrbottens län. Enligt riksdagsbeslutet har lantbruksstyrelsen att följa utvecklingen vid högt skuldsatta jordbruksföretag och redovisa behovet av åtgärder till regeringen.

Regeringen gav den 17 juni 1985 lantbruksstyrelsen i uppdrag att i samband med redovisning av frågor beträffande högt skuldsatta jordbrukares problem även utvärdera etableringsstödet. I uppdraget ingick även att lämna förslag om det regionala rationaliseringsstödet och frågan om investeringar i för flera fastigheter gemensamma huvudavlopp i Norrbottens län. Till uppdraget hörde vidare att redovisa kostnaderna för de åtgärder som föreslogs med förslag till finansiering.

I en rapport från oktober 1985 behandlar lantbruksstyrelsen de i utredningsuppdraget ingående frågeställningarna med undantag av hur nyetableringen vid jordbruksföretag långsiktigt skall lösas. Styrelsen har för avsikt att senare återkomma i denna fråga.

I rapporten lämnas följande förslag.

Med ledning av tillgängligt statistiskt material konstateras att skuldökningen vid jordbruksföretagen under de första åren av 1980-talet har varit ungefär densamma i såväl södra och mellersta Sveriges slättbygder som i norra Sverige. I mellersta Sveriges skogsbygder har skulderna däremot ökat i snabbare takt än i andra regioner.

Vidare konstateras att skulderna i jordbruket generellt sett har utvecklats på ungefär samma sätt i olika storleksgrupper under den analyserade perioden. Några skillnader av betydelse i skuldökningen mellan självägande jordbrukare och arrendatorer har inte kunnat konstateras.

Enligt rapporten är skuldnivån i jordbruket generellt sett inte oroande. Av tillgängligt material framgår att problemet med en hög skuldsättning är begränsat till företag där nyetablering och/eller större investering ha skett under senaste 10-årsperioden och till stor del finansierats med främmande kapital. Vidare synes större företag med hög årlig investeringsaktivitet ha

större ekonomiska problem än mindre företag med en förhållandevis lägre investeringsaktivitet. Det bör framhållas att i det statistiska underlaget följer sig individuella resultat som avviker i såväl positiv som negativ riktning från den bild som det statistiska underlaget ger.

I rapporten föreslås att lån som är ränte- och amorteringsfria under viss tid – benämnda *villkorslån* – skall kunna lämnas till jordbrukare som har en sådan skuldbörda att en sänkning av kapitalkostnaderna framstår som nödvändig och meningsfull. Villkorslån bör ses som ett medel för att på ett smidigt sätt kunna genomföra ett rekonstruktionsarbete. Ett villkorslån bör utformas enligt i stort sett samma regler som under budgetåret 1985/86 gällde för lån till särskilt skuldtunga jordbruksföretag. Detta innebär att återbetalningsskyldigheten och räntevillkoren bör omprövas efter fem år.

Vidare föreslås att betalning av ränta och amortering på räntestödslån inte bör aktualiseras så länge företaget inte kan bära räntekostnaden för villkorslånet. Kan villkorslånet inte betalas tillbaka utan efter ett antal år måste skrivas av, bör räntestödslån som företagaren kan ha behandlas på samma sätt.

Det *regionala rationaliseringsstödet* bör enligt lantbruksstyrelsens förslag ges en inriktning som i sina huvuddrag överensstämmer med glesbygdstödet. Stöd till jordbruksföretag i norra Sverige bör enligt rapporten kunna utgå till ekonomiskt utvecklingsbara företag. Till ekonomiskt utvecklingsbara företag bör hänföras företag som i dag ryms inom begreppen utvecklingsbara och begränsat utvecklingsbara företag. I det ekonomiskt utvecklingsbara företagets verksamhet bör förutom jord- och skogsbruksverksamhet kunna inräknas även annan verksamhet som är av betydelse för företagens samlade resultat. Även inkomst av tjänst utanför det egna företaget bör ingå i helhetsbedömningen när man bedömer företagets ekonomiska utvecklingsbarhet.

Regionalt rationaliseringsstöd bör enligt lantbruksstyrelsens förslag liksom hittills utgå i form av investeringsbidrag. Bidrag till ekonomibyggnader bör utgå med högst 25 % av godkänd kostnad, dock högst 300 000 kr. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag kunna utgå med högst 40 %, dock högst 500 000 kr. Förhöjt bidrag (40 % eller 500 000 kr.) bör endast utgå i sådana fall då en från allmän synpunkt önskvärd investering inte kan genomföras utan förhöjt bidrag. Bidrag bör även utgå till produktionsfrämjande åtgärder.

Bidrag till investeringar i ekonomibyggnader bör inte utgå om bidragsbeloppet understiger 5 000 kr.

Stöd till varaktiga investeringar i markanläggningar på bestående åker bör enligt förslaget kunna utgå utan prövning av företagets möjligheter att bestå och utvecklas som en självständig enhet. Den enda prövning, som behöver ske vad gäller åtgärden och företaget, är att det är fråga om en varaktig och från allmän synpunkt lämplig åtgärd som utförs på bestående åker.

Vidare föreslås att bidrag bör kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad för utförande av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp. I Norrbottens län bör bidrag kunna utgå med högst 75 %.

Bidrag till täckdikning och andra markanläggningar föreslås kunna utgå

med högst 25% av godkänd kostnad. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag kunna utgå med högst 40% av godkänd kostnad. Till markanläggning bör liksom nu räknas grundkalkning som utförs i samband med annan markförbättringsåtgärd.

Medelsbehovet för *villkorslån* uppskattades av lantbruksstyrelsen till 200 milj. kr. i hela landet under en 5-årsperiod fördelat med 40 milj. kr. per år. Mellan åren 1980–1984 har sammanlagt 218 milj. kr. eller i genomsnitt drygt 40 milj. kr. per år betalats ut i form av räntestöd.

Medelsbehovet för *regionalt rationaliseringsstöd* uppskattades till 55 milj. kr. per år, varav 30 milj. kr. avser stöd till ekonomibygnader och 25 milj. kr. stöd till markanläggningar.

Enligt lantbruksstyrelsen, talar den av styrelsen föreslagna inriktningen av det regionala rationaliseringsstödet och den föreslagna synen på vad som är ett ekonomiskt utvecklingsbart företag i norra Sverige, för en administrativ samordning av glesbygdsstöd till jordbruksföretag och rationaliseringsstödet. Därför föreslog lantbruksstyrelsen att lantbruksnämnderna i norra Sverige årligen tilldelas en medelsram för glesbygdsstöd till lantbruk och att lantbruksnämnderna även bör besluta i ärenden om glesbygdsstöd till lantbruk.

5 Överväganden och förslag

5.1 Allmänna utgångspunkter

Enligt riksdagens beslut om livsmedelspolitiken år 1985 (prop. 1984/85:166, JoU 33, rskr. 393) finns, med anledning av jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service och miljö, skäl att behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd till näringen i denna del av landet. Detta ansågs betydelsefullt även från försörjningsberedskapssynpunkt. I samband med beslutet om regleringen av priserna på jordbruksprodukter våren 1986 (prop. 1985/86:166, JoU 24, rskr. 344) begärde riksdagen att regeringen utarbetar ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket.

Utvecklingen inom jordbruket har under 1980-talet kännetecknats av en försämrad lönsamhet bl.a. som en följd av överskotten av jordbruksprodukter. Den allmänt försämrade lönsamheten har även drabbat jordbruket i norra Sverige. I avsnitt 2 redovisas jordbrukets omfattning och utveckling i norra Sverige under 1980-talet. Härav framgår att denna i stort överensstämmer med utvecklingen inom landet i övrigt. Inom vissa områden har dock utvecklingen inneburit en snabbare minskning av jordbruket än inom landet i övrigt. Mjölproduktionen i norra Sverige har tenderat att minska snabbare än i övriga delar av landet.

Av avsnitt 3 framgår att betydande statligt stöd lämnas till jordbruket i norra Sverige. Sammantaget är de statliga insatserna för stöd till jordbruket i norra Sverige av storleksordningen 600 milj. kr. per år.

Per den 1 juli 1986 skedde en kraftig uppräknings av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Under budgetåret 1985/86 vidtogs särskilda åtgärder för högt skuldsatta jordbrukare. Huvuddelen av insatserna, drygt 30

miljoner kr., avsåg norra Sverige. Vidare har räntenivån sänkts och produktionskostnaderna i övrigt stabiliserats. Sammantaget har dessa åtgärder medfört att förutsättningarna för jordbruket i norra Sverige bör ha förbättrats under innevarande budgetår. Norrlandsjordbruket bör även komma att påverkas positivt av de generella jordbrukspolitiska åtgärder som vidtages för att förbättra situationen för hela näringen. Detta gäller inte minst åtgärder för att minska spannmålsöverskotten.

Utöver generella jordbrukspolitiska insatser och tidigare insatser kan dock ytterligare åtgärder behövas för att förbättra situationen för jordbruket i norra Sverige. Inte minst viktiga i detta sammanhang är åtgärder som minskar skillnader i produktionskostnader mellan norra Sverige och övriga delar av landet samt värnar sysselsättningen och miljön.

5.2 Prisstöd

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige syftar till att kompensera för de högre produktionskostnaderna i detta område jämfört med områden i mellersta Sverige. Prisstödet differentieras mellan olika stödområden så att stödet successivt ökar längre norrut och är högst i nordligaste Sveriges inland. En översyn av beräkningsunderlaget genomfördes av statens jordbruksnämnd så sent som under budgetåret 1985/86. Det har därför i detta sammanhang inte funnits anledning att närmare överväga utformningen av stödet.

Genom beslut av riksdagen år 1986 skedde en kraftig uppräknings av prisstödet med 135 milj. kr. från 375 milj. kr. budgetåret 1985/86 till 510 milj. kr. för budgetåret 1986/87. Detta innebär en höjning med 100 milj. kr. utöver justering med hänsyn till det nya beräkningsunderlag som framtagits av jordbruksnämnden. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom jordbruket under det senaste året finns inte skäl att räkna upp stödet per den 1 juli 1987. Justeringar av prisstödet bör i fortsättningen ske med hänsyn till förändringar i kostnadsutvecklingen i jordbruket.

Därutöver finns skäl att med jämna mellanrum, förslagsvis vart tredje år, genomföra en närmare översyn av prisstödet.

De geografiska gränserna bygger bl. a. på produktionskostnads kalkyler för olika områden. Områdesindelningen ändrades senast genom beslut av riksdagen år 1986 (prop. 1985/86:166, JoU 24, rskr. 344). Det bör även i fortsättningen i första hand ankomma på regeringen och statens jordbruksnämnd att meddela föreskrifter om mindre ändringar i gränsdragningen mellan stödområdena. Även dessa frågor bör prövas med jämna mellanrum av jordbruksnämnden.

5.3 Investeringsstöd

5.3.1 Allmänt

Riksdagen har uttalat att investeringarna i jordbruket i norra Sverige i huvudsak bör vara ersättningsinvesteringar för att behålla nuvarande produktionsvolym. Mot denna bakgrund finns det anledning att överväga att

investeringsverksamheten får en något annorlunda inriktning än hittills. Befintliga resurser bör i större utsträckning tas till vara, förbättras och successivt utvecklas även om det innebär att jordbrukarfamiljen inte kan få full sysselsättning på brukningsenheten. Det regionala rationaliseringsstödet bör anpassas i denna riktning.

Rationaliseringsstödet bör, som lantbrukssyrelsen tidigare föreslagit, ges en inriktning som i sina huvuddrag överensstämmer med glesbygdstödet. Stöd till jordbruksföretag i norra Sverige bör kunna utgå till ekonomiskt utvecklingsbara företag. Med ekonomiskt utvecklingsbara företag bör avses företag som bedriver enbart jordbruk eller jordbruk i kombination med skog eller någon annan verksamhet. Exempel på kompletterande produktionsgrenar kan vara vattenbruk, trädgårds- och köksväxtodling, get- och fårskötsel, biodling, pälsdjursuppfödning, viltproduktion, bär- och svamplockning, turism m. m.

Till ekonomiskt utvecklingsbara företag bör räknas företag som i dag ryms inom begreppen utvecklingsbara och begränsat utvecklingsbara. I det ekonomiskt utvecklingsbara företagens verksamhet bör förutom jord- och skogsbruksverksamhet inräknas även annan verksamhet som är av betydelse för företagets samlade resultat. Även inkomst av tjänst utanför det egna företaget bör ingå i den helhetsbedömning som måste göras av företagets ekonomiska utvecklingsbarhet. Detta innebär att brukaren inte alltid behöver få sin huvudsakliga sysselsättning i och inkomst från företaget. Verksamheten i det kombinerade företaget skall dock vara av betydelse för brukarens sysselsättning och försörjning. Det bör understrykas att för att ett företag skall kunna betraktas som ekonomiskt utvecklingsbart så måste såväl företaget som enskilda verksamheter kunna lämna ett med hänsyn till resursinsatsen godtagbart ekonomiskt överskott.

Det företagsbegrepp som föreslås skapar förutsättningar för en flexibel tillämpning av rationaliseringsstödet. Detta bör också komma till uttryck vid tillämpningen. I områden med goda förutsättningar för jordbruksproduktion såsom i norra Sveriges kustbygder bör brukningsenhetens jord- och skogsbruk i regel vara den dominerande delen i företaget. Vidare bör rationaliseringsstöd inte lämnas på ett sådant sätt att en framtida utveckling av företagets eller andra jordbruksföretags verksamhet försåras.

I andra områden med mindre goda förutsättningar för jordbruksproduktion kan andra verksamheter än jordbruksverksamheten mycket väl vara den dominerande delen i företaget. Jordbruksverksamheten blir då ett komplement till övriga verksamheter på samma sätt som andra verksamheter i de bättre jordbruksbygderna blir ett komplement till jordbruksverksamheten.

Den syn som här redovisas på vad som är ett ekonomiskt utvecklingsbart företag innebär att det inte blir någon klar gräns mellan de företag som kan komma ifråga för glesbygdssöd och de företag som bör komma ifråga för rationaliseringsstöd. För att på bästa sätt utnyttja de ekonomiska resurser som ställs till förfogande inom såväl glesbygdstödet som rationaliseringsstödet, bör stödgivningen ske efter likartade principer.

Samtidigt måste även i fortsättningen beaktas behovet av att genom bl. a. reinvesteringar ta tillvara resurserna vid utvecklade och utvecklings-

bara företag som exempelvis i norra Sveriges kustbygder och där jordbruksproduktionen även i fortsättningen kommer att vara den dominerande delen i företagen.

Den här föreslagna anpassningen av det regionala rationaliseringsstödet och de extra resurser som i det följande föreslås ställas till förfogande under en treårsperiod innebär sammantaget en väsentlig förstärkning av stödet till de areella näringarna i syfte att främja sysselsättningen.

Norrlandskommittén föreslog att startbidrag skulle kunna utgå med högst 100 000 kr. i samband med utförande av större investeringar i ekonomibyggnader och markanläggningar. Startbidraget var avsett som ett stöd till företaget och företagaren under de första åren av ett uppbyggnads-skede.

Om det regionala rationaliseringsstödet främst inriktas mot ersättningsinvesteringar och successiv uppbyggnad av företagen minskar behovet av startbidrag. Det är därför inte motiverat att införa ett startbidrag.

Livsmedelskommittén föreslog även att räntebidrag skulle kunna utgå till större investeringar i ekonomibyggnader vid utvecklingsbara företag.

Ett stödsystem som innebär att kapitalkostnaderna på sikt stiger förutsätter att de totala intäkterna och kostnaderna utvecklas på ett för det enskilda företaget fördelaktigt sätt. Kostnaderna i jordbruket har under 1980-talet som nämnts stigit snabbare än intäkterna. Stöd i form av räntebidrag innebär även att skuldsättningen i företaget blir högre och därmed också brukarens risktagande.

Mot bakgrund av det anförda och med beaktande av riksdagens uttalande om det regionala rationaliseringsstödet inriktning är det inte motiverat att införa ett räntebidrag till större investeringar. Startbidrag och räntebidrag bör kunna prövas i samband med frågan om nyetablering inom jordbruket.

5.3.2 Stöd till ekonomibyggnader

Regionalt rationaliseringsstöd till ekonomibyggnader bör utgå i form av investeringsbidrag med högst 25 % av godkänd kostnad. Det bidrag som högst kan utgå bör höjas från nuvarande 250 000 kr. till 300 000 kr. Det bidrag som kan utgå om särskilda skäl föreligger bör höjas från nuvarande 40 % till 50 % av godkända kostnader. Det bidrag som högst kan utgå bör höjas från nuvarande 400 000 kr. till 500 000 kr. Förhöjt bidrag (50 % eller 500 000 kr.) bör endast utgå i sådana fall då en från allmän synpunkt önskvärd investering inte kan genomföras utan förhöjt bidrag.

Maximibeloppen har varit oförändrade sedan 1978 och den föreslagna höjningen är mindre än ökningen av byggnadskostnaderna under samma period. Med hänsyn till den av riksdagen förordade inriktningen av det regionala rationaliseringsstödet finns dock inte skäl att föreslå en uppräknings av maximibeloppen motsvarande ökningen av byggnadskostnaderna.

Bidrag till produktionsfrämjande åtgärder bör liksom nu kunna utgå i samband med utförande av större investering i ekonomibyggnader. Den produktionsfrämjande åtgärden skall medföra en effektivisering av pro-

duktionen och ha karaktär av investering, såsom anskaffning av bättre djurmaterial etc.

Kreditgarantier för lån till investeringar i byggnader på jordbruksföretag bör lämnas enligt rationaliseringsförordningen till ekonomiskt utvecklingsbara företag.

5.3.3 Markanläggningar

Täckdikningen och markens tillstånd i övrigt har stor betydelse för avkastningen. Norrlandskommittén konstaterade att de skillnader i produktionskostnad som finns mellan norra och mellersta Sverige i huvudsak beror på skillnader i markens avkastningsförmåga. Så t. ex. visar genomförda undersökningar att för vall och korn, som är de viktigaste grödorna i norra Sverige uppgår normskörden till ca 60–70% av möjlig avkastningsnivå. En stimulans av investeringar i markanläggningar såsom huvudavlopp, täckdiken, grundkalkning m. m. ansågs därför angelägen. Behovet av investeringar i huvudavlopp är särskilt stort i Norrbottens län.

Investeringar i markanläggningar kan i många fall med fördel utföras gemensamt för flera fastigheter t. ex. täckdikning av sammanhängande markområden som ingår i flera fastigheter. I andra fall är gemensamt utförande nödvändigt, exempelvis investeringar i huvudavlopp som avvattnar marken från flera fastigheter. Behovet av att stimulera ett gemensamt utförande bör komma till uttryck vid stödets utformning.

Lantbruksstyrelsen uppskattade år 1980 behovet av investeringar i huvudavlopp till 190 milj. kr. under en tioårsperiod och i täckdiken till 160 milj. kr. Totalt berörd areal uppskattades till drygt 37 000 ha åker. Till investeringarna i huvudavlopp föreslog lantbruksstyrelsen att bidrag skulle utgå med sammanlagt 75% och till investeringarna i täckdiken med sammanlagt 40%. Det totala behovet av bidrag beräknades med dessa förutsättningar till 21 milj. kr. per år.

Regeringen anvisade år 1982 särskilda medel med 5 milj. kr. för att underlätta utförandet av för flera fastigheter gemensamma huvudavlopp i Norrbottens län. Härigenom kunde, utöver det regionala rationaliseringsstödet, i Norrbottens län under budgetåret 1982/83 och 1983/84 särskilt stöd lämnas med ytterligare 35% till investeringar i huvudavlopp.

Täckdikningen har inte ökat i omfattning i Norrbotten sedan år 1980. Prioriteringen av huvudavloppen har gjort att resurserna inte har räckt till för att även öka täckdikningsverksamheten.

Stöd till varaktiga investeringar i markanläggningar på bestående åker bör kunna utgå utan prövning av företagets möjligheter att bestå och utvecklas som en självständig enhet. Den enda prövning, som behöver ske vad gäller åtgärden och företaget, är att det är fråga om en varaktig och från allmän synpunkt lämplig åtgärd som utförs på bestående åker.

Stöd till markanläggningar bör utgå i form av investeringsbidrag. Stödet bör utformas bl. a. med hänsyn till behovet av att stimulera utförandet av olika typer av markanläggningar.

Vissa markinvesteringar, såsom huvudavlopp, berör som nämnts i regel flera fastigheter. En del av dessa fastigheter ägs av aktiva jordbrukare,

som kan ha intresse av att en förbättring av huvudavloppet kommer till stånd, medan andra fastigheter ägs av passiva markägare, som inte har samma intresse av att utföra markinvesteringar. För att undvika kostsamma och arbetskrävande syneförättningar enligt vattenlagen är det angeläget att frivilliga överenskommelser kan komma till stånd. För att det skall vara möjligt att få till stånd sådana överenskommelser fordras en ganska hög stimulans.

Behovet av en hög stimulans till huvudavlopp är även motiverat med hänsyn till de sammanlagda kostnaderna för att få en tillfredsställande torrläggning av marken. I många områden i norra Sverige, framför allt i Norrbottens län, är dessa kostnader större än markens saluvärde. Investeringar i markanläggningar, som är nödvändiga för att de naturliga produktionsbetingelserna i norra Sverige skall kunna tas till vara, kan därför i många fall inte förväntas komma till utförande utan ett relativt högt investeringsbidrag.

Bidrag bör kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad för utförande av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp. Bidrag för utförande av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp i Norrbottens län bör lämnas enligt rationaliseringsförordningen med högst 75 % av godkänd kostnad.

Behovet av stimulans för utförande av täckdikning och andra markanläggningar är i regel mindre än behovet av stimulans för utförande av huvudavlopp. Bidrag till täckdikning och andra markanläggningar bör kunna utgå med högst 25 % av godkänd kostnad. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad.

Avgörande för om bidrag skall lämnas med mer än 25 % av godkänd kostnad bör vara att det finns ett starkt stimulansbehov för att en från allmän synpunkt lämplig åtgärd skall komma till utförande.

Investeringar i markanläggningar medför i vissa fall att även andra markförbättrande åtgärder kan behöva utföras. Till markanläggning bör därför liksom nu är fallet räknas grundkalkning som utförs i samband med annan markförbättringsåtgärd. Grundkalkningen bör som regel avse samma åkerareal som är föremål för annan markförbättringsåtgärd. Om särskilda skäl finns bör bidrag kunna lämnas till grundkalkning utan samband med annan markförbättringsåtgärd.

Kreditgaranti för lån till investeringar i markanläggningar på jordbruksföretag bör lämnas enligt rationaliseringsförordningen till ekonomiskt utvecklingsbara företag.

5.3.4 Samordning av glesbygdstöd och regionalt rationaliseringsstöd

Livsmedelskommittén föreslog en samordning av glesbygdstöd och regionalt rationaliseringsstöd. I princip innebar förslaget att i de områden där glesbygdstöd kan utgå skulle bidrag till investeringar i ekonomibyggnader och markanläggningar lämnas enligt glesbygdsvårdningen upp till en investeringskostnad på 400 000 kr. Om investeringskostnaden översteg 400 000 kr. skulle resterande del prövas enligt rationaliseringsförordningen.

Sedan livsmedelskommittén lämnade sitt förslag har glesbygdstödet

bidragstak höjts från 200 000 kr. till 260 000 kr. Detta innebär att 50% i bidrag kan lämnas upp till en investeringskostnad på 520 000 kr. Mot denna bakgrund och även med hänsyn till den föreslagna inriktningen av det regionala rationaliseringsstödet mot i huvudsak successiv uppbyggnad av företag och en stimulans av ersättningsinvesteringar framstår en teknisk samordning av glesbygdssstödet och det regionala rationaliseringsstödet såsom livsmedelskommitténs förordade för närvarande som mindre angeläget. Med den inriktning av det regionala rationaliseringsstödet som förordas i det föregående bör i norra Sveriges inland vara möjligt att lämna investeringsbidrag till ekonomibygnader med 50% av godkänd kostnad. Därigenom kan en godtagbar stimulans uppnås utan att stöd till en och samma investering lämnas enligt två förordningar.

Mot en teknisk samordning av det regionala rationaliseringsstödet och glesbygdssstödet talar behovet av medel för reinvesteringar vid jordbruksföretag utanför det område som omfattas av glesbygdssstödet.

Administrativt är de båda stödformerna för närvarande samordnade genom att glesbygdssstöd till areella näringar i flertalet län handläggs av lantbruksnämnderna. Principiella överväganden m. m. om bl. a. stödgivningens inriktning och speciella insatser i vissa regioner bör göras i samråd mellan lantbruksnämnden och länsstyrelsen i resp. län.

5.4 Stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag

Efter beslut av riksdagen våren 1985 har under budgetåret 1985/86 enligt förordningen (1985:673) 40 milj. kr. lämnats som stöd till särskilt skuldtungda jordbrukare, varav drygt 30 milj. kr. till norra Sverige.

Enligt lantbruksstyrelsens bedömning fanns hösten 1986 ca 120 företag i norra Sverige varav hälften i Norrbottens län med en så hög skuldsättning att behov fanns av särskilda åtgärder. Nästan alla dessa företag har betydande garantilån och staten kommer att förlora betydande belopp om företagen går i konkurs.

I sammanhanget kan nämnas att av de totalt 120 företagen har ca 20 företag i Norrbottens län fått skuldlättnad genom att garantilån lösts in och omvandlats till ränte- och amorteringsfritt lån eller genom ackordsförfarande.

Som redovisats i det föregående bör situationen inom jordbruket i norra Sverige ha förbättrats under senare delen av år 1986. Lantbruksstyrelsen bör utnyttja möjligheten att efter hand medverka till rekonstruktion av högt skuldtungda företag genom att biträda vid ackord eller eljest efterge statens rätt på grund av garantiåtagande för lån.

Ett offentligt ackord innebär att såväl staten – i de fall företaget har statliga garantilån – som andra fordringsägare gemensamt får medverka till en rekonstruktion. Om den ekonomiska situationen vid de företag det här är fråga om inte är så allvarlig att det är möjligt att få andra fordringsägare att medverka i rekonstruktionsarbetet men en skuldsanering ändå bedöms nödvändig, bör ett underhandsackordsförfarande i vissa fall bli aktuellt.

Från fall till fall får prövas när det kan vara motiverat att även andra

fordringsägare medverkar i rekonstruktionsarbetet genom att skriva av en del av sina fordringar, ändra på villkor för lån etc. Är andra fordringsägare inte beredda att – med hänsyn till deras förlustrisk – göra skäliga eftergifter bör underhandsackord inte komma i fråga. Detta gäller särskilt om uppgörelsen i huvudsak leder till att andra fordringsägares förlustrisk elimineras.

Om ytterligare insatser bedöms vara nödvändiga för att stödja särskilt skuldyngda jordbruksföretag bör det bedömas i vilken utsträckning särskilda resurser bör disponeras för ändamålet av de medelsramar som i avsnitt 5.10 föreslås ställas till resp. läns förfogande.

5.5 Nyetablering

Regeringen uppdrog den 27 juni 1985 åt lantbruksstyrelsen att i samband med redovisningen av högt skuldsatta jordbrukares situation även utvärdera etableringsstödet. I en rapport från lantbruksstyrelsen avlämnad i oktober 1985 behandlades de i utredningsuppdraget redovisade frågeställningarna med undantag av hur nyetableringen vid jordbruksföretag långsiktigt skall kunna underlättas. Styrelsen har för avsikt att senare återkomma i denna fråga.

Under år 1986 har lantbruksstyrelsen på uppdrag av lantbruksekonomiska samarbetsnämnden genomfört studier av nyetableringen inom jordbruket. Syftet med studien har varit dels att erhålla en kartläggning av nyetableringens omfattning och inriktning och dels att genom en studie av jordbrukare som etablerat sig under 1980-talet få en bild över aktuella problem i samband med nyetablering.

Antalet nyetableringar har beräknats till ca 3 300 per år eller ca 3% av det totala antalet företag i landet. Gemensamma drag hos de företag som etablerat sig har varit ett alltför lågt eget kapital vid starten och till följd härav ansträngd likviditet. Många företagare är beroende av inkomster utanför företaget för sin försörjning. Gemensamma problem är bristande kunskaper i företagsekonomiska frågor och brist på företagsekonomisk helhetssyn. I rapporten redovisas vissa sammanfattande synpunkter och förslag. Dessa rör finansiering vid etablering, utbildning och praktiskt kunnande samt företagsledningsfrågor.

Frågan om hur nyetablering vid jordbruksföretag skall underlättas bör behandlas efter det att lantbruksstyrelsen återkommit i frågan.

5.6 Utvecklingsprojekt

I avsnitt 5.3 redogörs för vissa förslag som syftar till att underlätta uppbyggnad och utveckling av kombinationsföretag där jordbruket utgör en del. Exempel på kompletterande produktionsgrenar kan vara vattenbruk, trädgårds- och köksväxtodling, get- och fårskötsel, biodling, pälsdjursuppfödning, viltproduktion, bär- och svamplockning, turism m. m. Även om flera av dessa verksamheter var och en för sig inte kan få någon större omfattning kan de sammantaget och i kombination med jord- och skogsbruk ge betydande möjligheter till ökad sysselsättning särskilt i glesbygder.

Glesbygdsdelegationen och Lantbrukarnas riksförbund har givit ut en idékatalog för landsbygden. I denna ges exempel på en rad olika verksamheter som kompletterar den konventionella jordbruksdriften.

Gemensamt för dessa kompletterande verksamheter är ofta att kunskaperna är för dåliga vad gäller produkt- och verksamhetssidan, finansiering, produktionsteknik och marknadsföring. Särskilda kunskaper krävs även vad gäller ledning av kombinerade företag.

Utöver bättre finansieringsmöjligheter krävs särskilda insatser för att stimulera utvecklingen av kombinationsföretag. Särskilda medel bör därför kunna avdelas för detta ändamål exempelvis genom stöd till regionala och lokala utvecklingsprojekt inom området. Vidare kan utbildnings- och marknadsföringsinsatser behövas.

I programmen kan även ingå att finna former för information till länsarbetsnämnderna vid ändrade drifts- och produktionsförhållanden som påverkar sysselsättningen. Vidare kan ingå att tillsammans med länsarbetsnämnderna gå igenom behoven av utbildningsinsatser och att i ökad utsträckning ta vara på befintlig arbetsmarknadsutbildning.

5.7 Forsknings- och försöksverksamhet

Växtodlingen i norra Sverige är en grund för animalieproduktionen. Av bakgrundsbeskrivningen framgår att avkastningen inom mjölkproduktionen i norra Sverige ligger väl i nivå med den i övriga delar av landet. Däremot har inte den norrländska växtodlingen förbättrats i samma takt som i landet i övrigt.

De speciella betingelserna i norra Sverige innebär inte enbart nackdelar. Användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel är betydligt lägre i denna del av landet. Även de speciella klimat- och ljusförhållandena ger i vissa avseenden fördelar gentemot övriga delar av landet. Härigenom finns förutsättningar att producera en rad livsmedelsprodukter, inte enbart traditionella jordbruksprodukter, med speciella kvalitetsegenskaper. Utöver kunskaper vad gäller odlingsteknik m. m. ställer sådan produktion av icke traditionella jordbruksprodukter speciella krav vad gäller marknadsföring m. m.

För att förbättra förutsättningarna för det norrländska jordbruket bör ytterligare resurser ställas till Sveriges lantbruksuniversitets förfogande för verksamheten vid Röbbäcksdalen.

I sammanhanget kan nämnas att staten för närvarande lämnar bidrag med 23 milj. kr. och jordbruksnäringen med 11 milj. kr per år till växtförädling. Av den bidragsfinansierade växtförädlingen som direkt syftar till sortframställning omfattar växtförädling för norra Sverige, köksväxtförädling och potatisförädling cirka tre fjärdedelar. De tre delarna är av samma storleksordning. Vidare kan nämnas att vad gäller stödet till växtförädlingsverksamheten skall enligt avtal mellan staten och Lantbrukarnas riksförbund före utgången av år 1988 förhandlingar tas upp mellan staten och jordbrukets föreningsrörelse om eventuellt behov av fortsatt stöd till växtförädlingsverksamhet för tiden efter den 31 december 1989. I detta sammanhang bör behovet av växtförädling för norra Sverige beaktas.

Forskning av betydelse för utvecklingen av glesbygden i norra Sverige sker också vid andra institutioner. Bl. a. bör nämnas den glesbygdsknutna forskningen vid Centrum för regionalvetenskaplig forskning i Umeå, högskolan i Östersund och expertgruppen för forskning om regional utveckling.

5.8 Rådgivning och fortbildning

Lantbruksstyrelsen har i sin särskilda rapport med underlag för anslagsframställningen för budgetåret 1987/88 inför perioden 1987/88–1989/90 bl. a. behandlat regional- och glesbygdspolitiskt motiverad rådgivning.

Av den totala kostnaden för lantbruksnämndernas rådgivning avser närmare 30 % insatser i norra Sverige. Det motsvarar en kostnad av drygt 20 milj. kr., varav ca 2 milj. kr. avser rådgivning till rennärigen.

Under lång tid har staten medverkat till att bygga upp rationella jordbruksföretag i regionen. Fortfarande finns brister i de produktionstekniska och företagsekonomiska förutsättningarna. Förbättringar i dessa avseenden är nödvändiga för att många av företagen skall kunna vidmakthållas. En utbyggnad av jordbruksnäringens egen rådgivning har i motsats till i övriga delar av landet inte skett och kan inte heller väntas ske i Norrland.

Sedan år 1979 finns sju lokalrådgivartjänster vid lantbruksnämnderna i de fyra nordligaste länen. Även andra rådgivningsresurser används för rådgivning till glesbygdskföretag främst i samband med glesbygdstöd. Sådan rådgivning med syfte att ta till vara lokala resurser och initiativ i kombination med glesbygdstödet och andra insatser för att främja sysselsättningen i glesbygderna har visat sig ge god effekt. Insatsbehovet är långt större än de för närvarande tillgängliga resurserna. I några län anslår kommuner och landsting medel för lokalrådgivning med jordbruksinriktning. En förbättrad samordning med de statliga resurserna vid lantbruksnämnderna skulle öka den samlade effekten av den offentligt finansierade rådgivningen.

Formerna för rådgivning kan variera. I vissa län har länsstyrelsen medverkat till anställning av särskilda landsbygdsutvecklare, som bl. a. har till uppgift att ta tillvara lokala initiativ och ge råd m. m. till enskilda. I Gävleborgs län driver bl. a. länsstyrelsen, kommuner och hushållningssällskapet ett gemensamt projekt med bygderådgivare som bl. a. skall stimulera till alternativ användning av åkerarealen.

Det bör ankomma på länsmyndigheterna att tillsammans besluta om i vilka former utökad rådgivning skall genomföras.

Övergång till kombinationsverksamhet kan ställa krav på vidareutbildning. Även här kan särskilda insatser från länsmyndigheterna erfordras. I detta sammanhang kan nämnas att statens skola för vuxna i Härnösand i samverkan med bl. a. skolöverstyrelsen, utvecklingsfonder och Komvux bedriver ett utvecklingsarbete om småföretagsutbildning i glesbygd. Vidare kan noteras att utbildning av kombinationsföretagare startar hösten 1987 vid folkhögskolan i Övertorneå med stöd av östra Norrbottendelegationen.

I det föregående redovisas de arbetsmarknadspolitiska stöd som är eller kan vara tillämpbara inom jordbruket. Regionalt bör en genomgång göras

av dels behovet och dels möjligheterna att utnyttja arbetsmarknadspolitiska stödformer i jordbruket. Härvid bör särskilt uppmärksammas behovet av utbildning och stöd i samband med uppbyggnad och utveckling av kombinerade företag. Även kvinnornas situation bör uppmärksammas i detta sammanhang.

Arbetsmarknadsstyrelsen har nyligen mot bakgrund av de åtgärder som gjorts för att få balans inom animalie- och vegetabilieproduktionen fattat beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom jordbruket. Åtgärderna avser bl. a. samråd, kartläggning, information, uppsökande verksamhet, varsel och arbetsmarknadsutbildning.

Försöksvis bör som ett led i stimulans till uppbyggnad av kombinationsföretag starta-eget-bidrag införas för verksamhet som inte är ett naturligt led i jordbruksdriften.

5.9 Övriga åtgärdsförslag

I anslutning till arbetet med åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige har framförts olika förslag om åtgärder som inte närmare behandlats i det föregående. Förslagen rör bl. a. behovet av att stärka jordbruksfastigheter med skog och avskrivningsregler vid byggnadsinvesteringar.

Förstärkning av jordbruksföretag med skog, är en viktig insats för att förbättra möjligheterna till inkomster och sysselsättning vid kombinerade jord- och skogsbruksföretag. Frågan kommer att behandlas i den proposition om jordförvärvslagstiftningen som regeringen lägger fram under våren 1987.

För att underlätta investeringar i byggnader och markanläggningar har föreslagits att en omedelbar avskrivning bör medges för sådana investeringar som finansieras genom t. ex. skogsuttag, större försäljningar av t. ex. grus, torv, avstyckade tomter m. m. Frågan om beskattningsregler för familjeföretag ses för närvarande över av 1980 års företagsskattekommitté.

5.10 Medelsbehov

Som redovisats i föregående avsnitt bedöms situationen inom det norrländska jordbruket ha förbättrats under senare delen av år 1986 bl. a. som en effekt av den kraftiga höjningen av prisstödet per den 1 juli 1986. Situationen har även förbättrats genom att räntekostnaden har minskat och att produktionskostnaderna i övrigt har stabiliserats. Jordbruket i norra Sverige påverkas även positivt av de ytterligare jordbrukspolitiska insatser som kommer att vidtagas för att minska spannmålsöverskotten.

De ytterligare åtgärder som föreslagits avser bl. a. ökade möjligheter att stödja kombinationsföretag, insatser för att genom investeringar tillvarata befintliga produktionsresurser och ökade insatser vad gäller markanläggningar. Vidare har föreslagits särskilda utvecklingsprojekt för att stimulera uppbyggnad och utveckling av kombinationsföretag, ökade satsningar på forsknings- och försöksverksamhet för norrländsjordbruket samt ökade insatser vad gäller rådgivning och fortbildning.

Genom en bättre samordning och av olika jordbruks-, regional och arbetsmarknadspolitiska insatser bör de resurser som nu finns för att stödja jordbruket i norra Sverige kunna utnyttjas effektivare.

Det samlade behovet av medel för investeringar kan uppskattas till ytterligare ca 18 milj. kr. per år vilket är en fördubbling i förhållande till nuvarande bidrag för inre rationalisering. Behovet av medel för ökad rådgivning kan uppskattas till ca 5 milj. kr. per år och utvecklingsprojekt till 6 milj. kr. per år. Resurserna för forsknings- och försöksverksamhet bör ökas med 1,5 milj. kr. per år. Härutöver bör anslås ca 3 milj. kr. per år för bl. a. insatser som rör mer än ett län.

Sammanlagt kan behovet av medel för ett åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige uppskattas till ca 100 milj. kr. under en treårsperiod.

5.11 Genomförande

I det föregående har redovisats exempel på insatser för jordbruket i norra Sverige. Behovet av och valet mellan olika insatser varierar naturligen med länens olika förutsättningar i utgångsläget. Insatsbehovet kan också vara olika inom länet. Inom vissa områden kan satsning på utvecklingsbara jordbruk bedömas som angelägen, medan det i andra delar av länet kan anses särskilt angeläget att prioritera kombinationsföretag i en allmän satsning på glesbygdsutveckling.

I länen har länsstyrelserna ansvar för regional och glesbygdspolitiska frågor medan lantbruksnämnderna har motsvarande funktion vad gäller jordbrukspolitiken. Som framgått av det föregående syftar åtgärdsprogrammet till att främja sysselsättningen och att upprätthålla jordbruksproduktionen.

Varje län bör tilldelas en medelsram för genomförande av olika insatser. Det bör sedan ankomma på länsmyndigheterna att tillsammans bestämma hur stor del av medlen som skall användas för olika stödinsatser och hur mycket som skall användas som projektmedel för utvecklingsprojekt, rådgivning, utbildningsinsatser m. m. Härutöver bör finnas vissa medel för insatser som rör mer än ett län.

Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att svara för fördelningen av medlen mellan de sju nordligaste länen.

Efter den treårsperiod som åtgärdsprogrammet avser bör en utvärdering göras av effekterna av genomförda insatser.

4 REFORMENS GENOMFÖRANDE

4.1 Tidpunkt

Enligt överenskommelsen med företrädare för regeringen skall LRF om möjligt fr o m 1988 års skörd svara för ett nytt skördeskadeskydd.

Arbetsgruppen har gått igenom förutsättningarna för att vid angiven tidpunkt genomföra reformen. LRF har förklarat sig kunna överta skördeskadeskyddet fr o m 1988 års skörd, om principbeslut i frågan fattas av riksdagen under innevarande vårsession.

SCB, som svarar för huvuddelen av arbetet med nuvarande skördeskadeskydd, anser det angeläget att omläggningen av skyddet verkligen blir genomförd vid den angivna tidpunkten. Man bedömer att det blir mycket svårt att behålla personal i erforderlig omfattning vid SCB:s enhet för skördeskadeskydd längre än till sommaren 1988, sedan beslut om avveckling fattats.

Arbetsgruppen föreslår att den preliminärt angivna tidpunkten för reformen, dvs fr o m 1988 års skörd, fastställs.

Efter statens utbetalningar för 1987 års skörd skall skördeskadefonden överföras till den nye huvudmannen. Arbetsgruppen föreslår att staten den 30 juni 1988 överför behållningen i skördeskadefonden med undantag för ett belopp som beräknas för återstående utbetalningar av ersättningar och behovsprövade bidrag till följd av 1987 års skördeskador. Sedan dessa utbetalningar avslutats överförs även eventuellt kvarstående medel i fonden.

4.2 Överenskommelse m m

Skördeskadeskyddet kommer att finansieras av skördeskadefonden samt av medel inom jordbruksprisregleringen eller särskilda avgifter som tas upp i anslutning till jordbruksprisregleringen. Dessa medel är med hänsyn till sin karaktär att betrakta som statliga medel. En förutsättning för att den av LRF inrättade juridiska person, som skall svara för skördeskadeskyddet, skall kunna disponera dessa medel är ett medgivande i lag. Arbetsgruppen föreslår att den nye huvudmannen genom en sådan lagbestämmelse ges rätt att disponera nämnda medel och utbetala ersättningar för skördeskador.

En överenskommelse mellan staten och LRF om det nya skördeskadeskyddet av följande innehåll har träffats.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och staten är överens om att genom en särskild juridisk person, som LRF har ett avgörande inflytande över och som endast har detta ändamål, skall vara huvudman för ett nytt skördeskadeskydd för o m 1988 års skörd, om följande förutsättningar och villkor uppfylls.

Prop. 1986/87: 146

1. Skördeskadeskyddet skall vara utformat enligt de riktlinjer som redovisas i bilaga, avsnitt 2.1 och 2.2, till denna överenskommelse. Detta innebär bl a att skyddet väsentligen är ett individuellt totalskadeskydd samt att det är öppet för alla jordbrukare med mer än 5,0 ha åker.
2. Den nye huvudmannen ges tillgång till sådana uppgifter ur lantbruksregistret som erfordras för att administrera skördeskadeskyddet. Uppgifterna skall behandlas med föreskriven sekretess.
3. Skördeskadeskyddets huvudman får mot ersättning anlita statistiska centralbyråer och lantbruksnämnderna för uppgifter inom skördeskadeskyddets ram.
4. Skördeskadeskyddet finansieras genom prisregleringsmedel som jordbruksnäringen tillförs enligt årliga riksdagsbeslut eller genom särskild statlig skördeskadeavgift inom ett årligt belopp som f n beräknas till ca 60 milj kr. Omprövning av beloppets storlek kan aktualiseras, när fonden fått avsedd storlek, i samband med överläggningar om prisregleringen på jordbrukets produkter. Jordbrukets kompensationsram skall således fr o m den 1 juli 1988 höjas med motsvarande belopp utan avräkning. Medlen tillförs den fond som enligt punkt 5 överförs till huvudmannen för skyddet.
5. Genom ett särskilt avtal överför staten per den 30 juni 1988 till huvudmannen för skyddet behållningen i skördeskadefonden med undantag av det belopp som behövs för återstående utbetalningar av ersättningar och behovsprövade bidrag till följd av 1987 års skördeskador. Så snart dessa utbetalningar avslutats överförs även eventuellt kvarstående medel. De medel som enligt punkterna 4 och 5 överförts till skyddets huvudman skall användas för det nya skördeskadeskyddet.
6. Om utbetalda ersättningar och behovsprövade bidrag till följd av skördeskador år 1987 överstiger 90 milj kr skall staten och jordbruksnäringen vardera tillföra skördeskadefonden hälften av överskjutande belopp. Naringens bidrag får täckas inom ramen för de prisregleringsmedel som jordbruket tillförs.
7. Staten skall ha ett övergripande ansvar vid skördeskador av naturkatastrofkaraktär som drabbar stora områden. I sådana situationer har LRF rätt att ta upp överläggningar med staten.
8. Väsentliga ändringar i grunderna för skördeskadeskyddet kräver regeringens medgivande.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 1987	3
1 Inledning	3
2 Föredragandens överväganden	5
2.1 Allmänna utgångspunkter	5
2.2 Åtgärder för produktionsanpassning	8
2.2.1 Animalier	8
2.2.2 Vegetabilier	9
2.3 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker under regleringsåret 1987/88	10
2.4 Införselavgiftsmedel m. m.	13
2.5 Prisregleringen på sockerbetor och socker	16
2.5.1 Prisregleringens utformning under perioden	16
2.5.2 Areal och arealbidrag	17
2.5.3 Regleringsekonomi	18
2.6 Åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige	19
2.6.1 Allmänna överväganden	19
2.6.2 Prisstöd till jordbruket i norra Sverige	20
2.6.3 Investeringsstöd och stöd till särskilt skuldyngda jordbruksföretag	21
2.6.4 Utvecklingsprojekt, forsknings- och försöksverksamhet samt rådgivning och fortbildning	23
2.6.5 Medelsbehov och genomförande	24
2.7 Det framtida skördeskadeskyddet	25
2.8 Lagstiftningsfrågor	26
3 Hemställan	26
4 Anslagsfrågor för budgetåret 1987/88	27
5 Beslut	36
Bilaga 1	37
Bilaga 2	87
Bilaga 3	107
Bilaga 4	143

